

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**RESİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

ÇALLI KUŞAĞI VE RESİM SANATINDA EMPRESYONİZM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra YILDIRIM

Tez Danışmanı: Prof. Mansur CAFEROV

KASIM-2015

TRABZON

ONAY

Esra YILDIRIM tarafından hazırlanan “Çallı Kuşığı ve Resim Sanatında Empresyonizm” adlı bu çalışma .../.../... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Resim Anasanat dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Mansur CAFEROV (Danışman)

Doç. Dr. Abdi Yaşar SERİN

Öğr. Gör. Dr. İlkay Canan OKKALI

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım./...../.....

Prof. Dr. Ahmet ULUSOY

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Esra YILDIRIM

.../.../2015

ÖNSÖZ

“ Çallı Kuşığı ve Resim Sanatında Empresyonizm ” adlı bu tezde, Batı’ da XIX. yüzyıl ortalarında gelişmeye başlayan anlayışa bağlı olarak Türk resim sanatı 1914’ te yeni bir tekniğe bürünerek çağdaş eğilimlere doğru yol almıştır. I. Dünya Savaşı’ nın etkisiyle Batı’ da bulunan genç ressamlarımızın yurda dönüşü ile bu süreç başlamıştır. Avrupa’ da etkisini gösteren empresyonist etki ile yoğunlaşan bu genç ressamlar yurda döndüklerinde bu akımın kendilerinde oluşturduğu etkilerle, Türk resmi adına kendi farklılıklarını da ortaya koyarak yeni bir atılım sağlamışlardır.

Bir kuşağı isim vermiş olan İbrahim Çallı’ nın eserleri ve öğretici kimliği, öğrencilerinin onun hakkındaki yorumlarından anlaşıldığı gibi, Türk resmi için ilkleri getirmiş bir ressamdır. Türk resim sanatında ilk nü örneklerini İbrahim Çallı ve onun kuşağının ressamları yapmıştır. Kendisinden sonra da öğrencileri Türk resim sanatına yön vermişlerdir. Empresyonizmin öncülerinin de ele alındığı bu çalışma, ilgili konuyu ele alan kaynak kitaplar, sempozyum bildirileri, araştırma eserleri ve internet kaynaklarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bu konuyu araştırmamda benden tecrübelerini ve emeğini esirgemeyen, her zaman hissettiğim desteğinden güç alarak çalıştığım ve bilimsel kişiliği ile örnek aldığım danışman hocam Prof. Mansur CAFEROV’ a teşekkürü bir borç bilirim.

Kasım-2015

Esra YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. EMPRESYONİZM (İzlenimcilik).....	2-17
1.1. Empresyonizmin Öncüleri.....	3
1.1.1. Edouard Manet.....	3
1.1.2. Claude Monet.....	6
1.1.3. Pierre-Auguste Renoir.....	10
1.1.4. Camille Pissarro.....	12
1.1.5. Alfred Sisley.....	15
1.1.6. Edgar Degas.....	16

İKİNCİ BÖLÜM

2. İBRAHİM ÇALLI' NIN SANAT HAYATINDAKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER.....	18-36
2.1. İbrahim Çallı' nın Hayatı.....	18
2.2. Fernand Cormon ve Atölyesi.....	19
2.3. Şişli Atölyesi.....	21
2.3.1. Viyana Sergisi.....	24

2.4. Galatasaray Sergileri.....	26
2.5. İbrahim Çallı ve Öğretici Kimliği.....	27
2.5.1. İbrahim Çallı’ nın Emekliliği.....	28
2.5.2. Öğrencilerin Yorumlarıyla İbrahim Çallı.....	29
2.6. İbrahim Çallı’ nın Sanatçı Kişiliği.....	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÇALLI KUŞAĞI (Türk İzlenimciliği).....	37-70
3.1. Çallı Kuşağı Ressamları.....	37
3.1.1. Feyhaman Duran.....	37
3.1.2. Hikmet Onat.....	41
3.1.3. Nazmi Ziya Güran.....	43
3.1.4. Namık İsmail.....	47
3.1.5. Hüseyin Avni Lifij.....	51
3.1.6. Mehmet Ruhi Arel.....	54
3.1.7. Sami Yetik.....	57
3.1.8. Ali Sami Boyar.....	58
3.2. Çallı Kuşağı Resimlerinde Atatürk	63

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ÇALLI KUŞAĞI’ NIN ESERLERİ	71-109
4.1. Peyzaj.....	71
4.2. Natürmort.....	83
4.3. Nü.....	91
4.4. Portre.....	99

SONUÇ.....	110
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	112
ÖZGEÇMİŞ.....	122

ÖZET

Bir kuşağa isim vermek... İlkleri başarmak... İbrahim Çallı, resim alanında nadir sanatçılardan biridir. Bugün, Batılı anlamda Türk resminin öncülerinden olan İbrahim Çallı, ressam ve eğitimci olarak eşsizdir. Çallı Meşrutiyet Dönemi'nden başlayarak, uzun bir zaman sürecinde, Türk resminin geçirdiği evrelere ışık tutan, izlenimciliği yurda taşıyan ve resim öğrenimi gören aydınlar arasında yer alır.

Çallı Kuşağının diğer önemli ressamlarından, empresyonizmin öncülerinden de söz edilerek, İbrahim Çallı'nın resimleri sanatsal açıdan incelendiği bu çalışma kaynak kitaplar, sempozyum bildirileri ve araştırma eserleri ile internet kaynaklarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Yapılan bu çalışmada Empresyonizmin Türk resmine girişi hakkında analiz yapılmış, İbrahim Çallı'nın yerli ve yabancı empresyonistler arasındaki yeri tabloları yönüyle değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak Türk resmine nü resmi getiren Çallı, fırçasını tuvalin üzerinde coşkuyla gezdirerek Türk resminin tarihini fırçasıyla yazmıştır.

Anahtar Kelimeler: Empresyonizm, Çallı Kuşağı, Nü, Türk Resim Sanatı, Türk İzlenimciliği.

ABSTRACT

Naming a generation... Having succeeded the firsts... İbrahim Çallı is one of the rare artists in the field of art. Today, İbrahim Çallı, who is the pioneer of Modern Turkish painting is known as a unique artist and tutor. Starting from Constitutional Era through a long phase of time, Çallı places himself among the intellectuals, who studied Art for the first time, carried impressionism into their homeland and projected the phases of Turkish painting.

This work has been prepared by making use of the sources on the internet, research papers, notices of symposiums and source books and it mentions the other important artists of Çallı' s contemporaries and examines his works with an artistic point of view.

In this work, the introduction of Impressionism into Turkish painting has been analyzed and Çallı' s place among local and foreign impressionists has been evaluated through his paintings.

In conclusion, Çallı who brought nude into Turkish painting, has written the history of Turkish painting with his brush by striking it enthusiastically on the canvas.

Key Words: Impressionism, Contemporaries of Çallı, Nude, Turkish Art of Painting, Turkish Impressionism.

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1	Claude Monet, İzlenim/Gündoğumu, 1872	3
2	Edouard Manet, Kırdā Öğle Yemeğİ, 1863	4
3	Edouard Manet, Folies-Bergere Barı, 1882	6
4	Claude Monet, Trouville' de Kumsal (The Beach at Trouville), 1870	7
5	Claude Monet, Rouen Katedrali, Gün Ağırırken	8
6	Claude Monet, Rouen Katedrali, Sabah Etkisi	8
7	Claude Monet, Rouen Katedrali, Gün Ortası	8
8	Claude Monet, Rouen Katedrali, Güneş Altında	8
9	Claude Monet, Camille-Yeşil Elbiseli Kadın (La Femme à la Robe Verte) 1866	9
10	Claude Monet, İzlenim/Gün Doğumu (ayrıntı) 1872	10
11	Pierre-Auguste Renoir, La Grenouillere 1869	11
12	Pierre Auguste Renoir, Dance At Bougival, Museum Of Fine Arts, Boston, USA	12
13	Camille Pissarro, Ennery' de Kırāğı 1873	12
14	Camille Pissarro, Chaponval' da Manzara (Chaponval Landscape) 1880	13
15	Camille Pissarro, La Place du Théâtre Français, Gümüşİğİ 1898	14
16	Alfred Sisley, Port Marly' de Sel Baskını (Flood at Port-Marly III) 1876	15
17	Edgar Degas, Başlama İşaretini Beklerken 1879	16
18	Edgar Degas, Dans Sınıfı, yak. 1873-6	17
19	Edgar Degas, Absent İçenler, 1876	17
20	Cormon Atölyesi öğrencileri, Paris, 1911	20
21	Harbiye Nezareti Resim Atölyesi	22
22	Namık İsmail, Hikmet Onat, İbrahim Çallı ve Feyhaman Duran	23

23	İbrahim Çallı, Mevzi Alırken (Türk Topçuları)	25
24	1923 Galatasaray Sergisi'nden	26
25	1930'ların başı	27
26	1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nde çıplak model karşısında çalışma	28
27	1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nin desen atölyesinde çıplak model karşısında etüd	28
28	1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nin resim ve heykel şubeleri	29
29	Ratip Aşir Acudoğlu, Fahriye Yen'in başı	31
30	1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi atölyesi	31
31	İbrahim Çallı, Balıkçılar	32
32	İbrahim Çallı, Adalar'dan	32
33	İbrahim Çallı, Türbelerden Bursa	33
34	İbrahim Çallı, Celal Bayar portresi	34
35	Van Gogh, Ayçiçekler	35
36	İbrahim Çallı, Ayçiçekler	35
37	Şubat 1967 tarihli Resimli Hayat'ın kapağında ressam İbrahim Çallı bir nü tablosuyla	36
38	Çallı'nın kendi kaleminden fesli gençlik resmi	36
39	Feyhaman Duran, Prof. Dr. Akil Muhtar adlı portresi	38
40	Feyhaman Duran, Eşi Güzin Hanımın Portresi	39
41	Feyhaman Duran, Yıldız Çiçekli Natürmort	40
42	Hikmet Onat, Siperde Mektup Okuyan Askerler, 1917	41
43	Hikmet Onat, Balıkçı Motorları	42
44	Hikmet Onat, Eyüp'ten, 1946	43
45	Nazmi Ziya Güran, Karacaahmet	45
46	Nazmi Ziya Güran, Yelkenliler, 1933	46
47	Nazmi Ziya Güran, Sokak Manzarası	46
48	Namık İsmail, Topçular / Al Bir Daha / Son Mermi, 1917	47
49	Namık İsmail, Köy Evi, 1911	49
50	Namık İsmail, Çıplak 1927	50
51	Namık İsmail, Çıplak 1932	50
52	Hüseyin Avni Lifij, Kadehli-Pipolu Otoportre	51

53	Hüseyin Avni Lifij, Karagün, 1923	52
54	Hüseyin Avni Lifij, Annesinin Portresi	53
55	Mehmet Ruhi Arel, Fatih Kaymakamlığı, 1926	54
56	Mehmet Ruhi Arel, Mehmet Emin Yurdakul Portresi	55
57	Mehmet Ruhi Arel, Taşçılar 1924	56
58	Mehmet Ruhi Arel, Çıplak	56
59	Sami Yetik, Topçular	57
60	Sami Yetik, Doğu Cephesinden Dönüş	58
61	Ali Sami Boyar, Sultan Osman-ı Evvel Dretnotu	59
62	Ali Sami Boyar, Cumhuriyet devrinin ilk paralarını tasarladı: 100 Liralık, Cem Mahruki Koleksiyonu	59
63	Ali Sami Boyar, Cumhuriyet devrinin ilk pullarını tasarladı: Mustafa Kemal portresi, Hakan Bingöl Koleksiyonu	60
64	Ali Sami Boyar, Boğaz' da Evler	60
65	Ali Sami Boyar, Borazancı	61
66	Ali Sami Boyar, Turgut Reis	62
67	İbrahim Çallı, Atatürk/1937	63
68	İbrahim Çallı, Atatürk Portresi, 1935	64
69	Atatürk, Dolmabahçe Sarayı' nın bir bölümünde açılan ilk Devlet Resim ve Heykel Müzesi' ni gezerken ressam İbrahim Çallı' dan bilgi alırken, 20 Eylül 1937	65
70	İbrahim Çallı, Atatürk portresi	65
71	İbrahim Çallı, Zeybekler Kurtuluş Savaşında	66
72	Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan' ın Cumhurbaşkanlığı Sarayı' nda Bakanlar Kurulu' na başkanlık ettiği salona asılan İbrahim Çallı imzalı Atatürk portresi	67
73	Feyhaman Duran, Atatürk portresi/1934	68
74	Feyhaman Duran, Atatürk/1953	68
75	Namık İsmail, Atatürk/1935	69
76	Nazmi Ziya Güran, Atatürk/1926	70
77	İbrahim Çallı, Evler	71
78	Namık İsmail, Köprü, 1924	72
79	Feyhaman Duran, Peyzaj	73

80	İbrahim Çallı, Boğaziçi ve Yalılar	73
81	İbrahim Çallı, Boğaziçi	74
82	Nazmi Ziya Güran, Haliç’ ten Peyzaj	74
83	İbrahim Çallı, Yıldız Parkı’ ndan Boğaziçi	75
84	İbrahim Çallı, İstanbul	75
85	Nazmi Ziya Güran, Taksim Meydanı, 1935	76
86	Ruhi Arel, Kağıthane	76
87	Namık İsmail, İstanbul Dolmabahçe, 1933	77
88	Hüseyin Avni Lifij, Haliç Görünümü/Fantastik Görünüm II	77
89	İbrahim Çallı, Emirgân	78
90	İbrahim Çallı, Topkapı Sarayı	79
91	İbrahim Çallı, Mahmud Paşa Türbesi	79
92	İbrahim Çallı, Beyoğlu Aga Cami	80
93	İbrahim Çallı, Eyüp Sultan Cami Önü	80
94	İbrahim Çallı, Bebek Cami	81
95	İbrahim Çallı, Rumeli Hisarı, Baltalimanı	81
96	Hikmet Onat, Manzara, Üsküdar’ dan, 1959	82
97	Nazmi Ziya Güran, Süleymaniye’ deki Kendi Evinden Fatih Cami’ ne Bakış	83
98	İbrahim Çallı, Güller	83
99	İbrahim Çallı, Mor Salkımlar	84
100	İbrahim Çallı, Natürmort	84
101	Sami Yetik, Mavi Vazoda Krizantemler, 1929	85
102	Feyhaman Duran, Natürmort	85
103	İbrahim Çallı, Natürmort	86
104	İbrahim Çallı, Vazoda Gelincikler	86
105	İbrahim Çallı, Şeftali Sepeti	87
106	İbrahim Çallı, Natürmort	87
107	Namık İsmail, Natürmort	88
108	İbrahim Çallı, Natürmort	88
109	İbrahim Çallı, Natürmort	89
110	İbrahim Çallı, Manolyalar	89
111	Namık İsmail, Manolya ve Karanfiller	90

112	İbrahim Çallı, Manolyalar	90
113	1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi ve bahçesindeki manolya ağacı	91
114	İbrahim Çallı, Nü, 1955	92
115	Namık İsmail, Çıplak/1935	92
116	İbrahim Çallı, Çıplak	93
117	İbrahim Çallı, Nü/1939	93
118	Feyhaman Duran, Yazmalı Çıplak/1929	94
119	Hüseyin Avni Lifij, Nü' ler	95
120	Namık İsmail, Üryan	96
121	Namık İsmail, Nü	96
122	Namık İsmail, Yarım Çıplak	97
123	Namık İsmail, Nü/1924	97
124	Ruhi Arel, Nü	98
125	İbrahim Çallı, Çıplak	98
126	İbrahim Çallı, Portre	99
127	İbrahim Çallı, Gül Koklayan Kadın	100
128	William Waterhouse, My Sweet Rose	100
129	İbrahim Çallı, Fatma (Cimcoz) Barşal Portresi/1933	101
130	İbrahim Çallı, Portre	101
131	İbrahim Çallı, Portre	102
132	İbrahim Çallı, Portre	102
133	İbrahim Çallı, Anadolu Güzeli	103
134	İbrahim Çallı, Keriman Halis	103
135	Sami Yetik, Eşi Belkıs Yetik	104
136	Sami Yetik, Eşi Belkıs Yetik	104
137	Sami Yetik, Eşi Belkıs Yetik/1941	105
138	Nazmi Ziya Güran, Nazım Hikmet Portresi/1936	106
139	Ali Sami Boyar, Portrait of an Arab	107
140	Feyhaman Duran, Suriye Valisi Hüseyin Nazmi Paşa/1957	108
141	Feyhaman Duran, Tambur Çalan Kadın/1963	108
142	İbrahim Çallı, Neyzen	109

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
d.	: Doğum
Ed.	: Editör
env. no.	: Envanter numarası
fr.	: Fransızca
Haz.	: Hazırlayan
Osm.	: Osmanlı
ö.	: Ölüm
s.	: Sayfa
TÜYB	: Tuval üzerine yağlıboya
yak.	: Yaklaşık

GİRİŞ

Denizli’ nin Çal kasabasında doğan ressam İbrahim Çallı, Avrupa’ dan getirdiği Empresyonizm akımını benimsemektedir ve nü resmin ilk örneklerini de oluşturduğu pek çok eser meydana getirmektedir. Bu çalışmaları, Türk resim sanatına yeni bir soluk getirmesi ve yeni bir başlangıcı ifade etmesinden dolayı çok önemlidir.

Bu tezin amacı, İbrahim Çallı’ nın Türk resminde batılılaşma hareketini başlatıp, Empresyonizm akımına yapmış olduğu büyük katkıları göstermektir. Adıyla anılan bir kuşağın öncüsü olan Çallı, Kıymet GİRAY’ ın “ Çallı Atölyesi ”, Ümit GEZGİN’ in “ Cumhuriyet Resimleri ”, Zeynep İNANKUR’ un “ XIX. Yüzyıl Avrupasında Heykel ve Resim Sanatı ” gibi önemli eserler ışığında incelenmektedir. Empresyonizm akımı, Diana NEWALL’ ın yazdığı, çevirisini Elif DASTARLI’ nın yaptığı orijinal adı ile The Impressionists “ Empresyonistler: Ayrıntıda Sanat ” gibi eserlerden araştırılmaktadır. Ayrıca Çallı’ nın öğrencilerinin kaleme aldıklarından, torunu ressam Yaşar ÇALLI’ nın söylemlerinden ve o dönemin gazete haberlerinden yararlanılmaktadır.

Bu tez hazırlanırken Avrupa’ daki öncü empresyonistlere de yer verilerek Çallı ve kuşağının yerini daha iyi anlamak amaçlanmaktadır.

“ EMPRESYONİZM ” adlı birinci bölümde akımın öncüleri ve eserleri vurgulanmaktadır. “ İBRAHİM ÇALLI’ NIN SANAT HAYATINDAKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER” bölümünde hayatı, onu etkileyen Cormon’ un atölyesi, yurda döndükten sonra Şişli atölyesi, sergileri ve öğrencilerinin yorumlarıyla onun eğitimci ve sanatçı kimliği ikinci bölümde anlatıldıktan sonra “ ÇALLI KUŞAĞI ”nın ressamlarına yer verilen üçüncü bölümde Çallı Kuşağı resimlerinde Atatürk incelenmektedir. “ ÇALLI KUŞAĞI’ NIN ESERLERİ ” adlı dördüncü bölümde ise Çallı Kuşağı’ nın eserleri konularına göre gruplandırılarak incelenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. EMPRESYONİZM (İzlenimcilik)

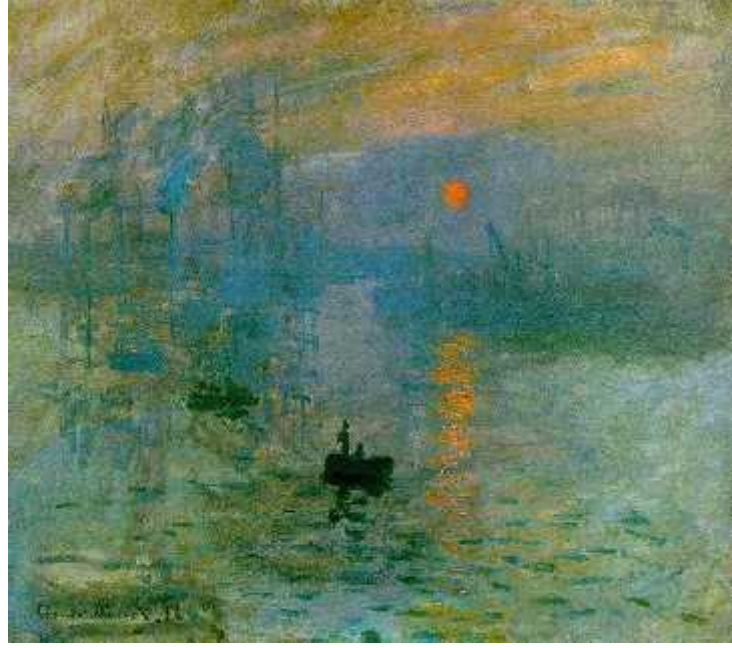
Ernst Fischer' in dediği gibi “ Empresyonizm; kalıplaşmış beylik sanatın soluğunu yitirmiş gösterişçiliğine karşı, bir başkaldırı, üstün sanatçıların bir saldırısıdır ¹. ” Empresyonizm akımının nasıl doğduğuna gelince: 1874 yılında kendilerine ‘ ressamlar, heykeltıraşlar ve gravürcüler birliği ’ adını veren bir grup sanatçı Paris’ te Capucines Bulvarı’ nda fotoğrafçı Nadar’ ın atölyesinde bir sergi açarlar. Sergilenen yapıtlar arasında Claude Monet’ ye ait bir resim, sergi kataloğunda Empresyon (İzlenim): *Gün Doğumu* adıyla tanıtılır. Le Charivari gazetesinin sanat eleştirmeni Louis Leroy ‘ Empresyonistlerin Sergisi ’ başlıklı alaycı yazısında Monet’ nin bu resmini sanatçıları yermek için bir bahane olarak kullanır. Leroy’ un aşağılayıcı anlamda kullandığı bu terim bir süre sonra sergiye katılan ressamlar tarafından da benimsenir ve akımın adı olur. John Rewald’ un anlattığı gibi o yıllarda Fransa’ daki sanat, Güzel Sanatlar Akademisi ² , nin denetimindedir. Akademi, müzelere ve imparatorun özel koleksiyonuna alınacak resimler hakkında karar verir, Paris’ te yapılan Devlet Resim Sergileri’ ndeki yani Salon’ lardaki resim seçme ve ödüllendirme işlerini yürüten jüriyi denetler, kendi koşullarına uymayan yapıtları geri çevirir. O yıllarda Güzel Sanatlar Okulu’ ndaki eğitim Ingres’ in egemenliğindeydi. Ingres öğrencilerine modellerini olduğu gibi kopya etmelerini önerir ve iyi çizilmiş bir nesnenin daima iyi resmedilmiş olduğunu unutmamalarını söyler ³.

¹ Tülay Elgün, “ Bir Geçiş Dönemi Sanat Akımı Olarak Empresyonizm ”, **Türkiye’ de Sanat/Plastik Sanatlar Dergisi**, 43, (2000), s. 47

² İlk kez 1648’ te kurulan Akademi 1789 Devrimi’ nde özellikle soylularla olan bağlantısı nedeniyle kapatılmış, 1795’ te Fransa’ daki kültürel yaşam Institut Française adında yeni bir kurama emanet edilmiştir. Ecole des Beaux Arts’ ın yani devlet okulunun üzerinde önemli bir gücü olan Enstitü’ nün bir bölümüne 1816’ da yeniden Academie adı verilmiştir. Salon’ lar Akademi’ nin başlıca alıcı olan devlet hesabına devlete ait mekânlarda düzenlediği sergilerdir.

³ Rewald, 1955’ ten aktaran: Zeynep İnankur, **XIX. Yüzyıl Avrupasında Heykel ve Resim Sanatı** , İstanbul: Kabcı Yayınevi, 1997, s. 64-65

Tablo 1: Claude Monet, İzlenim/Gündoğumu, 1872 ⁴.

Kaynak: Osman Erden, **Modern Sanat Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey**, 1.Baskı, İstanbul: Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş., 2012: 16

Herbert Read, empresyonizmin tanımını “ Doğaya bir prizmanın ardından bakmaktır. ” olarak yapar. Empresyonistler, bilimsel gerçekçi metodu lirizm denebilecek az çok idealist bir hayat görüşüyle birleştirmeyi başarırlar. ⁵ ” İzlenimciler, doğayla ilişkiye önem verip, doğa içinde edinilen ilk izlenimleri en hızlı biçimde tuvale aktarırlar. Doğayı hızlı fırça vuruşlarıyla samimi bir biçimde tuale aktarırken, ressam konusunu oluşturan olguyu olduğu gibi ele alır. Bu olgunun ayrıntıları değil etki yaratan bütünü önemlidir.

1.1. Empresyonizmin Öncüleri

1.1.1. Edouard Manet

Edouard Manet, gerçekçilik akımından izlenimciliğe geçişte önemli resamlardandır. Sanatçının 1862-1863’ te yaptığı ‘ *Kırda Öğle Yemeği* ’ İzlenimci anlayışa geçişin belgesi gibidir. Geleneksel ve klasikleşmiş bir Yüksek Rönesans temasının 19. yüzyılın yaşam ortamına ve hatta ressamların kendi yaşamıyla katıldığı ortama taşınmasıdır ⁶.

⁴ TüYB, 48×63 cm., Marmottan Monet Müzesi, Paris/Fransa

⁵ Elgün, a.g.m., s. 47

⁶ Engin Beksaç, **Avrupa Sanatı’ na Giriş** , İstanbul: Engin Yayıncılık, 2000, s. 92

Tablo 2: Edouard Manet, Kııda Öğle Yemeği, 1863 ⁷.

Kaynak: Erden, a.g.e., 2012: 17

Kııda Öğle Yemeği, gerek konusu gerek üslubu nedeniyle çok eleştirilir. Manet' nin bu resimde Giorgione' nin *Pastoral Senfonisi*' nden ve Güzel Sanatlar Okulu' nun tanrısı sayılan Raffaello' nun bir tablosundan yapılan bir gravürden esinlenmiş olması da kendini bilmezlik olarak görülür ⁸. Edouard Manet bu tablosunu serbest fırça vuruşlarıyla çalışır, renk alanlarını birbirinden kesin bir biçimde ayırır ⁹. ''

⁷ TÜYB, 208×265.5 cm., Orsay Müzesi, Paris/Fransa

⁸ İnankur, a.g.e., s. 65-67.

⁹ Karaaliođlu, 1980' den aktaran: Elgün, a.g.m., s. 224-225

Empresyonist sanatçılar arasında farklılıklar olsa da onları aynı akımda birleştiren ortak özellikleri de vardır. Örneğin:

Fotoğrafın icadından olabildiğince etkilenmiş olmaları, gün ışığının farklı saatlerde, mevsimlerde nesneler üzerindeki etkisini incelemeleri, akademik öğrenimi reddedip açık havada çalışmaları, doğaya önem vermeleri, doğada var olmayan siyah gölgeleri ve konturu atmaları, prizma renkleri kullanmaları, o günlerde Paris’ te moda olan Japon sanatından etkilenmeleri, renkleri palette karıştırmadan tuvale yan yana uygulamaları ortak özellikler arasında sayılabilir ¹⁰.

Empresyonist ressamların ortak özelliklerden olan akademik öğrenimi reddetmedeki amaçları; her türlü önyargıyı bir yana bırakıp doğayı gözlemlemek ve algıladıkları görsel izlenimleri tuvallerine aktarmaktır. O dönemde ışık üzerine yapılan bilimsel araştırmaların da ortaya koyduğu gibi gün ışığı saf prizma renklerinden oluşmaktadır. Empresyonistler de ışık renklerini yansıtmak için prizma renklerini kullanırlar. Doğada var olmayan siyah gölgeleri ve sınır çizgilerini atıp, gölgeleri nesnenin tamamlayıcı rengiyle verirler. Dolayısıyla ışık ve renk, empresyonist resmin başlıca öğeleri olur. Resim sanatı artık zihnin işe karışmadığı salt duyuma dayanan optik bir işlem olur. Nitekim Cézanne, Monet için ‘ O yalnızca bir gözdür, ama ne göz ’ der. Teknik alandaki yeniliklerin yanı sıra Empresyonistler akademik resmin önem verdiği tarihi, mitolojik ve duygusal konuları, katran gibi koyu renkleri ve aşırı parlak perdahlı görünümü de reddederler. Konularını dönemlerinin günlük yaşamından seçerler. Paris’ in bulvarlarında yürüyen halk, tren istasyonları, Sen kıyıları gibi kent yaşamından kesitler de Empresyonistlerin başlıca konuları arasındadır. Empresyonistleri etkileyen sanatlar, Uzakdoğu sanatı ve yeni gelişen fotoğraf sanatıdır ¹².

Manet’ nin sanatının dökümü olarak kabul edilebilecek bir eser olan ‘ *Folies-Bergere Bari* ’ nı 1881’ de yapar. Resim tarihinin en önemli ve ilginç eserlerinden olan bu tabloda ressam ilginç renk ve ışık oyunları ile birlikte bir aynanın görüntüsünü de kullanarak değişik etkiler veren bir kuruluş şeması kullanır. Olağan bir hayat sahnesi olarak ele alınan bu bar ve barmen kızın görüntüsü çok ustaca işlenir ve etkin bir sanat eseri haline dönüşür. ¹³.

¹⁰ Erden, a.g.e., s. 17

¹¹ Florisoone’ den aktaran: İnankur, a.g.e., s. 68

¹² İnankur, a.g.e., s. 67-68

¹³ Beksaç, a.g.e., s. 92

Tablo 3: Edouard Manet, Folies-Bergere Bari, 1882 ¹⁴.

Kaynak: http://tr.wikipedia.org/wiki/Folies-Berg%C3%A8re'de_Bir_Bar#mediaviewer/File:Edouard_Manet_004.jpg (03.03.2015)

1.1.2. Claude Monet

Claude Monet, empresyonizmin öncülerindendir. Louis Leroy, empresyonistlerin sergisini dolaştığı sırada Monet' nin İzlenim, Gün Doğumu tablosunun önünde durup; ' derin bir kırmızı ' diye haykırır: ' Tamamlanmış bir deniz resminden çok, gelişme aşamasındaki duvar kâğıdı ifadesinde. ' Daha etkileyici yorumlar şair Armand Silvestre' den gelir: ' Anlamı şudur ki onlar muazzam bir çağdaş sanatı getirecek olan izlenimlerinin peşindedir... Onların onur ve erdemlerini teşkil eden tonal ilişkilerinin inceliklerine karşı hassas olmak için özel gözlere ihtiyacınız vardır. ' Tüm bunlara karşın Monet' in çalışmaları 1860' lar boyunca giderek artan bir şekilde ' empresyonist ' stile doğru ivme kazanır. Özellikle Monet' nin *Trouville' de Kumsal* eserinde, resimde bulunan gerçek kum dışarıda –*en plein air* resmedildiğini doğrulamaktadır ¹⁵.

¹⁴ TüYB, 96×130 cm., Courtauld Galerisi/Londra

¹⁵ Diana Newall, **Empresyonistler Ayrıntıda Sanat**, (Çev. Elif Dastarlı) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012, s. 14-15

Tablo 4: Claude Monet, *Trouville' de Kumsal* (The Beach at Trouville), 1870.

Kaynak: http://tr.wikipedia.org/wiki/Folies-Berg%C3%A8re'de_Bir_Bar#mediaviewer/File:Edouard_Manet_004.jpg (03.03.2015)

İzlenimcilik akımına isim veren tablonun sahibi Monet için; resmin konusundan çok girdiği optik deneyler önemlidir. Örneğin; 30 taneden oluşan *Rouen Katedrali* gibi konunun yalnızca bir araç olduğu, gün ışığının farklı açılarda, hava koşullarında yansıttığı nesneleri nasıl değiştirdiğine dair gözlemlerini yansıttığı resim dizileri de karşımıza çıkar¹⁶. Monet böyle sıradan konuları tekrarlayarak vurguyu neye bakıldığından asıl bakma eylemine, yani esas görme mekanizmasına aktarır¹⁷.

¹⁶ Erden, a.g.e., s. 18

¹⁷ İnankur, a.g.e., s. 68-69

**Tablo 5: Claude Monet, Rouen Katedrali
Gün Açarırken ¹⁸.**

**Tablo 6: Claude Monet, Rouen Katedrali
Sabah Etkisi ¹⁹.**

Kaynak: Gamze Başaran, 1914 Kuşağı Türk Ressamlarının Empresyonist Eğilimleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: 2014, s. 15

**Tablo 7: Claude Monet, Rouen Katedrali
Gün Ortası ²⁰.**

**Tablo 8: Claude Monet, Rouen Katedrali
Güneş Altında ²¹.**

Kaynak: Başaran, a.g.e, 2014: 15

Monet' nin tanınmasını sağlayan 1866 tarihli *Camille* ya da *Yeşil Elbiseli Kadın* (*La Femme à la Robe Verte*) adlı eseri, eşi Camille Doncieux' nun Monet tarafından yapılan pek çok resminden biridir ²². Işığı ve havayı tuvale yansıtmaya sorunlarıyla kafası sürekli meşgul olan Monet, doğayı bir atölyeye dönüştürmek ve doğrudan gözlemin ürünü eskiz ile bütün yaratım sürecinin sentezi resim arasındaki ayrımı silmek ister ²³.

¹⁸ Tüyb, Folkwang Müzesi Güzel Sanatlar Müzesi/Moskova

¹⁹ Tüyb, 100×65 cm., Folkwang Müzesi Güzel Sanatlar Müzesi/Moskova

²⁰ Tüyb, 101×65 Puşkin Folkwang Müzesi Güzel Sanatlar Müzesi/Moskova

²¹ Tüyb, Orsay Müzesi/Paris

²² http://tr.wikipedia.org/wiki/Claude_Monet (05.03.2015)

²³ Serullaz, 2004' ten aktaran: Başaran, a.g.e, s. 13-14

Tablo 9: Claude Monet, Camille-Yeşil Elbiseli Kadın (*La Femme à la Robe Verte*) 1866.

Kaynak: www.grafiksaati.com (05.03.2015)

Monet, doğanın gizemlerini yakalamaya ve bunları canlı ve doğrudan bir kavrayışla aktarmaya çalışır ²⁴. “ Başlangıçta aşağılanan, yeteneksizlik olarak tanımlanan ve hor görülen izlenimcilerin eserleri Picasso, Kandinsky gibi ressamların öncülüğünü yaptığı kübizm, ekspresyonizm ve sürrealizm gibi akımların ortaya çıkmasıyla anlam kazanıp sanat tarihi içinde değerini bulur ²⁵. ”

Monet, ‘ *Ben işimin kölesiyim; hep imkânsızın peşinde koştum... Yaşamak için çok az zamanım kaldı. Bu zamanın tümünü, mükemmele ulaşabileceğim ve -eğer mümkünse- beni tatmin edecek bir şey yapabilmek umuduyla resme vermeliyim*’ der ²⁶. “ Penceresinden resmettiği Le Havre’ daki liman sahnesini Monet İzlenim, Gün Doğumu olarak isimlendirdi, çünkü buna bir manzara diyebileceğini düşünmüyordu. Gerisi hikâyedir ²⁷. ”

²⁴ Yapı Kredi Yayınları, 2012’ den aktaran: Başaran, a.g.e, s. 14

²⁵ www.radikal.com.tr (25.11.2012)

²⁶ http://grafiksaati.com/Ressamlar/Monet/monet.htm (25.11.2012)

²⁷ Newall, a.g.e., s. 15

Tablo 10: Claude Monet, İzlenim/Gün Doğumu (ayrıntı) 1872.

Kaynak: Newall, a.g.e., 2012: 18

İzlenim/Gün Doğumu’ nda Monet, suyun mavi rengi üzerinde güneşin yansımaları vermek için pembe ve turuncuyu kullanmaktadır. Suyun mavisi, ultramarin mavisinin solgun tonlarındadır ve koyu kirli zümrüt yeşilinin eklenmesiyle hareket ve derinlik sağlamaktadır. Işığın konuyu destekleyen kısa süreli etkisini elde etmek için parlak, modern renkleri kullanmaktadır. Parlak turuncu gökyüzü bile hileli yeşil, sarı ve krem rengi çizgilerle doldurmaktadır. Sandalların koyu yeşili sahnede sadece ton farkıyla vermektedir²⁸.

1.1.3. Pierre-Auguste Renoir

“ Dünya resminin büyük isimlerinden biri olan Auguste Renoir akımın en ilginç sanatçılarından biridir. Klasik anlayıştan tam anlamıyla kopmamış olan Renoir renkçi anlayışı da en üst düzeyine taşımaktan çekinmemiştir²⁹. ” Onun büyük düşü, resim sanatı ile uğraşmaktı.³⁰ “ Lüks ve şatafatın belirli bir ölçüde ince ve zarif renklerle samimi bir havaya büründüğü eserlerinde çok değişik konulara yönelmekle beraber, Renoir’ in başlıca teması kadınlar ve genç kızlar olmuştur³¹. ”

²⁸ Newall, a.g.e., s. 18

²⁹ Beksac, a.g.e., s. 93

³⁰ http://tr.wikipedia.org/wiki/Pierre_Auguste_Renoir (08.03.2015)

³¹ Newall, a.g.e., s. 19

Tablo 11: Pierre-Auguste Renoir, La Grenouillere 1869 ³².

Kaynak: <http://www.wikiart.org/en/pierre-auguste-renoir/la-grenouillere-1869-2> (08.03.2015)

La Grenouillere isimli eserde sık ağaçların gölgesi altındaki kalabalık figür grubu açık manzara ve suyun verdiği haz ile karşıtlık oluşturur. Renoir'ın betimi, özellikle kalabalığın modaya uygun giysileri ve günlük tavırlarına odaklanır. Renoir'ın süslemeci etkiye olan ilgisi, çoğu çalışmasında özellikle maviler, pembeler ve turuncular ile güçlü renk detayları kullandığı anlamına gelir ³³.

Eserlerinde göz alıcı bir renk armonisi sağlayan ressam sağladığı renk zıtlıklarıyla eserlerine şiirsel bir hava verir. Bu mutlu ve zarif duyumun en üst düzeye çıktığı 1883 tarihli *Boulevard de Paris* (bkz. Tablo: 12) sadeliği kadar, canlı ve hareketli atmosferiyle, bu oluşumu destekleyen ince ve etkili renk kullanımıyla seyirciye ilginç bir etki yapmaktadır ³⁴.

³² TüYB, 80×59 cm., Hermitage, St. Petersburg, Russia

³³ Newall, a.g.e., s. 10-12

³⁴ Beksaç, a.g.e., s. 93-94

Tablo 12: Pierre Auguste Renoir, Dance At Bougival, Museum Of Fine Arts, Boston, USA

Kaynak: <http://www.pierre-auguste-renoir.org/Dance-At-Bougival-large.html> (10.03.2015)

1.1.4. Camille Pissarro

Camille Pissarro' nun gruptaki varlığı, çalışmalarında empresyonist manzaranın güçlü mirası olarak kendini gösterir. *Ennery' de Kırağı* eserinde insanları doğal çevrelerinde yansıtır. Manzarayı ideal bir pastoral sahne ya da ütöpik bir yapı gibi kurarak değil, insanların kendi aralarındaki ve yaşadıkları dünyayla olan ilişkilerini göstererek resmeder. *Ennery' de Kırağı* resmi, kırağı kaplı tarlada belki de sıcak bir eve ve ocağa odun taşımamanın zahmetini yansıtırken, çalışmalarının hepsinde açıkça, insan yaşamının temel unsurlarını içeren günlük temsile bakış söz konusudur ³⁵.

Tablo 13: Camille Pissarro, Ennery' de Kırağı 1873.

Kaynak: http://artknowledgenews.com/tr/200704113204/Camille_Pissaro.html (09.03.2015)

³⁵ Newall, a.g.e., s. 26-29

Camille Pissarro manzaralarında daha çabuk, daha enerjik fırça darbelerini dener. Bu, sahnenin daha yumuşak, daha empresyonist etkilerini yansıtırken ağaçları, yaprakları ve çalılıkları sunmanın en uygun yoludur. *Chaponval' da Manzara* resminde ele alınan konu, köylü kadınla Pontoise yakınlarında kırsal bir çevredir. Sahnede merkezde otlayan ineğiyle ilgilenen kadını yerleştirir. Ağaçların ve gölgelerinin karanlık alanlarına rağmen resim göreceli olarak düz tonlardadır. Kiremit renkleri, mavi çatıları ve beyaz badanalı duvarlarıyla renk kontrastına sahip, tepenin eteğine yerleşen güneşli küçük köy, hafifçe derme çatma duran biçimleriyle yakındaki tarla ve arkadaki tepe arasındaki kompozisyonu ortadan keser. Parlak sarıdan koyu yeşile kadar yeşilin zengin çeşitliliğini, tarladaki otların hareketini göstermek amacıyla kullanır. Sahnede yeşillerin baskınlığı evlerin parlak beyaz, mavi ve kiremit renkleriyle dengelenir. Karşıtlık içindeki art arda sıralanan çatıların turuncusu ve ineğin toprak tonları birbirini tamamlayarak bir denge de sağlar ³⁶.

Tablo 14: Camille Pissarro, Chaponval' da Manzara (Chaponval Landscape) 1880 ³⁷.

Kaynak: <http://www.camille-pissarro.org/Chaponval-Landscape-large.html> (11.03.2015)

³⁶ Newall, a.g.e., s. 80-84

³⁷ TÜYB, 54,5×65 cm., Musée d' Orsay, Paris.

Pissarro' nun bir başka manzarası da *La Place du Théâtre Français* opera binasına doğru tepeden bakan 'Avenue de l'Opéra' yı ³⁸ , ve Paris' in tüm canlı ' *fin-de-siècle* ' ³⁹ , yönlerini etraflıca kapsar. Her zamanki gibi ressam, mekânın özünü ve duygusunu yakalamaya çalışmaktadır. Bu resimde hava, parlak mavi bir gökyüzü ve olayın geçtiği sokağın zemininde sıcak pembe bir iz bırakan güneş ışığı ile açıktır. Caddelerdeki ve mekânlardaki figürler, atlı trafiğin akışı, şehrin yakalanan hareketi ve enerjisi oldukça yakından gözlemlenmektedir. Trafik kaos oluşturur gibi görünürken, Avenue de l'Opéra' da yukarı ve aşağı doğru yolcu taşıyan arabaların yarattığı çizgiler güçlü bir derinlik duygusu sağlar. Pissarro' nun sokak sahnesinin duygusunu elde etme becerisi, bağırarak sürücülerin sesleri, gümbürdeyen araçların tekerlekleri ve atların ayaklarının tıktırıları gürültüyü çağırır ⁴⁰ .

Tablo 15: Camille Pissarro, La Place du Théâtre Français, Gümüşü 1898.

Kaynak: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Camille_pissarro_place_du_theatre_francais.jpg (09.03.2015)

³⁸ Fr. Avenue de l'Opéra. Opera Caddesi.

³⁹ Fr. *fin-de-siècle*. 19. yüzyıl sonunda modernizmin yeni estetik anlayışıyla yüklü atmosferi tarif için kullanılmıştır.

⁴⁰ Newall, a.g.e., s. 122-125

1.1.5. Alfred Sisley

“ İzlenimciliğin yaratıcılarından biri olan Sisley’ in natüralist resimden izlenimci resme geçişte büyük bir yeri olmuştur ⁴¹. ”

Sisley 1876 yılında Port-Marly’ deki Seine Nehri’ nde su baskını serisinin en erken örnekleri olarak altı versiyonunu resmeder. Ressam, Nicolas Şarapçısı ile suya galip gelen kayıkları serpiştirdiği bakış açısından taşkının iki resmini yapar. Buradaki versiyonda şarap dükkânının koyu kırmızı, beyaz ve mavisi, suda kalmış ağaçlarla dengelenmiştir ve ağır akan su uzaklara kadar yayılır. Dikkatlice kurulmuş bir kompozisyon içinde derinliği sağlamak amacıyla suyun uzak mesafeye kadar ulaşmasını gösterir. *Port-Marly’ de Sel Baskını*’ nda, ağaçlar, kayıklar ve binalar parlak suyun içinde düzenlenmektedir. Resmin genelindeki mavi ve gri gökyüzünden başlayan renk ve ton değerleri, sudaki yansımanın, pencere perdelerinin ve mavi çatının solgun turkuazı ile bağlantılıdır. Sisley’ in fırça darbeleri oldukça değişik formda, yönde ve boyuttadır. Sudaki kabataslak fırça darbeleri ve eskizimsi formlar, dokuyu ve kabarma ile küçük dalgaların hareketini inşa eder ⁴².

Tablo 16: Alfred Sisley, Port Marly’ de Sel Baskını (Flood at Port-Marly III) 1876 ⁴³.

Kaynak: <http://www.alfredsisley.org/Flood-at-Port-Marly-III.html> (09.03.2015)

⁴¹ <http://www.ressamlar.gen.tr/alfred-sisley-kimdir-hayati-biyografisi/> (06.04.2015)

⁴² Newall, a.g.e., s. 44-49

⁴³ TüYB, 60×81 cm., Musée d'Orsay, Paris.

1.1.6. Edgar Degas

Edgar Degas, sanat yaşamı boyunca defalarca resmettiği atları ve balerinlerin heykellerini yaparak ikinci boyuttan üçüncü boyuta görkemli bir geçiş yapar ⁴⁴. Empresyonist ressam, işte bu nedenle, konularını, açık hava sahneleri yerine, baleden seçmeyi yeğler. Empresyonist etkilerle yaptığı *Başlama İşaretini Beklerken*' de, sanatçının pastel boya kullanarak yaptığı taslaklardan biri görülür. Figürlerin yerleşimi bundan daha gelişigüzel yapılamazdı. Balerinlerden bazılarının sadece bacakları, bazılarının da sadece vücudu görülür ⁴⁵.

Tablo 17: Edgar Degas, *Başlama İşaretini Beklerken* 1879 ⁴⁶.

Kaynak: <http://www.alka.com.tr/alphtml/modernresim/image/degas1.jpg> (04.04.2015)

Edgar Degas' nın Paris sosyal hayatını konu alan resme özel bir ilgisi vardır. *Dans Sınıfı* (bkz. Tablo: 18) Degas' nın bale provasındaki dansçıları resmettiği ilk büyük ölçekli resmidir. Duvardaki belirgin çizgi, resmi boydan boya keser ve ilgiyi merkeze çeker. Piyanonun üzerinde oturan dansçı figür, sırtını germek için beceriksizce esner ve onun önündeki figür küpelerini ayarlar. Kırmızı, yeşil, mavi ve sarı renk, gözü figürlere doğru çekerek sahnenin tamamında seçilir ve konunun bir performans hakkında olduğunu vurgular ⁴⁷.

⁴⁴ Orhan Göktaş Gündoğan, **Edgar Degas**, 1. Baskı, İstanbul: abc Yayın Grubu, 2005, s. 7

⁴⁵ E. H. Gombrich, **Sanatın Öyküsü**, (Çev. Erol Erduran ve Ömer Erduran) İstanbul: Remzi Kitabevi, 1997, s. 526-527.

⁴⁶ Kağıt üzerine pastel, 99.8×119.9 cm., Özel Kol.

⁴⁷ Newall, a.g.e., s. 32-35

Tablo 18: Edgar Degas, Dans Sınıfı, yak. 1873-6 ⁴⁸.

Kaynak: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a7/Edgar_Germain_Hilaire_Degas_021.jpg (05.04.2015)

“ Degas, kafe hayatlarını da resmetti. *Absent İçenler* isimli tablosu buna örnektir. Diğer ressamı da mitolojik ya da tarihi tablolar yapmak yerine gerçek hayatı çizmeleri konusunda destekliyordu ⁴⁹. ”

Tablo 19: Edgar Degas, Absent İçenler, 1876.

Kaynak: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bb/Edgar_Germain_Hilaire_Degas_012.jpg (05.04.2015)

⁴⁸ TüYB, 75×85 cm., Musée d'Orsay, Paris.

⁴⁹ http://tr.wikipedia.org/wiki/Edgar_Degas (05.04.2015)

İKİNCİ BÖLÜM

2. İBRAHİM ÇALLI' NIN SANAT HAYATINDAKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER

2.1. İbrahim Çallı' nın Hayatı

İbrahim Çallı, takvimler 13 Temmuz 1882 tarihini gösterirken, o yıllarda İzmir' e bağlı olan *Çal kasabası* ⁵⁰, nda dünyaya gelir ⁵¹. Resme duyduğu ilgi, öğrenim yılları ile doğru orantılı olarak büyür ⁵². Ailesi tarafından İstanbul' a gönderilen Çallı: “ *Baktılar ki adam olmaya niyetim yok, ablam arazimi sattı, bir kemer dikti. Kemere 95 altın koydu. ‘Haydi sağlıcakla!’ deyip beni İstanbul’ a gönderdi. ‘Adam ol, gel!’ demeyi de unutmadı* ⁵³ .”

“ İbrahim artık, ‘Çallı’ lakabıyla anılmaya başlayacağı İstanbul’ dadır. İstanbul’ a göçen her Anadolu gibi, kendi ‘memleket’ lilerinin bulunduğu semtlere ve kahvelere gidecek, kalacak yer, sohbet edecek insanlar arayacaktır ⁵⁴. ” “ İbrahim Çallı’ nın yaşamı üzerinde Burhan Toprak’ ⁵⁵ ın isteği ile bir kitap düzenlemek için çalışmalar yapan Bedri Rahmi Eyüboğlu, bu yıllarda sanatçının başına gelen olaylara yeni bir boyut katmaktan geri kalmamaktadır ⁵⁶.” Bedri Rahmi Eyüboğlu: “ *Sen Denizli’ nin Çal ilçesinden kalk, İstanbul’ a Kuleli’ ye öğrenci yazılmaya gel, ama kayıtların hangi aylarda olduğunu düşünmeden kışın ortasında İstanbul’ a düş. Aman zaman derken soluğu adliye mübaşirliğinde al* ⁵⁷. ”

⁵⁰ Çal kasabası: II. Murat devrinde Osmanlı topraklarına katılan Çal 1886’ da Denizli Sancağına bağlı bir kaza haline geldi. <http://www.cal.bel.tr/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=4> (13.07.2015)

⁵¹ Özsezgin, 1993’ ten aktaran: Kıymet Giray, **Çallı ve Atölyesi**, 2. Baskı, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2000, s. 28

⁵² Akademi, 1947’ den aktaran: Giray, a.g.e., s. 28

⁵³ Tahsin, 1960’ tan aktaran: Giray, a.g.e., s. 28

⁵⁴ Giray, a.g.e., s. 28

⁵⁵ Burhan Ümit Toprak (d. 1906, Demirci, Manisa - ö. 16 Eylül 1967, İstanbul), Türk sanat tarihçisi ve yazar. İzmir Erkek Lisesi’ ni (1924), Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümü’ nü (1929) bitirdi. Türkiye’ ye döndükten sonra Milli Eğitim Bakanlığı’ nda görev yaptı. Daha sonra Sanayi-i Nefise Mektebi’ nde (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) sanat tarihi öğretmeni, Namık İsmail’ in ölümü (1935) üzerine de aynı kurumda müdür oldu. 1948’ e değin süren bu görevi sırasında İstanbul Üniversitesi reformunun benzeri, akademide gerçekleştirdi, akademide bölüm şefliğine getirdiği Léopold Lévy, Louis Süe, Rudolf Belling, Bruno Taut gibi yabancı uzmanlar aracılığıyla öğretim-eğitim yöntemlerini yerleştirmeye önem verdi. http://tr.wikipedia.org/wiki/Burhan_Toprak (02.05.2015)

⁵⁶ Giray, a.g.e., s.30

⁵⁷ Eyüboğlu, 1972’ den aktaran: Giray, a.g.e., s.30

“ Çeşitli kaynaklar İbrahim Çallı’ nın Şeker Ahmet Paşa’ nın oğlu İzzet Bey’ le tanıştığını ve arkadaş olduğunu, sonuçta da onun yardımı ile 1906 yılında Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi’ ne girdiğini açıklamaktadır ⁵⁸. ” Şeker Ahmet Paşa, bu sanatkar ruhlu İbrahim’ deki harikulade kabiliyeti sezmekte gecikmez. Paşa ona, Osman Hamdi Bey’ e hitap eden bir tavsiye mektubu verir ve yarının büyük ressamı, işte 1906 senesinde Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi’ ne girer ⁵⁹. Çallı, İstanbul’ da mahkeme katibi iken istidadı görülerek, Şeker Ahmet Paşa’ nın aracılığı ile artık bir ressam olma yolundadır ⁶⁰. ”

2.2. Fernand Cormon ve Atölyesi

“ Akademik sanatın önde gelen isimlerinden olan Cormon, güçlü, sert ve kendine özgü bir biçime sahiptir ⁶¹. ” Özellikle tarihi ve dini konuların ressamı olarak ün yapar. Başarılı bir Salon ressamı olan Cormon, Montmartre’ de bir atölye açarak öğrenci yetiştirir. Bu atölyede eğitim gören öğrenciler arasında Van Gogh ve Toulouse-Lautrec’ de vardır ⁶². Bu ressamlar dışında ilk Türk portre ressamımız Feyhaman Duran, peyzajlara ağırlık veren Hikmet Onat, bir kuşağa adını veren İbrahim Çallı, Çallı’ nın yönlendirmesiyle Namık İsmail, Nazmi Ziya Güran’ da Cormon atölyesinde çalışır. Cormon, doğa’ nın asıl eğitimci olduğunu düşüncesine sahiptir ve öğrencilerine bu düşünce doğrultusunda dış mekanlarda çalışmalar yaptırır. O dönemin ünlü ve önemli atölyelerinden Cormon atölyesi gerek akademik, disiplinli anlayışıyla gerekse serbest desen anlayışıyla Türk ressamlarının sanat anlayışlarının temelini oluşturur ⁶³. Çallı ve arkadaşları da Cormon’ un atölyesinde bu disiplinde yetişirler.

⁵⁸ Boyar, 1948; Arseven, t.y.; Tansuğ, 1991’ den aktaran: Giray, a.g.e., s.32

⁵⁹ Toker, 1947’ den aktaran: Giray, a.g.e., s.32

⁶⁰ Üren, 1970’ ten aktaran: Giray, a.g.e., s.33

⁶¹ Oğuz Dilmaç, **1910-1930 Yılları Arasında Avrupa’ da Eğitim Alan Sanatçılarımızın Aldıkları Resim Eğitimlerinin Eserlerine Etkisi**, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, http://www.sanatvetasarim.gazi.edu.tr/web/makaleler/7_oguz.pdf, 2011, s. 37 (12.02.2015)

⁶² http://tr.wikipedia.org/wiki/Fernand_Cormon (12.02.2015)

⁶³ Pakdemir, 2003, s. 40

Tablo 20: Cormon Atölyesi öğrencileri, Paris, 1911. Ön sırada İbrahim Çallı (soldan 9.), Nazmi Ziya (10.), ve M.Ruhi Bey (12.) E. Tunalıgil Arşivi

Kaynak: Ayşenur Güler, “ İbrahim Çallı, Kuşağı ve Paris ’’, *Sanat Dünyamız*, 143, (2014), s. 7

“ ‘ Cormon’ un öğrencisi Çallı’ yı takdir ettiğini, hatta öğrencisini atölyenin nazırı yaptığını, böylelikle Çallı’ nın atölye düzenini sağlayıp Fransız ve yabancı talebeleri idare ettiği, öğrencilerin hatalarını düzeltme yetkisinin olduğu kaynaklar arasında geçen bilgiler arasındadır ⁶⁴. ’’ 1974 yılında İbrahim Çallı’ nın kızı Belma Çallı ile yapılan söyleşide bu durumu doğrular niteliktedir. Belma Çallı:

“ ‘ Cormon, Çallı’ nın çalışmalarını beğenmiş olacak ki ‘ Sen nerede oturuyorsun, bir gün ziyaretine gelmek isterim’ der. Çallı ‘ Ben Quartier Latin’ de oturuyorum. Apartmanım şudur. Dairem gökten inerken birinci kattadır’ cevabını verir. İlerlemiş yaşına rağmen Cormon 7-8 kat merdiveni zar zor çıkarak kendisini ziyaret eder ⁶⁵.

Paris’ e resim öğrenimi için gelen gençler öğrenim görecekları atölyeleri, ülkelerinden buraya daha önce gelen sanatçıların önerileri ile seçmektedirler ⁶⁶. İbrahim Çallı’ nın Paris yılları ise Avrupa’ ya Tahsile Gönderilecek Öğrenciler Yarışması’ nda birinci gelmesiyle başlar ⁶⁷.

⁶⁴ Toker, 1947’ den aktaran: Güler, a.g.m., s. 10

⁶⁵ Olcay, 1974’ ten aktaran: Güler, a.g.m., s. 10

⁶⁶ Klüver-Martin, 1994’ ten aktaran: Giray, a.g.e., s. 40

⁶⁷ Giray, a.g.e., s.38-39

Bu bağlamda İbrahim Çallı, Namık İsmail, Hikmet Onat, Nazmi Ziya Güran, Hüseyin Avni Lifij birlikte, Ecole Nationale des Art Decorative' de Fernand Cormon atölyesinde çalışmayı seçerler. Cormon Atölyesi, Çallı kuşağının seçimidir ve bu atölyenin öğretisinde eğitilirler. Çallı ve Kuşağı, empresyonistlerin çalışmalarıyla dolu müze ve galerileri incelemekten kendilerini alamazlar ⁶⁸.

“ Cormon, yapıtlarında özellikle tarih öncesi temaları işlemeyi yeğler. Sanatçının kimi yapıtlarında renkler silik olmasına karşın; deseninin kuvvetli olduğu dikkati çekmektedir ⁶⁹. ” “ Cormon atölyesine Çarşamba ve Cuma günleri gelir; yapılan çalışmaları denetler ve öğrencilerin atölyeden çok dışarıda çalışmalarını ister ⁷⁰. ” Çallı Kuşağı ressamı “ doğal olarak, ‘çıplak’ boyarlar. Çünkü gerek Akademi, gerekse Cormon atölyesinde çıplak çalışması yapmak eğitimin bir parçasıdır. Ama çıplak modelle çalışma olanağının elde edilmesi pek kolay olmaz ⁷¹. ”

2.3. Şişli Atölyesi

Çallı ve Kuşağı için Şişli atölyesi önemli bir atölyedir. Çallı Kuşağı' nın çalıştığı bu atölye, Şişli' de Bulgar Çarşısı' nda boş ve terk edilmiş arsada büyük bir atölyedir. Bu atölye, Osmanlı' nın yenilgiler karşısında toplumun moral gücünü yükseltmek ve Türk resminin de Avrupa başkentlerinde tanıtılmasını amaçlaması nedeniyle de çok önemlidir. Ayrıca sanat adına ortak bir tema etrafında Türk ressamlarını ilk kez bir araya getiren ve bireysel sanat farklılıklarını gözler önüne seren resimlerin üretilmesini gerçekleştiren ilk etkinliktir. Askeri yönetim tarafından savaş sırasında müttefiklerimizin başkentlerinde sergilenmek üzere Türk ressamlarına bir çok tablo ısmarlanır. Bu tabloların konusu tümüyle savaş manzaralarıdır. 143 parçalı bu koleksiyonun Berlin ve Viyana' da sergilenmesi düşünülür ⁷².

⁶⁸ Giray, a.g.e., s.42

⁶⁹ Gören, 1995' ten aktaran: Gülce Çermikli, **Namık İsmail' in Yaşamı ve Sanatı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009, s. 10

⁷⁰ Gören, 1995' ten aktaran: Çermikli, a.g.e., s.11

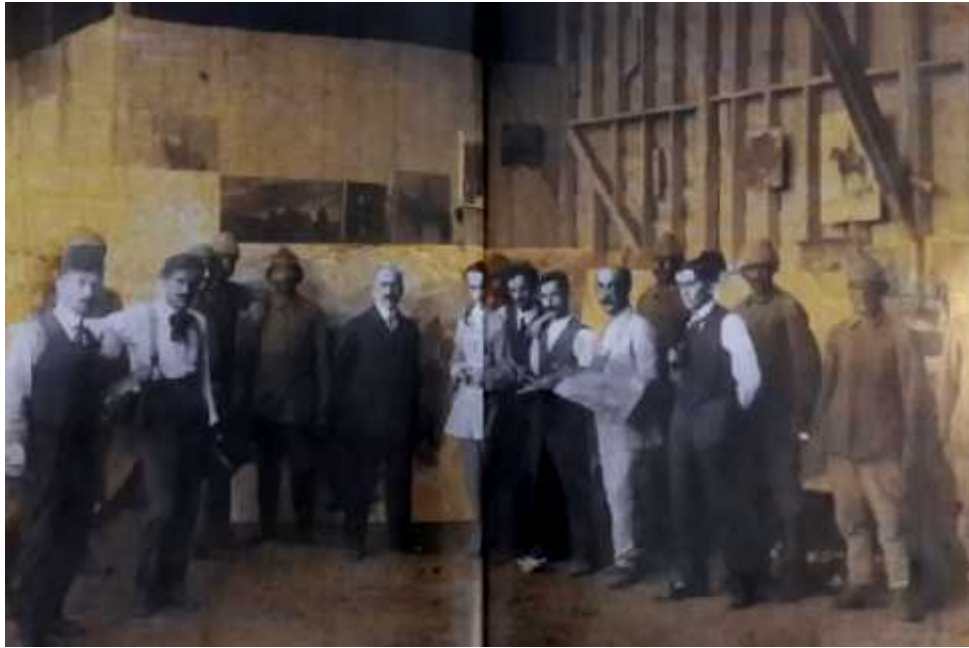
⁷¹ Şenyapılı, 1992' den aktaran: Çermikli, a.g.e., s.11

⁷² Edhem, 1970' ten aktaran: Giray, a.g.e., s. 60-61

Şişli atölyesinde çalışan ve aynı zamanda Viyana Sergisi' ne katılan ressamalar başta İbrahim Çallı olmak üzere Şehzade (halife) Abdülmecid, Ömer Adil Bey, Ali Cemal Benim, Ali Sami Boyar, Cevat Bey, Feyhaman Duran, Harika (Sirel Lifij) Hanım, Halil Paşa, Hikmet Onat, Hüseyin Avni Lifij, İsmail Hakkı Bey, Mehmet Ali Laga, Mahmut Bey, Namık İsmail, Ruşen Zamir Hanım, Mehmet Ruhi Bey, Mehmet Sami Yetik, Şevki Dağ, Diyarbakırlı Tahsin gibi sanatçılar bulunmaktadır ⁷³. Bu atölyenin açılması için Celal Esat Arseven tarafından Harbiye Nezareti' ne rapor verilir. Arseven' in bu raporu, Tokatlıyan Han' da tanıştığı İstihbarat Dairesi Reisi Seyfi Paşa tarafından desteklenir. Nezaret tarafından da benimsenerek uygulama aşamasına getirilen rapor, kültür ve sanat etkinliklerinin uluslararası etkisini hedef almaktadır ⁷⁴.

Açılan atölyede, ordu, asker, zafer konularının sanatçılar üzerinde uyandırdığı milli duygularla resimler üretilir. Bu büyük çalışma, İstanbul' da ve Avrupa başkentlerinde açılan sergilerle de ulusal ve uluslar arası bir etkinlik olarak tasarlanır ve gerçekleşir ⁷⁵.

Tablo 21: Harbiye Nezareti Resim Atölyesi. (Ön sırada soldan itibaren) Mehmet Ruhi, Ali Cumalı, Halife Abdülmecid Efendi, Namık İsmail, İbrahim Çallı (resmi Topçu Bataryası' nın önünde), Hikmet Onat, Sami Yetik, Ali Sami Boyar; (arka sırada) atölyede model olarak görevlendirilen erler.

Kaynak: Giray, 2000: 58-59

⁷³ Hasan Keskin, “ Şişli Atölyesi ve Viyana Sergisi ”, **Zaman Gazetesi**, 8 Mayıs 1997

⁷⁴ Gören, 1997’ den aktaran: Giray, a.g.e., s. 57-60

⁷⁵ Giray, a.g.e., s. 61

Tablo 22: Namık İsmail, Hikmet Onat, İbrahim Çallı ve Feyhaman Duran, 1914. Adnan Çoker Arşivi.

Kaynak: Giray, 2000: 60

“ Harbiye Nezareti Resim Atölyesi’ nde yapılan resimler, program gereğince, ilk kez 1918 yılında Galatasaray Salonları’ nda sergilenir. Bu sergide İbrahim Çallı’ nın; *Boğalı Kadın*, *Topçu Mevzi Alırken*, *Yaralı*, *Siperde Sabah*, *Çadır Önünde*, karakalem ‘subay’ resimleri yer alır⁷⁶. ”

Harbiye Nezareti Resim Atölyesi’ nde üretilen resimler, 1918’ de, Avrupa başkentleri gezi programı uyarınca Viyana’ ya götürülür. Ancak, Türk ressamların Avrupa’ da açtığı bu sergi programlandığı gibi sonuçlanmamaktadır. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu zor günler yaşamaktadır, ülke işgal altındadır⁷⁷. Hikmet Onat, Halil Edhem Bey’ in görevlendirilmesiyle Berlin ve Viyana’ ya gider. Sergi için götürülen resimlerin bir kısmı Viyana, bir kısmı da Berlin’ de yüz üstü kalır.⁷⁸

⁷⁶ Özsezgin, 1993’ ten aktaran: Giray, a.g.e., s. 62

⁷⁷ Giray, a.g.e., s. 63

⁷⁸ Giray, 1995-1’ den aktaran: Giray, a.g.e., s. 63

Ancak resimleri, hazırlanan albüm için toplanan dökümanları, klişeleri ve basılan kitabı bulup düzenleyerek İstanbul' a göndermeyi başarır. Bunlar arasından devlet adına alınan 56 resim, 12 Mart 1921' de Elvah-ı Nakşiye Koleksiyonu' na katılır. Diğerleri sanatçılarına geri dağıtılır⁷⁹.

2.3.1. Viyana Sergisi

Viyana Sergisi, İbrahim Çallı' nın resimlerinin Batı' nın kültür merkezlerinde tanıtılmasını ve bir katalog ile kalıcı kılınmasını gerçekleştirir. 1918 Viyana ve Berlin Sergisi (Der Ausstellung Türkischer Maler) ilk toplu sergi olması nedeniyle de çok önemlidir⁸⁰. “ İbrahim Çallı, Viyana' da düzenlenen sergiye katalogun 134üncü sırasından başlayan ve 142nci numaraya kadar süren dokuz resimle katılır⁸¹. ” İstanbul Resim ve Heykel Müzesi' nde yer alan 1917 tarihli *Mevzi Alırken (Türk Topçuları)* (bkz. Tablo: 23) olarak da bilinen bu resim tuval üzerine yağlıboya, 180×271 cm; Arseven' in Türk Sanatı kitabının 188' inci sayfasında *Bir Topçu Bataryası* adı ile yayınlanır.); 1917' de adı geçen atölyede üretilen ve aynı yıl açılan Galatasaray Sergisi' nde yer alan, günümüzde de Ankara Resim ve Heykel Müzesi koleksiyonunda bulunan, *Yaralı* (tuval üzerine yağlıboya, 193×81 cm; ⁸² “ *Siperde Sabah* (tuval üzerine yağlıboya, 55×46 cm); Tahta üzerine yapılmış olan *Çadırın Önünde* (41×33 cm); karakalem bir desen çalışması olan *Subay* (70×44 cm); ⁸³ ” “ *Kadın Portresi* (Çallı İbrahim' in *Kızının* Portresi adı ile yayınlanır⁸⁴. ” Askeri Müze' de yer alan *Siperde/Gece Baskını* (tuval üzerine yağlıboya, 175×225 cm); *Bir Konağın İçi* ve *Natürmort* adlı resimleri ile Çallı' nın Harbiye Nezareti Resim Atölyesi' nde disiplinli bir çalışma programı izlediğini ve bu program çerçevesinde, çoğunluğu büyük boyutlu olan bu resimlerle sanat gücünü kanıtladığı görülür⁸⁵.

⁷⁹ Edhem, 1970' ten aktaran: Giray, a.g.e., s. 63

⁸⁰ Elibal, 1973' ten aktaran: Giray, a.g.e., s. 63

⁸¹ Gören, 1997' den aktaran: Giray, a.g.e., s. 63

⁸² Edhem, 1970' ten aktaran: Giray, a.g.e., s. 63

⁸³ Edhem, 1970' ten aktaran: Giray, a.g.e., s. 63

⁸⁴ Arseven, t.y.' den aktaran: Giray, a.g.e., s. 63

⁸⁵ Giray, a.g.e., s. 63

Tablo 23: İbrahim Çallı, *Mevzi Alırken (Türk Topçuları)* ⁸⁶.

Kaynak: <http://www.sanatteorisi.net/sanatteorisi.asp?sayfa=Galeri&icerik=Goster&id=2886> (15.02.2015)

Bu sergide özellikle Kurtuluş Savaşı' nın yansıtıldığı, tema olarak cephe gerisinin resmedildiği, destansı bir havanın yansıtıldığı resimler dikkat çeker. Namık İsmail' in 1917 yılında yaptığı *Savaşın Yankıları/Tifüs* adlı yapıtı, dikkat çeken resimler arasındadır. Cephe gerisinden görünümünün yansıtıldığı duygu yüklü örneklerden biri de Sami Yetik' in *Cephane Taşıyan Köylüler* adlı yapıtıdır. Bu yapıtta, Kurtuluş Savaşı' mızın kazanılmasında fedakâr Türk köylüsünün ne denli etkin bir rol üstlendiği görülür. İbrahim Çallı' nın *Yaralı Asker* ve *Biraz Su/Yaralı Düşman Askerine Yardım Eden Türk Askeri* yapıtları ise cephe gerisine ayna tutan örneklerden olur. Mehmet Ruhi Arel' in *Bağış/Hilai-i Ahmer' e Yardım/İanesi* ise Kurtuluş Savaşı yıllarının yokluk ve sıkıntılara rağmen seferber olan Türk Milleti' nin yardımlaşma duygusunu hiçbir zaman yitirmediğini gösteren güzel bir örnektir. Viyana Sergisi' nde savaşın çeşitli evrelerini yansıtan resimler sergilenir. Hücuma kalkış ve düşmanın denize dökülmesi, baskın ya da çatışma anı, zafer bu evrelerdendir. Namık İsmail' in yapıtındaki şahlanan atlar, hedefe kitlenen süngüler ve mızraklar, zaferi betimlemektedir ⁸⁷. Bu ressamların dışında Çanakkale Cephesinde görevli diğer bir ressam da Hayri Çizel' dir. Cephede fırsat buldukça çok sayıda kroki, çizim ve suluboya çalışmaları yapar ⁸⁸.

⁸⁶ Ebat: 180×271 cm.

⁸⁷ Z. Canan Bayer, **Cepheden Tuvale: Milli Mücadele**, Uşak Üniversitesi Büyük Taarruzun 90. Yılında Uluslararası Milli Mücadele ve Zafer Yolu Sempozyumu, 2012

⁸⁸ Mustafa Selçuk, “ Birinci Dünya Savaşı Sürecinde Harbiye Nezareti' nin Çanakkale Kahramanlığını Yaşatma Amaçlı Faaliyetleri ”, *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 1/2 (2012), 231

2.4. Galatasaray Sergileri

Bireysel sergiler, mekan ve izleyici bulma gibi zorluklar nedeniyle açılması düşünülemeyecek kadar lüktür. Ancak toplu sergiler, döneme büyük etkinlikler olarak damgalarını vururlar ⁸⁹. İbrahim Çallı, Akademi ya da hükümet tarafından çeşitli nedenlerle yurt içinde ya da yurt dışında açılan sergilerin vazgeçilemeyen sanatçıları arasında yer alır ⁹⁰. 1936 yılının Ağustos ayında Akademi salonlarında açılan 50 yıllık Resim ve Heykel Sergisi' nde de İbrahim Çallı resimleri yer alır ⁹¹.

Tablo 24: 1923 Galatasaray Sergisi' nden (Adnan Çoker Arşivi)

- 1 Hikmet Onat
- 2 Feyhaman Duran
- 3 Sami Yetik
- 4 Ali Sami Boyar
- 5 Vecihi Bereketoğlu
- 6 Nazmi Ziya
- 7 İdare memuresi Nimet Remide Hanım
- 8 İhsan Hanım
- 9 İbrahim Çallı
- 10 Bahriye Hanım
- 11 Güzin Duran
- 12 Ömer Adil
- 13 Halil Paşa

Kaynak: Giray, 2000: 66

Vazgeçilemeyen bu sanatçı ve Kuşağı izlenimciliği tanıyıp; Türkiye' de bu akım doğrultusunda çalışırlar. Resimlerini önce Galatasaraylılar Yurdu' nda, ardından da Galatasaray Lisesi' nde sergilemeye başlarlar. Böylece *Galatasaray Sergileri* doğar ⁹². “Yalnızca Türk sanatçıları kapsamına alan bir düzenleme ile gerçekleşen ilk sergi, Osmanlı Ressamlar Cemiyeti tarafından 1916 yılında Galatasaray Yurdu' nda açılır ⁹³. ” Cumhuriyet döneminde de etkinlikleri sürmüş olan bu sanatçılar, toplumsal konulu eserlerin yanı sıra Atatürk ve devrimlere bağlılığı konu alan resimler de yapmışlardır ⁹⁴.

⁸⁹ Giray, a.g.e., s. 65

⁹⁰ Anonim, 1937' den aktaran: Giray, a.g.e., s. 65

⁹¹ Anonim, 1937' den aktaran: Giray, a.g.e., s. 65

⁹² http://tr.wikipedia.org/wiki/Galatasaray_Sergileri (17.02.2015)

⁹³ Giray, 1988' ten aktaran: Giray, a.g.e., s. 66

⁹⁴ Ömer Faruk Şerifoğlu, **Resim Tarihimizden: Galatasaray Sergileri (1916-1951)**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003, s. 21

Bu sergi bir başlangıç olur ve daha sonra her yıl, Temmuz-Ağustos aylarında, bu mekanda tekrarlanarak gelenekselleşir. Düzenlenen bu sergiler, toplumun resim sanatımızı ve ressamlarımızı tanınması ereğini güder. Nurullah Berk, İbrahim Çallı ve kuşağının Galatasaray salonlarında açılan sergilerini şu satırlarla değerlendirir⁹⁵.

*Yılda bir de olsa İstanbul, yaz aylarında ve daha çok Ağustosta, yıl içinde meydana getirilen yapıtları görmek fırsatını elde edebiliyordu. Galatasaray Lisesi' nin aydınlık salonlarında görülen Çallı' nın, Hikmet Onat' ın, Namık İsmail' in çok büyük çaptaki resimleri, resim sergisi görmeye alışmamış şehir halkı ve özellikle aydınları için sabırsızlıkla beklenen önemli bir kültür olayıdır*⁹⁶.

2.5. İbrahim Çallı ve Öğretici Kimliği

Çallı sanatçı kimliğinin yanı sıra bir sanat eğitimcisidir. Çallı etkileyici bir kişilik olarak önce öğrencilerin gönüllerini fetheder. Sonra onları eğitir. Eğitim aşamasında standart kurallar ve sistemler uygulamak yerine kesintisiz iletişim gücünü kullanmayı yeğler. Çallı' nın atölye öğretisinde, teknik bilgiler uygulamalarla, kuramsal bilgiler ise, konuşma anının akıcı yumuşaklığında aktarılır. Çallı' nın atölyesi 1915' den 1936 yılına kadar süreklilik gösteren neredeyse tek yağlıboya atölyesi olmasına karşın, bu atölyede yetişen ressamlar, Çallı' yı tekrarlamamaları ile dikkat çeker. Bu, onun atölye başarısının kanıtı olmalıdır⁹⁷.

Tablo 25: 1930' ların başı.

- 1 Rus model
- 2 İbrahim Çallı
- 3 Hikmet Onat
- 4 Model
- 5 Nazmi Ziya Güran
- 6 Feyhaman Duran

Kaynak: Giray, 2000: 141

⁹⁵ Giray, a.g.e., s. 66-67

⁹⁶ Berk 1981' den aktaran: Giray, a.g.e., s. 67

⁹⁷ Giray, a.g.e., s. 138-139

2.5.1. İbrahim Çallı' nın Emekliliği

“ İbrahim Çallı' nın emekli olması/ edilmesi nedeniyle Akademi tarafından bir katalog düzenlenir. Bu katalog, Çallı ve öğrenimine ilişkin görüşleri alınan sanatçı ve yazarların değerlendirmelerini kapsamı nedeniyle önemlidir ⁹⁸. ” Bu kataloğun giriş yazısında:

Milli Eğitim Bakanı R. Ş. Sırer Akademi' de bir ' Çallı Atölyesi ' düzenlediklerini ve adının bu yolla nesillere ulaşacağını belirtir. Şefik Tunç, Çallı' nın sanat gücünü kanıtlamış ressam kimliği ile kalıcılığını yakaladığını örneklerle açıklarken, Peyami Safa, ' Çallı' nın, mükemmelliği bitmişlikte değil, bitimsizlikte arayan hırçın, huzursuz, fakat her an kendini aştığı için o daima taze ve neşeli ruhu, ona her yeni genç neslin hayranlığını sağlamıştır. İçlerinde Çallı' nın tesir izi bulunmayan hiçbir taze resim hareketi gösterilemez. Akademi' nin ve Türk resminin ruhu daima onun dinamizmiyle çalkalanmıştır. Çallı olmasaydı onun nesli olurdu, fakat ondan sonraki nesillerin hiç biri olmazdı. ' yorumuyla İbrahim Çallı' nın Türk sanatçılarının ruhuna aşıladığı özgür ve atılgan ruhu vurgulamaktadır ⁹⁹.

Tablo 26: 1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi' nde çıplak model karşısında çalışma.

Kaynak: Giray, 2000: 145

Tablo 27: 1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi' nin desen atölyesinde çıplak model karşısında etüd.

Kaynak: Giray, 2000: 146

⁹⁸ Anonim, 1947' den aktaran: Giray, a.g.e., s. 144

⁹⁹ Giray, a.g.e., s. 144-145

Tablo 28: 1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi' nin resim ve heykel şubeleri. ' Resim ve heykel şubelerine orta mektep mezunları alınır. Taliplerin resim veya heykele karşı olan kabiliyet ve istidadları yoklanır. Bu şubelerde sınıf usulü yoktur, tahsil müddeti muayyen değildir, istidada bağlıdır. Talebelik hukukundan 30 yaşına kadar istifade olunabilir. '

Kaynak: Giray, 2000: 146

2.5.2. Öğrencilerin Yorumlarıyla İbrahim Çallı

Çallı, bilgisini, rahat ve kolay bir yöntemle aktarma yetisine sahip ender öğreticilerdendir. Çallı' nın atölyesinde yetişen Bedri Rahmi Eyüboğlu¹⁰⁰, Çallı' nın Van Gogh öğretisinden, resim sanatında kuralların içtenlikle örtüştüğü örneklerin görkemli yapıtlara dönüştüğünü nasıl kavradığını anlatır. Yine Çallı' nın Matisse açıklamalarından neler kavradığını şöyle açıklar:

“İşte Van Gogh’ un hasır iskemlesini sevgili hocam Çallı, bana o günlerde sundu. Bu sunuş can dolusu şerbetin ta kendisiydi. 1927-1928 yıllarındaki Van Gogh’ la onun, bugün bütün dünyayı kaplayan adı arasında korkunç bir uçurum vardı. O günlerde Van Gogh’ a büyük bir ressam diyebilecek Akademi hocası parmakla gösterilecek kadar azdı. Koca Çallı balın kaynağını bulan sayılı ustalardan biriydi. Bir sene sonra Matisse’ in adını da ondan öğrenecek, dede yadigârı mangalın, bir kilimin sanat eseri arasında yer alabileceğini övünerek belliyecektim.”¹⁰¹

¹⁰⁰ Bedri Rahmi Eyüboğlu (d. 1911, Görele, Giresun - (ö. 21 Eylül 1975, İstanbul), Türk ressam ve şairdir. Güzel Sanatlar Akademisi' nde başlayıp Paris' te sürdürdüğü resim öğreniminin ardından yurda dönmüş ve yaşamı boyunca Güzel Sanatlar Akademisi' nde ders vermiştir. Yazma, gravür, seramik, heykel, vitray, mozaik, hat, serigrafi, litografi gibi birçok formlarda eserler üreten sanatçı, geleneksel süsleme ve halk el sanatlarında seçtiği motifleri yapıtlarında Batı' nın teknikleriyle birleştirerek kullandı. Şiirlerinde de halk kaynağından beslendi; masallardan, söylencelerden, türkülerden yararlanarak, doğa tutkusunu, insan sevgisini, yaşama sevincini, toplumsal sorunları yansıttı. En ünlü şiiri, Karadut adlı aşk şiiridir. Milletvekili Mehmet Rahmi Eyüboğlu' nun oğlu, Türk aydınlanmasının öncülerinden Sabahattin Eyüboğlu ve ilk kadın mimarlardan Mualla Eyüboğlu' nun kardeşi, ressam Eren Eyüboğlu' nun eşidir.

¹⁰¹ Eyüboğlu, 1982' den aktaran: Giray, a.g.e., s. 150

Çallı' nın öğrencisi Eşref Üren ise öğretmenini şu açıklamalarla anlatılır:

' Maderzat ¹⁰², doğuştan ressamdır, hocamız İbrahim Çallı. Önce Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi' nde sonra da Güzel Sanatlar Akademisi'nde çıplak model atölyesinde hocamız olmuştur. Yakın arkadaşları, İstanbul ağız ile ' İbram ' diye çağırırlardı onu. Adını kendi kuşağına vermiştir.' ¹⁰³

Bir diğer öğrencisi Halil Dikmen onun sanatının ve kimliğinin önemli olgusu olan hür olma kavramını vurgular: ' Çallı ile resmimize hür bir sanat havası ve açık havanın binbir tesirini içine alan empresyonist bir renk anlayışı gelmiştir.' ¹⁰⁴ ,

İlk öğrencileri arasında yer alan ve Ratip Aşir Acudoğlu tarafından yapılan büstü İstanbul Resim ve Heykel Müzesi ¹⁰⁵, nde bulunan, o yılların öğrencileri arasında güzel Fahriye olarak tanınan Fahriye Yen, Çallı ile son günlere kadar öğrencilerinin kurduğu ilgiyi şu satırlarla kanıtlamaktadır.

"Yaşlanmadan dünyasını değiştiren 77 yaşındaki büyük sanatkâr, sevgili hocamız Çallı ile bir ay evvel atölyesinin deniz gören bir köşesinde uzun uzun konuşmak saadetine eriştim. "Çallı ile geçirdiğim o günü hayatımda hiç unutmayacağım. Birçok tablolarını kendi elleriyle raflardan indirdi, bana gösterdi. 'Yoruluyorsunuz, bırakın ben indireyim.' dedim. 'Yok, daha ihtiyarlamadım!' dedi. "Kendisine mevcut birçok tabloları olduğunu, bir sergi açması için ısrar ettim. 'Uzun iş!' dedi. 'Siz hiç yorulmayın, biz meşgul olalım.' dedim. Güldü. 'Sergi yapmak için çalışmalıyım!' dedi. Anladım ki büyük bir insan muazzam bir hamle arifesinde idi. Yaratmak arzusu içinde yanıyordu. O daha çok gençti. "Birden yüzünü bir hüznün kapladı. 'Hayat kâfi gelmiyor, çok kısa sanat için.' dedi. Her büyük sanatkâr gibi, o da kendini daha kâfi bulmamıştı. "O her zaman şöyle derdi: 'Ağlayan sızlayan insandan bana ne hayır gelir? Benim arkamdan gülün, eğlenin, neşele beni yadedin...' "Onu bir daha görememek acısı ile ne yazık ki son arzusunu yerine getiremedik. Doya doya ağladık." ¹⁰⁶

" Elif Naci ise en çarpıcı en açıklayıcı cümleyi kurar. Kısacık... Derin anlamları gizleyen özüyle uzayan: ' Ne zaman bir iftihar fırsatı elime geçti ise, ben sadece, 'Çallı' nın talebesiyim!' dedim ve bu bana bütün ömrümce kâfi geldi.' ¹⁰⁷ ,

¹⁰² Maderzat: farsça, sıfat, Anadan doğma <http://www.tdk.gov.tr> (23. 02. 2015)

¹⁰³ Üren, 1970' ten aktaran: Giray, a.g.e., s. 150

¹⁰⁴ Dikmen, 1947' den aktaran: Giray, a.g.e., s. 150

¹⁰⁵ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi: Dolmabahçe Sarayı içinde yer alan velihaat dairesinin Güzel Sanatlar Akademisi' ne tahsis edilmesinin ardından 20 Eylül 1937 tarihinde törenle açılan Resim ve Heykel Müzesi Türkiye' de resim ve heykel sanatları alanında kurulan ilk müze olma vasfına sahiptir. Dolmabahçe Caddesi üzerindeki müzenin çekirdek koleksiyonu, Meclisi Mebusan tarafından Müze-i Hümayun' da sergilenmesi için yaptırılan, Avrupalı ünlü resamlara ait eserlerin kopyaları ile Türk sanatçılara ait 85 tablodan meydana gelir. Elvah-ı Nakşiye Koleksiyonu olarak anılan bu koleksiyonun yanı sıra, bağış ve satın alınan diğer eserlerle Resim ve Heykel Müzesi' nin bu ilk koleksiyonu güçlendirilmiştir. <http://www.ibb.gov.tr> (23. 02. 2015)

¹⁰⁶ Yen, 1960' tan aktaran: Giray, a.g.e., s. 153

¹⁰⁷ Giray, a.g.e., s. 147

Tablo 29: Ratip Aşir Acudoğlu, Fahriye Yen' in başı.

Kaynak: <http://www.megep.meb.gov.tr> (24.02.2015)

Tablo 30: 1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi atölyesi.

Kaynak: Giray, 2000: 157

2.6. İbrahim Çallı' nın Sanatçı Kişiliği

İbrahim Çallı' nın resimleri, manzaradan natürmorta, günlük yaşam olaylarından, nü ve portreye kadar zengin bir konu çeşitliliğine sahiptir. İbrahim Çallı' nın resimlerinde ışık ve buna bağlı olarak gelişen lekesel değerler ön plandadır. Özellikle natürmort ve manzara resimlerinde bu özellik belirgin olarak ortaya çıkar. Eserlerinde Avrupa resmindeki izlenimciliğin etkilerini görmek mümkündür. Ancak portre uygulamalarında biçim ön plana çıkmasına karşın, kişisel kimliğin kazandırılmasında lekesel değerler etkili

olmuştur. Böylece onun resimlerinde özgür düşünce ve içtenliğin yansımaları açıkça görülür. *Balıkçılar* adlı çalışmasında, resim yüzeyine tamamen hakim olan kayık ve içinde bulunduğu denizin ilişkisi, bir görüntü oluşturmaktan çıkmış, yaşamdan alınmış bir zaman dilimini yansıtmaktadır. *Adalar' dan* adlı resmi panoromik anlayışa sahiptir. Şehir kesitlerini yansıttığı resimlerinde, belgesel niteliğinde bir yaklaşım sergilemektedir. *Bursa Türbeleri* (bkz. Tablo: 33) adlı resmi bu yaklaşımın önemli örneğini oluşturmaktadır ¹⁰⁸.

Tablo 31: İbrahim Çallı, Balıkçılar ¹⁰⁹.

Kaynak: Giray, 2000: 133

Tablo 32: İbrahim Çallı, Adalar' dan ¹¹⁰.

Kaynak: Giray, 2000: 127

¹⁰⁸ Özand Gönülal , **İbrahim Çallı**, 2005, <http://www.sanatteorisi.com> (26.02.2015)

¹⁰⁹ Balıkçılar, 1970, tuval üzerine yağlıboya, 8.8.1958' de İş Bankası Koleksiyonu' na katılmıştır.

¹¹⁰ Adalar' dan, tuval üzerine yağlıboya, 31.12.1957' de İş Bankası Koleksiyonu' na katılmıştır.

Tablo 33: İbrahim Çallı, Türbelerden Bursa ¹¹¹.

Kaynak: Giray, 2000: 126

İbrahim Çallı, sanatçı kimliği ile diğer ressamalara ilham olmuştur. Bu bağlamda Eşref Üren ressam olmaya İbrahim Çallı' nın Bursa' da Yeşil Türbe peyzajını yaptığı anda karar verdiğini şöyle aktarır:

‘ Birinci Umumi Harb ’ ten Mülazım-i Sani (Yedek Teğmen) olarak terhis edildim. Bursa’ ya annemin yanına geldim. O günlerde edebiyata heves etmişim. Bir şeyler yazmıyordum ama üç dört edebiyat dergisi okuyordum. Akşamüzeri de canım sıkılınca bir gezinti yeri vardı Bursa’ da oraya gidip hava alıyordum. Bir gün yine gittim baktım bir kalabalık var. Bir adam oturmuş resim yapıyor. Yırtık çoraplar papucundan çıkmış. İyice yaklaştım. Yeşil Türbe’ ye doğru oturmuş peyzaj çalışıyordu. Resme baktım Yeşil Türbe’ den daha güzeldi. Orada ressam olmaya karar verdim. Sabaha kadar sağımdan soluma dönüp durdum. Sabah kalktım anneme:

-Ben İstanbul’ a gidiyorum, dedim. -Ne yapacaksın? dedi. -Sanayi-i Nefise’ ye gideceğim, dedim ¹¹².

İbrahim Çallı, natürmort resimlerinde kullandığı ışıkla, ölü bir doğa resmetmesine karşılık, kompozisyon düzeni ve fırça vuruşlarıyla yaşama ilişkin bir dinamiği yakalamak mümkündür.

¹¹¹ Türbelerden Bursa, tuval üzerine yağlıboya, 28.6.1971’ de İş Bankası Koleksiyonu’ na katılmıştır.

¹¹² http://tr.wikipedia.org/wiki/E%C5%9Fref_%C3%9Cren (26.02.2015)

Bu dinamiğe en güzel örnek, Çallı' nın *Ayçiçekleri* adlı resmidir. Bu resim ile Van Gogh' un *Ayçiçekleri* arasında bir ilişki kurulmaya çalışılsa da İbrahim Çallı ruhsal bir çöküntünün değil, yaşam serüveninin dışa vurumunu gerçekleştirir.

İbrahim Çallı' nın portre çalışmaları ise diğer resimlerine oranla biçim kaygısını daha fazla taşır. Çallı, *Celal Bayar' ın portresinde* kişisel kimliğin yansıtılmasının dışında, giyinişi ve genel duruşuyla devlet adamı ciddiyetinin yansıtacak biçimsel kuralcılık uygular ¹¹³.

Tablo 34: İbrahim Çallı, Celal Bayar portresi.

Kaynak: Giray, 2000: 102

¹¹³ Gönülal, a.g.e., <http://www.sanatteorisi.com> (26.02.2015)

Tablo 35: Van Gogh, Ayçiçekler ¹¹⁴.

Kaynak: <http://tr.wikipedia.org> (26.02.2015)

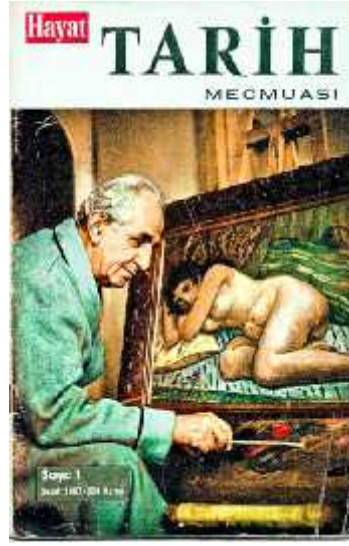
Tablo 36: İbrahim Çallı, Ayçiçekler.

Kaynak: Giray, 2000: 93

¹¹⁴ Ebat: 92.1×73 cm., 1888.

Tablo 37: Şubat 1967 tarihli Resimli Hayat’ ın kapağında ressam İbrahim Çallı bir nü tablosuyla.

Kaynak: <http://egoistokur.com/bizi-hatirlayiniz-1001-kalem-kemalettin-tugcu/#> (10.03.2015)

Çallı, bir filozof kadar hayatın gerçeklerini kavramış, tabiatın güzelliklerine âşık bir sanatçıdır. Toplantılarda en çok onun sesi duyulur, kimseden çekinmez ve düşündüklerini açıkça söylerdi. Yaşamında daima bir bohem çeşnisi görülürdü. İbrahim Çallı resmin her türünde çalışır ve teknik olarak yağlıboyayı tercih eder. Suluboyalı, kara kalemli resimleri pek nadirdir. Bu nadir resimlerden biri *Çallı’ nın kendi kaleminden fesli gençlik resmi*dir. Bunları sanat için değil, kendi zevki için yapar¹¹⁵.

Tablo 38: Çallı’ nın kendi kaleminden fesli gençlik resmi.

Kaynak: <http://www.antikalar.com> (27.02.2015)

¹¹⁵ Taha Toros, **İbrahim Çallı**, <http://www.antikalar.com/ibrahim-calli>, (27.02.2015)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÇALLI KUŞAĞI (Türk İzlenimciliği)

Türk Resim Sanatı' na batılı anlamda yön veren Çallı Kuşağı ressamı, Sanayi-i Nefise Mektebi' nde eğitimlerine başlamışlardır ancak daha sonra 1909-1914 yılları arasında sanat eğitimlerine özel burs, devlet bursu ya da aile katkısıyla Paris' te devam etmişlerdir ¹¹⁶. “ Bu sanatçılar batıdan etkilenmişler; fakat kendilerinden önce Türk resminde beliren değişim ihtiyaçlarını yerine getirme görevi asıl işlevleri olmuştur ¹¹⁷. ” Aynı zamanda 1914 Kuşağı olarak adlandırılan bu sanatçı grubu Osmanlı ile Cumhuriyet Dönemleri arasında bir köprü görevini üstlenmişlerdir. Bu grup başta İbrahim Çallı olmak üzere Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Nazmi Ziya Güran, Namık İsmail, Hüseyin Avni Lifij, Ruhi Arel, Sami Yetik ve Ali Sami Boyar gibi sanatçılardan oluşur. Sezer Tansuğ, 1914 Kuşağı' na Çallı Kuşağı denilmesinin nedeninin “ Çallı İbrahim' in bir Anadolu kasabası insanı olmaktan kaynaklanan kavruk, ama esprili, anekdotları ve bohem yaşamıyla ün yapmış popüler bir sanatçı ¹¹⁸” olmasından kaynaklandığını belirtmektedir.

3.1. Çallı Kuşağı Ressamları

3.1.1. Feyhaman Duran

Çallı Kuşağı' nın önemli ressamı ve portre sanatının en önemli temsilcisi sayılan Feyhaman Duran, eğitim yıllarında Hüsn-i Hat derslerinde başarı göstererek tarama mürekkebi, çini mürekkebi ve yağlıboya ile resimler yapar. Sanatçı sağlam bir desen yeteneği ile gerçeğe yakın portreler yaparak, portrelere salt fizyolojik benzetme değil, bir

¹¹⁶ Ahmet Kamil Gören, **1914 Kuşağı Sanatçıları Paris' te**, İstanbul: Antik Dekor, 1996, s. 62

¹¹⁷ Tansuğ, 2003' ten aktaran: İlkay Canan Canikli, **Ressam Güzin Duran**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: 2005, s. 13)

¹¹⁸ Osman Erden, **Türk Resim Sanatı Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey**, 1. Baskı, İstanbul: Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş., 2012, s. 44

anlam katar. Hızlı çalışma yeteneğiyle, portre taslaklarını birkaç seansta adeta bitmiş birer tablo haline getirir. Portrelerinde genel fiziksel görüntünün yanında, şapka, saç modeli gibi bazı ayrıntılara da dikkat eder. Daha sonraları bu tür ayrıntıların, portrenin özünün öne çıkmasını engellediği düşüncesiyle nispeten arka planda bıraktığı izlenimi doğmaktadır ¹¹⁹. Duran, bu yeteneği sayesinde “ Mısırlı prens Abbas Halim Paşa’ nın, güzel sanatların çeşitli bölümlerinde başarı gösterenler arasından yaptığı seçimle Avrupa’ ya gönderdiği öğrenci grubuna girerek Paris’ e ¹²⁰ ” gider. 1911 ile 1913 yıllarında Paris’ te sanat eğitimi gören Feyhaman Duran, Paris’ e eğitime gönderilen diğer genç Türk ressamlarının da devam ettiği *Academie Julian* ¹²¹, da Jean Paul Laurens Atölyesi’ ne kaydolur. Bu sıralarda ortaya çıkan İzlenimcilik akımına yakınlık duyar ¹²².

Feyhaman Duran portrelere ağırlık veren resimlerinde kompozisyon ve anlatımının kusursuzluğuna dayanan empresyonist bir anlayışa önem vermektedir. Birçok portresinde görülen kuruluş sağlamlığı, hat sanatına verdiği önemden gelmektedir. Galatasaraylılar Yurdu’ nda açılan sergide *Akil Muhtar’ ın portresi* isimli çalışması, Duran’ ın ömrü boyunca uygulayacağı bir teknik manifesto sayılmaktadır. Bu eser, şeffaf ve karalıktan kaçınan renk, modele benzeyiş ve empresyonizm etkisiyle uyguladığı ışıkla dikkat çekmektedir ¹²³.

Tablo 39: Feyhaman Duran, Prof. Dr. Akil Muhtar adlı portresi ¹²⁴.

Kaynak: İbrahim Başağaoğlu, **Ord. Prof. Dr. Akil Muhtar Özden ’in Hayatı ve Türk Tıbbına Katkıları (1877-1949)** İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul: 2008, <http://www.klinikgelisim.org.tr/eskisayi/cilt21sayi2/akilmuhtarozden.pdf>, (13.03.2015)

¹¹⁹ <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3214/feyhaman-duran.html> (13.03.2015)

¹²⁰ [Dusunmekvepaylasmak.blogspot.com](http://www.dusunmekvepaylasmak.blogspot.com) sitesi

http://www.lebriz.com/v3_artst/san_Bio.aspx?sanID=80&lang=TR (13.03.2015)

¹²¹ Académie Julian, 1868’ de Paris’ te Rodolphe Julian tarafından kurulan sanat akademisi. Resmi bir okul olan ve kadınların kayıt olmasına izin verilmeyen École des Beaux-Arts’ a alternatif olarak kuruldu. O dönemde kadın öğrencilerin çıplak erkek modelleri betimlemesine izin veren yegane kurumdur.

<http://www.artbiogs.co.uk/2/schools/academie-julian> (13.03.2015)

¹²² Nurullah Berk ve Adnan Turani, **Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi**, İstanbul: Tıglat Yayınları, 1981, s.30

¹²³ Nurullah Berk ve Kaya Özsezgin, **Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi**, Ankara: Kültür Yayınları, 1983, s.31

¹²⁴ TÜYB, 73×92 cm., İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi

Sanatçının portrelerinin çoğu büst portre şeklindedir. Çalışmalarında dikkat doğrudan doğruya yüzde toplanmaktadır. Eşi Güzin hanımın portreleri ise Duran' ın portredeki ustalığının bir simgesidir. Güzin Hanım, Feyhaman' ın sadece eşi değil, çıplak ya da giyinik modelidir ¹²⁵.

Tablo 40: Feyhaman Duran, Eşi Güzin Hanımın Portresi ¹²⁶.

Kaynak:
(13.03.2015)

http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/zfeyheman_duran_06.jpg

Öte yandan sanatçı yaşlandıkça portre ve figürü bir kenara bırakır, çiçeklere ve tabiat görünümlerine döner. Yazın Rumelihisarı ve Çengelköy sırtlarında oturur ve paletini açar, renkleri daha da parlar ¹²⁷.

Resim malzemesi olarak yağlıboya, suluboya, füzen ve pastel kullanarak yaptığı resim çalışmalarında, yağlıboya ile yaptığı resimler ağırlıktadır.

¹²⁵ Gül İrepoğlu, **Feyhaman Duran**, İstanbul: Tifdruk Yayınevi, 1986, s.80

¹²⁶ Tuval üzerine pastel 107×87 cm., Antik A.Ş Arşivi.

¹²⁷ Berk ve Özsezgin, a.g.e., s.31

Yağlıboya ile yaptığı bu resimler, tıpkı Monet' de olduğu gibi, yılın farklı zamanlarında aynı noktadan doğa görünümelerini izlemesiyle oluşmaktadır. Sanatçının bir ahşap iskeleyi değişik zamanlarda tekrar tekrar işlemesi bu tutumunun göstergesidir ¹²⁸. Deniz ve Boğaziçi resimlerinde de mevsimlerin etkisini algılamak mümkündür. Çakaltepe' deyken yaptığı, Boğaz manzaralı resimlerinde ise Boğaz' ın sularının güneş veya bulutlu havalarda nasıl değişik renkler aldığı görülebilir. Rumeli Hisarı' nı gece ve gündüz halleriyle, gün batımındaki görünüşüyle tanıma fırsatı verirken, su-ışık-hava üçlüsünün bir anlık görünüşünde görme imkânı sağlar. Aynı etkilerle yaptığı natürmortlarda da tercih ettiği çiçekler; kaktüsler, krizantemler, sardunyalar olmuştur. Bu çiçekleri seçmesinin nedeni, bu çiçeklerin empresyonist etkilere uygun oluşundan kaynaklanmaktadır. Çok üretken olan ressam son yıllarda gözlerinin görme özelliğinin bozulmasına rağmen resim yapmayı sürdürmüş, ancak yakın mesafeden objeleri çalışmıştır ¹²⁹.

Tablo 41: Feyhaman Duran, Yıldız Çiçekli Natürmort ¹³⁰.

Kaynak: http://tr.wikipedia.org/wiki/Feyhaman_Duran#/media/File:Yildizciceklinaturmort.JPG (13.03.2015)

¹²⁸ İrepoğlu, a.g.e., s.81

¹²⁹ Gönül Cantay, **Ressam Feyhaman Duran**, Eyüpsultan Sempozyumu VI, 2002, s. 185-186

¹³⁰ TÜYB, 41×33 cm., İstanbul Üniversitesi Koleksiyonu.

3.1.2. Hikmet Onat

Çallı Kuşağı' nın ressamlarından ve aynı zamanda bir peyzaj ustası olarak tanınan Hikmet Onat; bir asra yaklaşan yaşamında empresyonist etkilerle resim yapar. Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi' nden mezun olduktan sonra, 1910 yılında açılan Avrupa sınavını kazanarak, burslu olarak Paris' e gider. Paris' te Güzel Sanatlar Akademisi' nde Fernand Cormon Atölyesi' nde dört yıl çalışır. Bu yıllarda empresyonizm akımına ilgi duymaya başlar. I. Dünya Savaşı' nın çıkması üzerine yurda dönerek 1914-1918 yılları arasında, Harbiye Nazırı Enver Paşa' nın desteklediği Şişli Atölyesi' nde diğer 1914 kuşağı sanatçıları gibi savaş ve asker konularında resimler yapar ¹³¹.

Tablo 42: Hikmet Onat, Siperde Mektup Okuyan Askerler, 1917 ¹³².

Kaynak: www.besiktascagdas.com, Cumhuriyet resimleri sergisi (13.03.2015)

Hikmet Onat' ın *Siperde Mektup Okuyan Askerler* eseri 1917 yılına tarihlenir. Bu yıllarda I. Dünya Savaşı tüm hızıyla ve bütün dramıyla sürmektedir.

¹³¹ http://tr.wikipedia.org/wiki/Hikmet_Onat (13.03.2015)

¹³² TÜYB, 145×120cm., MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Kol.

Bu dramı Hikmet Onat, resminin merkezine yerleştirmektedir. Cephede, ailesi, yavuklusu, akrabasıyla mektuplaşan askerlerin durumunu dramatik bir kurguyla anlatmaktadır. Her an bir bombanın düşebileceği veya hücumla kalkılacağı an içinde gerçekleşen bu resim, savaşı tüm çıplaklığı ile anlatmaktadır ¹³³. “ Savaşta askerlerin psikolojisi, ölüm korkusu, özlem gibi insanî duygular ya da savaş dinamizmi içinde yaşananlar tablolarında iri fırça darbeleri ile daha da belirginleşir ¹³⁴. ”

Hikmet Onat, savaş temalı resimler yapmasına rağmen eserlerindeki egemen tema deniz subayı olmasından dolayı denizdir. Resmettiği deniz, her zaman sakindir. İzlenimcilerin renklerini kullanmasına rağmen, onlardan farklı olarak siyah ve kahverengiye paletinde yer vermektedir. Denizle birlikte mavnaları, dubaları, kayıkları, ağları ve yelkenleri de resmetmektedir. Bu objelerin teknik özelliklerini bir denizci kadar iyi bildiği, bu nesneleri izleyiciye ayrıntılı olarak aktarmasından anlaşılmaktadır ¹³⁵. Denizli, boğazlı, cami minareli silüetli olan İstanbul’ un görkemli manzaraları onun tuvale geçirdiği şaheserlerdir. Kendisi de şehirle iç içe yaşamış olan ressam Boğaziçi’ ndeki her sahil köyünü tuvaline aktarır. ‘ Gerçek içindeki şiiri arıyorum ’ diyen Onat’ ın resimleri, imzasına bakılmadan kolayca tanınır. Geniş ve rahat fırça sürüşü, yapay nesneleri doğayla kaynaştırıp doğanın ayrılmaz bir parçası haline getirmesiyle özgün bir üsluba sahiptir ¹³⁶.

Tablo 43: Hikmet Onat, Balıkçı Motorları.

Kaynak: http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/z_slide0017_image009.jpg (13.03.2015)

¹³³ Ümit Gezin, *Cumhuriyet Resimleri*, 2008, s. 46

¹³⁴ Ümrhan Bulut, *Türk Resminde Kurtuluş Savaşı Teması*,

<http://www.sanatteorisi.net/sanatteorisi.asp?sayfa=Makaleler&icerik=Goster&id=2550>, 2015, (13.03.2015)

¹³⁵ <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3222/hikmet-onat.html> (13.03.2015)

¹³⁶ <http://www.tablo.net.tr/detay.asp?uid=104&title=Hikmet-Onat> (14.03.2015)

Tablo 44: Hikmet Onat, Eyüp' ten/1946 ¹³⁷.

Kaynak: http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/work_503.jpg (13.03.2015)

Sanattaki üslubunun yanı sıra kişisel üslubu da kendine hastır. Taha Toros, Hikmet Onat' ın bu üslubu için şunları söylemektedir. “ Son derece mütevazı bir kişiydi. Gösterişi sevmez, reklama sırtını çevirmiş bir sanatkardı. Onat, çok az, fakat öz konuşurdu. İçine kapanıklığı nedeniyle, kendisini, toplumun gürültülü yaşamından uzak tutardı ¹³⁸. ”

3.1.3. Nazmi Ziya Güran

Çallı Kuşağı' nın yetenekli bir ressamı olan Nazmi Ziya Güran' ın, çocukluk döneminde resme karşı ilgisi büyüktür ve dönemin Güzel Sanatlar Akademisi' ne girmek ister. Ancak o günlerde resim sanatına değer verilmemektedir. Bu nedenle Güran, babasının isteği üzerine -gönülsüz olarak- Mülkiye Mektebi' ne girer. Ne varki, Güran' ın gönlü güzel sanatlara tekrar kayar ve babası ölünce ruhundaki sanat alevi ile arzuladığı Sanayi-i Nefise Mektebi ' ne girer ¹³⁹.

¹³⁷ Duralit üzerine yağlıboya, 42.5×64.5cm., MSGSÜ Resim Heykel Müzesi Kol.

¹³⁸ Taha Toros, **Hikmet Onat**, antikalar.com, 2015, (14.03.2015)

¹³⁹ <http://www.antikalar.com/nazmi-ziya-guran/> (14.03.2015)

Nazmi Ziya 1902 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi' ne kaydını yaptırır. Burada Mösyö Varnia, Mösyö Valery ve Oksan Efendi' den dersler alır ¹⁴⁰. “ Valery nesnenin fotografik gerçekliğinin hiçbir yorum katılmadan resmedilmesi yönünde eğitim verirken, Nazmi Ziya' ya bu tarzın hiç uygun olmaması çoğu zaman hoca ve öğrenciyi karşı karşıya getirmiştir ¹⁴¹. ” “ Nazmi Ziya' nın okulun genel sanat yaklaşımına yakın olmayan resim tarzı o dönemin Sanayi-i Nefise müdürü Osman Hamdi Bey ile de ters düşmesine neden olur ve Osman Hamdi Bey Nazmi Ziya' nın bitirme işlerini kabul etmeyerek eğitim süresinin uzamasına karar verir ¹⁴². ” “ Ders aldığı Hoca Ali Rıza' nın *Her türlü etkiden kaçınması ve sadece doğaya yönelmesi* konusundaki telkinleri akademideki uyumsuzluğun nedenleri arasında sayılabilir ¹⁴³. ” Çünkü Nazmi Ziya' nın eserlerinin bazılarında noktalama tekniği görülürken, Signac' ın doğa karşısındaki tutumundan da son derece etkilenir ve sanatsal çabasını hangi yöne doğrultacağına iyice karar verir. Bu kararlılık onu sonraki yıllarda başarıya sürükler ¹⁴⁴. Paris' teki eğitimi sırasında atölyesinde çalıştığı Cormon da ona eski hocası Ali Rıza ile aynı şeyi, doğayı etüt etmesini öğretir ve Nazmi Ziya atölye dışındaki tüm vaktini Paris' te açık havada çalışarak geçirir ¹⁴⁵. Paris' te Louvre Müzesi' nde iki ay çalışarak Antoine Coypel' in Democrite Baş kopyasını yapar ¹⁴⁶. ” Ziya' nın ilk teşhir edilen eseri Antoine Coypel' in Democrite' nin Baş kopyasıdır ¹⁴⁷. Nazmi Ziya bir izlenimci olarak Avrupa' ya gider ve yine bir izlenimci olarak yurda döner ¹⁴⁸.

¹⁴⁰ Nurullah Berk ve Adnan Turani' den aktaran: Evren Karayel Gökkaya, “ Türk Resminde Öncü Bir İsim: Nazmi Ziya Güran Dönemi, Hayatı, Sanatı ”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, **Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1 (1), (2013), s. 59

¹⁴¹ Haşim Nur Gürel, 1983-1996' dan aktaran: Gökkaya, a.g.m., s. 59

¹⁴² Gökkaya, a.g.m., s. 59

¹⁴³ http://tr.wikipedia.org/wiki/Nazmi_Ziya_G%C3%Bcran (14.03.2015)

¹⁴⁴ Turan Erol 1995' ten aktaran: Gökkaya, a.g.m., s. 59

¹⁴⁵ Gökkaya, a.g.e., s. 60

¹⁴⁶ http://tr.wikipedia.org/wiki/Nazmi_Ziya_G%C3%Bcran (14.03.2015)

¹⁴⁷ Gökkaya, a.g.e., s. 60. Bu tabloların konuları İstanbul' da Bir Cirit Oyunu, Üçüncü Mustafa' nın Kılıç Alayı, Zigetvar Kuşatması bu resimlerin hiç birinin bugüne ulaşmadığı düşünülmektedir.

¹⁴⁸ Gökkaya, a.g.e., s. 61.

İzlenimci Nazmi Ziya' dan Celal Esat Arseven şöyle söz eder: ‘ O artık tabiattaki eşyanın şekil ve renginden ziyade, güneş ve ışığın her an değişen cilvelerini kavrayabilmek ve onu tespit ederek ebedileştirmek istiyordu. Cézanne’ ın dediği gibi o da tabiatın en iyi hoca olduğuna kani idi.’ ¹⁴⁹. ‘‘ O, sabahleyin erkenden kalkarak, gecenin gündüz olmak için geçirdiği değişime tanık olmayanlar, yeryüzünde hiçbir şey görmemişlerdir ¹⁵⁰. ’’

Eserlerinde çoğunlukla ışık oyunlarının yoğun olduğu zamanlara yer verip bunu ustalıklı uygulayan Nazmi Ziya, Karacaahmet tablosunda da güneş ışınlarını yine ustalıklı yansıtır.

Tablo 45: Nazmi Ziya Güran, Karacaahmet.

Kaynak: <http://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/nazmi-ziya-gurel-karacaahmet-e1319653601497.png> (15.03.2015)

Yelkenliler adlı eserinde (bkz. Tablo: 46) de ışık oyunları önemlidir. Güneş batarken ışık oyunlarının fazla olduğu anı seçmiş olan ressam, kızılımsı ışıkları suya yansıtarak bir zıtlık meydana getirir.

¹⁴⁹ Celal Esat Arseven’ den aktaran: Gökkaya, a.g.e., s. 62

¹⁵⁰ Turan Erol’ dan aktaran: Gökkaya, a.g.e., s. 63

Tablo 46: Nazmi Ziya Güran, Yelkenliler/1933 ¹⁵¹.

Kaynak: Gökkaya, 2013: 65

Tablo 47: Nazmi Ziya Güran, Sokak Manzarası ¹⁵².

Kaynak: <http://www.tarihnotlari.com/nazmi-ziya-guran/nazmi-ziya-guran/> (15.03.2015)

“ Resimleri ve çalışma tarzı ile empresyonizmi en üst seviyede temsil eden ressamlarımızdan Nazmi Ziya’ nın *Sokak Manzarası* adlı eseri başyapıtları arasında gösteriliyor. Sanatçının toplam eser sayısının 500’ ü geçmediği biliniyor ¹⁵³. ”

¹⁵¹ Ebat: 88,5×272 cm

¹⁵² Nazmi Ziya’ nın Sokak Manzarası adlı eseri: 560 bin ytl. Son birkaç yıldır yapılan müzayedelerde Türk ressamların eserlerinin rekor fiyatlara satıldığını belirten Antik A.Ş.’ nin sahibi Turgay Artam, bu yükselişin devam edeceğini düşünüyor: ‘ Bu fiyatlar bir önceki satışa göre rekor ama hâlâ yüksek rakamlar değiller. Yükseliş kesinlikle devam edecek. Şu anda rekorlar kırılıyor olabilir, ama olması gerekenin hâlâ çok altında bir piyasa var. Dünya piyasalarında 60 milyon-140 milyon dolar gibi fiyatların konuşulduğu bir ortamda, kendi sanatçılarımızın eserleri de yakında tahmin edemeyeceğimiz fiyatlara ulaşacaktır.’

¹⁵³ <http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/35586-yasam-iste-turk-ressamlarin-imzasini-tasiyan-en-degerli-10-tablo/1> (15.03.2015)

3.1.4. Namık İsmail

Çallı Kuşağının önemli ressamlarından olan Namık İsmail, babasının hattat olmasından dolayı küçük yaşlardan itibaren sanata ilgi duyar ¹⁵⁴. Namık İsmail, sanatla içiçe olan aile ortamının dışında, eğitimi sırasında da kömürkalem ve karakalemle kartpostallardan çalıştığı bilinir... ¹⁵⁵. Eğitimine Paris’ te İbrahim Çallı’ nın yönlendirmesiyle 1912 yılında Cormon atölyesinde devam eder ¹⁵⁶. 1914 yılında tatil için yurda dönen sanatçı, I. Dünya Savaşı’ nın çıkmasıyla Paris’ e geri dönemez ve İstanbul’ da onu bekleyen yeni görevi başına geçer. Bu görev açılan Şişli Atölyesi’ nde 1914 Kuşağı’ nın diğer sanatçıları gibi tarihsel savaş konulu resimler hazırlamaktır. Hazırladığı bu resimlerden biri olan *Al Bir Daha/Son Mermi* adlı yapıtı, resimsel dil ile konunun etkileyciliğinin ifade yüklü bir sentezidir ve Şişli Atölyesi ürünleri içerisinde en etkileyici örneklerden birisidir. Sanatçı, *Son Mermi* yapıtında savaş meydanında, parçanmış bir top arabasının başında, havaya kaldırdığı elinde bir mermi tutan başı sargılı bir asker ve topu atışa hazırlayan bir başka askeri resmetmektedir ¹⁵⁷.

Tablo 48: Namık İsmail, Topçular / Al Bir Daha / Son Mermi/1917 ¹⁵⁸.

Kaynak: Çermikli, 2009: 173

¹⁵⁴ <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3228/namik-ismail.html> (19.03.2015)

¹⁵⁵ Zeynep Rona, **Namık İsmail**, 2015, s.18

http://lebriz.com/pages/doc_View.aspx?docID=143&pageID=21&lang=TR&bhcp=1 (19.03.2015)

¹⁵⁶ <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3228/namik-ismail.html> (19.03.2015)

¹⁵⁷ Görtuna, 1994’ ten aktaran: Çermikli, a.g.e., s. 91

¹⁵⁸ TÜYB, 205×145 cm., Ankara Resim ve Heykel Müzesi.

Namık İsmail' in Şişli Atölyesi' nde gerçekleştirdiği kompozisyonda desen sağlamlığı ön plandadır. Çanakkale Savaşlarını ana tema olarak seçen sanatçı, canlandırmak istediği sahneyi birçok eskizden sonra gerçekleştirmektedir. Atölyeye Genelkurmay tarafından gönderilen askerlerin top arabasıyla birlikte modellik yapması, ressamın işini kolaylaştırmaktadır ¹⁵⁹. Yumuşak tonların kullanıldığı bu tabloda, tepenin ardından yükselen gri dumanda, ışığın gizli parlaklığı ustaca yansıtılmaktadır. Diyagonal hat üzerine yerleştirilen top arabası sahneyi hareketlendirmektedir. Askerlerin yüz ifadelerinin verilmesi yerine, hareketlere yüklenen anlamlar önemszenmiştir ¹⁶⁰.

1914 Kuşağı' nın yaptığı bu savaş resimleri, Viyana ve Berlin' de sergilenmek üzere sergi komiseri Celal Esad Arseven ve Namık İsmail tarafından yurtdışına çıkarılır. Berlin sergisinin çeşitli sebeplerden ötürü gerçekleşmemesinin ardından, resim eğitimine devam etmek üzere burada kalan İsmail, Lovis Corinth ¹⁶¹, Max Liebermann ¹⁶² gibi Alman izlenimciliğinin iki önemli isminin atölyelerinde çalışmaya başlar ¹⁶³. Bu izlenimci atölyelerden etkilenen Namık İsmail' in manzaraları, ışık ve renge dayalı kalın fırça darbeleriyle oluşur. Bu manzaralardan Harman ve Ankara Kalesi gibi tanınmış resimlerinin dışında, İstanbul, Paris, Venedik görünüşleri, deniz ve kıy manzaraları, mimari yapılar onun vazgeçilmez konuları olur. Namık İsmail' in sanatı, doruk ifadesini bu manzaralarda bulmaktadır ¹⁶⁴. *Köy Evi* isimli çalışma, Namık İsmail' in yine empresyonist etkilerle yaptığı bir resmidir. Resimde birbirinin içinde eriyen renkler kullanılmıştır. Kompozisyon, sol alt köşeden sağ üst köşeye ikiye ayrılarak düzenlenmektedir. Karakteristik Namık İsmail tarzı lekeci anlayış ön plandadır.

¹⁵⁹ Gören, 1997' den aktaran: Çermikli, a.g.e., s. 91

¹⁶⁰ Ahmet Kamil Gören, “ Türk Resim Sanatında Adı Konulmayan Yapıtlar: 2 Namık İsmail' in Mısır Çarşısı ”, **Tombak Dergisi**, 15, s. 11

¹⁶¹ Lovis Corinth: Alman ressam ve oyma baskı sanatçısıdır. Berlin Sezession grubunun önde gelen temsilcilerindendir. Geleneksel bir resim eğitimi gören Corinth ilk dönem yapıtlarında izlenimcileri anımsatır biçimde ışığın etkilerini irdelemiştir.

¹⁶² Max Liebermann, Alman ressam ve grafik tasarımcısıdır. Alman izlenimcilik akımının en önemli temsilcilerindendir. Fransa' da bulunduğu dönemde Manet' yle izlenimcilerden de etkilenen sanatçı, 1878' de Almanya' ya döndükten sonra Corinth ve Max Slevogt' la birlikte Alman izlenimciliğini en önemli temsilcilerinden biri olmuştur. 1899' da Berlin Sezession' unu kuran Liebermann izlenimcilikle Judgenstil' i savunan bu grubun önderliğini de üstlenmiştir. 1890' lar da daha açık ve yumuşak renkler kullandığı ayrıca fırça vuruşlarının da hareket kazandığı görülür. Yaşadığı dönemde yenilikçi akımları olan eğilimiyle Alman Doğalcılık akımının sınırlarını zorlayabilen sanatçı, 20. yy' ın başında çıkan yeni akımları aynı coşkuyla izleyememiştir.

¹⁶³ Rona, a.g.e., s.20 http://lebriz.com/pages/doc_View.aspx?docID=143&pageID=21&lang=TR&bhcp=1 (20.03.2015)

¹⁶⁴ Ergüven, 1998, s. 43

Tablo 49: Namık İsmail, Köy Evi/ 1911 ¹⁶⁵.

Kaynak: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/tr/e/e6/Ni_k%C3%B6yevi.JPG (19.03.2015)

Namık İsmail ayrıca fırçasıyla, Türk resmine yeni girmiş olan figürü de üstün bir anlatım biçimine ulaştırır. Figürü sağlam bir anatomi bilgisi üzerine oturtmayı başarır. Figürleri çoğu zaman yarım ya da dörtte üç portre türündedir. Modelinin kişisel benzerliklerinin ötesinde, psikolojik durumlarını da yansıtır. Ancak çıplak figürlerinde modelin yüzünü okumak olanaksızdır. Modeli en zor pozlarda dahi doğal bir duruşta, denetimli fırça vuruşlarıyla resmeder ¹⁶⁶. Çıplak 1927 ve Çıplak 1932 (bkz. Tablo: 50 ve 51) adlı çalışmaları empresyonist etkilerle oluşturduğu nü eserlerindendir.

Sanat üslubunun yanısıra onun sanatı temel değer sayan ve üstün tutan yönüne vurgu yapan Ahmet Hamdi Tanpınar, “ Namık İsmail, bir kelime ile estetti; kendi şahsi görünüşünden tutunuz oturduğu odaya ve yaptığı esere, okuduğu kitaba ve günün her saatindeki meşguliyetine kadar hep bu müvazeneli estetik zevkinin hakimiyeti görülür ¹⁶⁷. ”

¹⁶⁵ TüYB, 24×33 cm., Rasih Nuri İleri Kol.

¹⁶⁶ <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3228/namik-ismail.html> (19.03.2015)

¹⁶⁷ Ergüven, a.g.e., s. 43 Estet: Sanatsal ürünler arasında güzeli en üstün, en yüce değer sayan kişi. tdk.gov.tr (04.11.2015)

Tablo 50: Namık İsmail, Çıplak/1927 ¹⁶⁸.

Kaynak: Çermikli, 2009: 236

Tablo 51: Namık İsmail, Çıplak/1932 ¹⁶⁹.

Kaynak: Çermikli, 2009: 246

¹⁶⁸ TüYB, 63×78cm., İzmir Resim ve Heykel Müzesi.

¹⁶⁹ Mukavva/Yağlıboya, 66×52 cm.

3.1.5. Hüseyin Avni Lifij

1914 kuşağı içinde his dünyasını resimlerine en çok aktaran ressam Avni Lifij’ dir. Başarısı sayesinde Şehzade Abdülmecid tarafından Paris’ e gönderilir ve bir yıl kadar Cormon atölyesinde çalışır ¹⁷⁰. Hüseyin Avni Lifij’ e Avrupa kapılarının açılıp empresyonizmi benimsemesindeki etken, Ayasofya’ da mimari çizimler yapmakta olan Fransız mimar Henri Prost’ un amatör bir ruhla yaptığı *Kadehli-Pipolu Otoportresi*’ ni müze müdürü Osman Hamdi Bey’ e göstermesi için genç ressamı cesaretlendirmesi olur.

Tablo 52: Hüseyin Avni Lifij, Kadehli-Pipolu Otoportre ¹⁷¹.

Kaynak: https://serkanhizli.files.wordpress.com/2015/06/img_20150606_162022.jpg (13.08.2015)

¹⁷⁰ Kıymet Giray, *Türk Resim Sanatının Bir Asırlık Öyküsü*, İstanbul: Akbank, 2007, s.142

¹⁷¹ Tüyb, 44×65 cm İstanbul Resim Heykel Müzesi.

Kendisine Paris kapıları açılan ressam, yurda döndükten sonra 1923 tarihli Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi' nde bulunan *Karagün* adlı tablosunu yapar. Bu tablo, alegorik bir yorumla tarihi bir konuyu ele alır.

Tablo 53: Hüseyin Avni Lifij, Karagün/1923 ¹⁷².

Kaynak: <http://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/kara-gun.jpg> (13.08.2015)

Lifij' in tablosunda kullandığı renkleri, genellikle empresyonist buluşlara dayanır. Işıklar sarı, turuncu, kırmızı ya da kırmızımsıdır. Işıksız yerler mavi, yeşilimsi ve mordur. Ancak Lifij kuşağın diğer sanatçılarından olan Nazmi Ziya Güran ve Hikmet Onat ile kıyaslandığında; onların eserlerindeki gibi net, berrak bir görünüş yoktur onun eserlerinde. Lifij, aslında eserlerinde öğle üstünün çiğ, doğrudan doğruya çarpan ışığından çok batan güneşin baygın turuncularını ve kızılığını sever ¹⁷³.

¹⁷² TÜYB, 93×118 cm., Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi.

¹⁷³ Berk ve Turani, a.g.e., s. 35

Avni Lifij, doğru resmetmeyi ilke edinmiş bir sanatçıdır. Açık havada gerçekleştirdiği küçük boyutlu yağlıboya taslak anlamına gelen ve renk lekelerinden oluşan *poşad* çalışmalarında serbest bir anlayış görülmektedir ¹⁷⁴.

Türk empresyonistlerin en farklısı sayılan bu sanatçı, dostları ve meslektaşlarınca özgür ruhlu, cesur, inatçı, melankolik, gururlu, duygulu ve asil bir insan olarak tasvir edilir ¹⁷⁵. Özgür ruhlu Lifij, aynı zamanda usta bir desenci olarak da görülür. Portre desenleri - özellikle kendi portresiyle annesinden etütler- az renklendirilmiş ya da sadece kömür ve kurşun kalemleyle çalışılmıştır. *Annesinin Portresi* adlı eserinde annesinin bir portresini çalışan Lifij, usta bir desenci olduğunu adeta kanıtlar ¹⁷⁶.

Tablo 54: Hüseyin Avni Lifij, Annesinin Portresi.

Kaynak: <http://www.avnilifij.com/desenler/desen-043.JPG> (13.08.2015)

¹⁷⁴ Sancar Özer, “ Hüseyin Avni Lifij ve Kadehli-Pipolu Otoportresi ”, **Lebriz Sanal Dergi**, <http://lebriz.com/pages/lis.aspx?lang=TR§ionID=6&articleID=483&bhcz=1>, Yayın tarihi: 17 Şubat 2009 (13.08.2015)

¹⁷⁵ Ahmet Kamil Gören, **Avni Lifij**, İstanbul: Yapı Kredi Sanat Yayıncılık, 1997, s. 8

¹⁷⁶ Berk ve Turani, a.g.e., s. 45

3.1.6. Mehmet Ruhi Arel

Çallı Kuşağı' nın bir üyesi olan Mehmet Ruhi Arel, resim yapmanın günah sayıldığı dönemlerde bu merakını gizlice resim çizerek gidermeye çalışır. Ancak resim yeteneğini, eğitim alarak geliştirmek isteyen Arel, Sanayi-i Nefise' ye kaydını yaptırır ve okulu birincilikle bitirir. Çallı kuşağının diğer sanatçıları gibi o da Paris' e gider ve Cormon' un atölyesinde akademik resmin inceliklerini öğrenir ¹⁷⁷. “ Cormon' nun atölyesine başladığı ilk dönemlerde yaptığı çalışmalar daha realist, ince işçilikli, titiz çalışmalarken, eğitiminin son dönemlerine doğru, fırça darbelerinin daha rahat kullanıldığı çalışmalar yapmaya başlar ¹⁷⁸. ” Eşi Muzaffer Hanım' ın Portresi, kısmen de olsa Mehmet Emin Yurdakul Portresi, Leblebici, Luxembourg Parkı, Erenköy, *Fatih Kaymakamlığı* gibi tuvaleri bu anlamdaki başlıca örneklerini oluşturur. 1914 yılında I. Dünya Savaşı' nın çıkmasıyla Mehmet Ruhi de yurda döner ¹⁷⁹. Döndüğü zamanda serbest fırça hareketleriyle resim yapmaya devam eder ¹⁸⁰.

Tablo 55: Mehmet Ruhi Arel, Fatih Kaymakamlığı/1926 ¹⁸¹.

Kaynak:
(18.08.2015)

<http://www.forumgercek.com/turk-ressamlarin-biyografileri/40251-turk-resim-sanatinin-ustalari.html>

¹⁷⁷ http://www.odtumd.org.tr/bulten/101/ruhi_bey.htm, Röportaj: Bilgehan Yıldırım (17.08.2015)

¹⁷⁸ Dilmaç, a.g.m., http://www.sanatvetasarim.gazi.edu.tr/web/makaleler/7_oguz.pdf (17.08.2015)

¹⁷⁹ <http://www.isteaturk.com/haber/print.php?haberno=6436> (17.08.2015)

¹⁸⁰ Sezer Tansuğ, *Çağdaş Türk Sanatı*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1996, s.134

¹⁸¹ TÜYB, 81×66 cm., Taviloğlu Koleksiyonu.

Tablo 56: Mehmet Ruhi Arel, *Mehmet Emin Yurdakul*¹⁸² Portresi.

Kaynak: <http://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/portre-by-ruhi-arel4.jpg> (18.08.2015)

Bu resimler daha çok figürlü kompozisyonların ağırlıklı olduğu, Anadolu insanının günlük yaşamını konu alan resimlerdir. Bunlardan biri *Taşçılar* isimli tablosudur. 1924 tarihli Arel' in bu eseri, Gustave Courbet' nin, işçi sınıfının en alt kesiminden olan iki figürünü tüm sıradanlığı ve gerçekçiliğiyle vermesi olarak değerlendirilir¹⁸³.

¹⁸² Mehmet Emin Yurdakul (d. 13 Mayıs 1869, İstanbul - ö. 14 Ocak 1944, İstanbul), Türk şair, milletvekili. 'Türk Şairi', 'Milli Şair' diye anılır. https://tr.wikipedia.org/wiki/Mehmet_Emin_Yurdakul (18.08.2015)

Türk Milli Edebiyat akımının öncü şairleri arasında yer almıştır. Ulusçu, halkçı görüşleri savunan şiirler yazan Yurdakul, Osmanlı Meclis-i Mebusan III. Dönem Musul Mebusluğu ile TBMM II. Dönem Karahisar-ı Şarkı, III. Dönem Şebinkarahisar ve IV. Dönem (Ara Seçim), V., VI. Dönem Urfa ve VII. Dönem İstanbul Milletvekilliği ile II. Dönem İrşad Encümeni Reisliği yapmıştır. " TBMM Albümü ", tbmm.gov.tr. 29 Ekim 2012. http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/index.html (18.08.2015)

¹⁸³ İnankur, a.g.e., s. 53-57

Tablo 57: Mehmet Ruhi Arel, Taşçılar 1924¹⁸⁴.

Kaynak: <http://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/tascilar.jpg> (18.08.2015)

Ayrıca Arel' in yapıtlarında canlı modelden çıplak figür çalışması yapması da dönem itibari ile önemli bir gelişmedir¹⁸⁵.

Tablo 58: Mehmet Ruhi Arel, Çıplak.

Kaynak: <http://www.sanalmuze.org> (18.08.2015)

¹⁸⁴ TÜYB, 170×230 cm.

¹⁸⁵ Türkan Tekinel, **Türk Resim Sanatında Çıplak**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne: 2007

3.1.7. Sami Yetik

Çallı Kuşağı' nın ressamı Sami Yetik' in Hoca Ali Rıza' dan büyük ölçüde etkilendiğini söylemek mümkündür ¹⁸⁶. Yetik' in resme karşı ilgisi daha çocuk yaşlarında başlar. Resim bilgisini arttırmak isteyen sanatçı, Sanay-i Nefise Mektebi' ne kaydolar ve okulu bitirdikten sonra resim öğretmenliği yapar. Sami Yetik 1910 yılında Serasker Mahmut Paşa tarafından Paris' e resim eğitimine gönderilir, burada Academie Julian ve Ecole Pigie' ye devam eder. Empresyonizmden etkilenen Yetik, yurda döndükten sonra uzun süre cephede kalması nedeniyle çok sayıda askerlik ve kahramanlıkla ilgili resimler yapar ¹⁸⁷. Bu eserlerden biri ' *Topçular* ' (1928) adlı eseridir ve siyasi özgürlük adına girilen zor mücadeleyi görselleştirir. Hayvanlara bağlı top arabasının dar bir geçitten geçirilmesi anını ele alan Sami Yetik, top arabasının taşınmasına yardım edenlerin sarf ettiği gücü vurgular ¹⁸⁸.

Tablo 59: Sami Yetik, *Topçular* ¹⁸⁹.

Kaynak:

https://www.google.com.tr/search?q=sami+yetik+top%C3%A7ular&biw=1280&bih=706&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CBoQsARqFQoTCJuNuMiHsccCFYjHFAodMpQKnA#imgsrc=DVNJwPD_43BWHM%3A (19.08.2015)

¹⁸⁶ <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3236/sami-yetik.html> (18.08.2015)

¹⁸⁷ Serdar Güven, **Ankara Devlet Resim ve Heykel Müesinde 1914 Kuşağı, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği ve d Grubu Ressamlar**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ankara: 2010, s. 34-35

¹⁸⁸ Özsezgin, 1997' den aktaran: Nilüfer Öndin, " İdeolojinin Savaşı ", **Sanat Dünyamız**,143, (2014), s. 43

¹⁸⁹ Ebat: 70×99 cm.

Bir diğerk resmi ise 1917 tarihli ‘ *Doğ u Cephesinden Dönüş* ’ ya da ‘ *Sarı Kamış’ dan Avdet* ’ isimli eseridir. Bu eser I. Dünya Savaşı sırasında geçen bir olayı anlatmaktadır. Yetik, kalabalık figürlü kompozisyonda, biten bir günün ardından yenilgi ile cepheden dönen yaralıları ve askerleri resmeder. Tahta tekerlekli kağnılar, Sami Yetik’ in sevdiği bir konudur. Yerlerde eriyen karlar arasından kısmen görünen toprak parçaları ve gökyüzünün parlaklığı yorgun savaşçıları yaşama bağlayan tek unsurdur ¹⁹⁰.

Tablo 60: Sami Yetik, Doğ u Cephesinden Dönüş.

Kaynak:

https://www.google.com.tr/search?q=sami+yetik+Do%C4%9Fu+Cephesinden+D%C3%B6n%C3%BC%C5%9F&biw=1280&bih=706&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0CAYQ_AUoAWoVChMIn_m6qoyxxwIVxVcUCh0EvwR4#imgrc=nyW4MNbZJF_UkM%3A (19.08.2015)

3.1.8. Ali Sami Boyar

Cumhuriyet döneminin ilk paralarının ve pullarının ressamı olarak bilinen Çallı Kuşağı ressamlarından Ali Sami Boyar, çocukluğundan itibaren giderek artan resim tutkusu nedeniyle Sanayi-i Nefise Mektebi’ ne girer. Birincilikle mezun olduğu okuldan sonra 1909’ da dünyanın sanat merkezi Paris’ e gönderilir. Ali Sami Boyar, ünlü ressam Cormon’ un atölyesinde çalışır. Paris’ teyken, İstanbul’ daki eski eserler müzesi için ünlü Fransız sanatkarlarının tablolarından kopyalar yapar. 1914’ te İstanbul’ a dönüşünde eski eserler konusundaki uzmanlığı nedeniyle müzelerde çalışır ¹⁹¹.

¹⁹⁰ <http://www.antikalar.com/sami-yetik> (19.08.2015)

¹⁹¹ Taha Toros, ‘ ‘ Türkiye’ de İlklerin Ressamı Ali Sami Boyar ’’, **Skylife Dergisi**, (2003), s. 64-70, <http://www.skylife.com.tr/dergi/2003-04>, (23.08.2015)

Tablo 61: Ali Sami Boyar, Sultan Osman-ı Evvel Dretnot¹⁹²u.

Kaynak: Nalan Dönmez Yakarçelik, “ Deniz Müzesi Koleksiyonu İzdüşümünde Hüseyin Hüsnü Tengüz, Ali Sami Boyar ve İbrahim Seyfettin Soysalan’ ın I. Dünya Savaşı Etkisindeki Üretimleri ’’, *Sanat Dünyamız*, 143, (2014), s. 57

Sultan Osman-ı Evvel Dretnot’ u isimli eserinde Boyar, I. Dünya Savaşı’ nın başından acı bir hatıra olarak kalan Sultan Osman-ı Evvel Dretnotu’ nu resmetmektedir¹⁹³. Resmin her branşında eserler veren Ali Sami Boyar’ ın büyük boy suluboya tabloları resim tarihine geçer ve bu tabloların çoğu yabancı ülkelere satılır. Ayrıca cumhuriyet döneminin *ilk pullarıyla ilk paralarını* da oluşturan Boyar, çizdiği ilk kâğıt paraların basımını gerçekleştirmek üzere 1925’ te Londra’ ya gönderilir¹⁹⁴.

Tablo 62: Ali Sami Boyar, Cumhuriyet devrinin ilk paralarını tasarladı: 100 Liralık, Cem Mahruki Koleksiyonu.

Kaynak: <http://www.skylife.com/tr/dergi/2003-04> (23.08.2015)

¹⁹² Dretnot, 20. yüzyılın başlarında hizmete girmiş en baskın savaş gemisi türü, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Dretnot> (23.08.2015)

¹⁹³ Yakarçelik, a.g.m., s. 56

¹⁹⁴ Toros, a.g.m., s. 72-74, <http://www.skylife.com/tr/dergi/2003-04> (23.08.2015)

Tablo 63: Ali Sami Boyar, Cumhuriyet devrinin ilk pullarını tasarladı: Mustafa Kemal portresi, Hakan Bingöl Koleksiyonu.

Kaynak: <http://www.skylife.com/tr/dergi/2003-04> (23.08.2015)

Boyar' ın eserlerinde Eski İstanbul manzaralarını da görmek mümkündür. *Boğaz' da Evler* eserinde tarama sokak görüntüsü karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 64: Ali Sami Boyar, Boğaz' da Evler.

Kaynak: <http://www.skylife.com/tr/dergi/2003-04> (23.08.2015)

Tablo 65: Ali Sami Boyar, *Borazancı* ¹⁹⁵.

Kaynak: <http://www.akmb.gov.tr/userfiles/files/EskiErdem%20pdf/Erdem%2051.pdf>, s. 20 (23.08.2015)

Sanatçının, 100 x 60 cm. boyutundaki *Borazancı* adlı resmi, Viyana Sergisi'nde yer alan dört resminden birisidir. Askeri Müze' de 11180 env. no. ile yer alan resimde, sağ elinde borazan, sol elinde bir tüfek tutan Birinci Dünya Savaşı yıllarının Osmanlı er elbiseleri içinde enveriye başlıklı bir askeri resmetmektedir ¹⁹⁶.

¹⁹⁵ TÜYB, 100×60 cm.

¹⁹⁶ Seyfi Başkan, “ Son Dönem Osmanlı Resminde Figüratif Anlayış ve Tarih Yorumu ”, **Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi**, Nisan, Ağustos ve Aralık Aylarında Yayımlanan Uluslararası Hakemli Dergi, (2008), ISSN:1010-867-X, 51, s. 12

Tablo 66: Ali Sami Boyar, Turgut Reis ¹⁹⁷.

Kaynak: <http://www.akmb.gov.tr/userfiles/files/EskiErdem%20pdf/Erdem%2051.pdf>, s. 21 (23.08.2015)

Ali Sami Boyar, 1914 yılında yaptığı Harbiye Askeri Müzesi' nde (env. no. 11191) bulunan *Turgut Reis* adlı tablosunda Turgut Reis' i beyaz uzun sakalları, iri kavuğu, sırmalı cepkeni, kalın kuşağının içindeki kaması ve deniz yönünde uzaklara bakan göz ifadesi ile canlandırarak oldukça anlamlı bir portre çizer. Resmin sağ alt köşesindeki beyaz evlerin yer aldığı Akdeniz mimari kesiti dikkati çeker ¹⁹⁸.

¹⁹⁷ TÜYB, 105×77 cm.

¹⁹⁸ Başkan, a.g.m., s. 13-14

3.2. Çallı Kuşığı Resimlerinde Atatürk

Cumhuriyetin kuruluşuna tanıklık eden Çallı Kuşığı ressamlarının resimlerinde, savaş sahneleri ve ulusun lideri Atatürk görülür. Ressam İbrahim Çallı' nın birçok Atatürk resmi vardır ancak en önemlisi Cumhuriyet Gazetesi Koleksiyonu' nda bulunan *Atatürk/1937* isimli eseridir. Çallı bu resimde Atatürk' ü beyaz papyonu ve frağıyla ayakta resmeder. İbrahim Çallı' nın çoğu resminde olan serbest fırça vuruşları, burada kontrollü bir anlatım ve teknik ifadeye taşınır¹⁹⁹.

Tablo 67: İbrahim Çallı, *Atatürk/1937*²⁰⁰.

Kaynak: Gezgin, 2008: 85

¹⁹⁹ Gezgin, a.g.e., s. 84

²⁰⁰ TüYB, 154×94 cm., Cumhuriyet Gazetesi Koleksiyonu

Tablo 68: İbrahim Çallı, Atatürk Portresi/1935 ²⁰¹.

Kaynak: <http://www.isteataturk.com/haber/3982/ibrahim-calli-ataturk-portresi-1935> (11.03.2015)

Çallı Kuşağı içinde Atatürk ile en çok vakit geçiren ve kendisine defalarca poz veren Atatürk' ü yorumlayan sanatçı İbrahim Çallı' dır. Çallı' nın Mimar Sinan Üniversitesi Koleksiyonu' nda bulunan *Atatürk Portresi, 1935* adlı resminde sanatçı, koltuğun arkasında kalan yüzeyi, bir tekstür çalışması şeklinde yaparak resme derinlik kazandırır. Resmin bir de hikâyesi bulunur. İstanbul' un kurtuluşundan yirmi üç gün sonra Cumhuriyet ilan olunur ve Mustafa Kemal Paşa, Cumhurbaşkanı seçilir. 1924' ün 2 Ocak tarihinden 22 Şubat' ına kadar İzmir' de bulunur. İzmir' e giden bir kurul arasında Çallı İbrahim de vardır. Çallı, Atatürk' le karşılaşır ve kendisine:

-“ *Türk milletinin gönlündeki Mustafa Kemal' in portresini yapmama izin verir misiniz Paşam?*” der.

Atatürk de:

-“*Mademki gönüllerde yaşayan Mustafa Kemal' i çizmek istiyorsun, benim modelliğime gerek yok.*” yanıtını verir ²⁰².

²⁰¹ Muşamba üzerine yağlıboya, 143×121 cm., İmzalı

²⁰² <http://www.isteataturk.com/haber/3982/ibrahim-calli-ataturk-portresi-1935> (11.03.2015)

Tablo 69: Atatürk, Dolmabahçe Sarayı' nın bir bölümünde açılan ilk Devlet Resim ve Heykel Müzesi' ni gezerken ressam İbrahim Çallı' dan bilgi alırken, 20 Eylül 1937.

Kaynak: <http://www.isteataturk.com/haber/25/ressam-ibrahim-callidan-bilgi-alirken-20091937> (12.03.2015)

Tablo 70: İbrahim Çallı, Atatürk portresi ²⁰³.

Kaynak: <http://www.isteataturk.com/haber/3982/ibrahim-calli-ataturk-portresi-1935> (12.03.2015)

²⁰³ Duralit üzerine yağlıboya, 61×79 cm.

İbrahim Çallı' nın Atatürk ile ilgili bir başka anısı daha vardır. Bu anı, *Zeybekler Kurtuluş Savaşında* adlı tablosunun özel öyküsüdür. Aynı zamanda Osman Hamdi' nin asistanı da olan Çallı, Atatürk' ün isteği üzerine Etnoğrafya Müzesi' nde bir sergi açar. Sergideki bu tabloyu gören Atatürk, Çallı' ya döner ve ' Biz Kurtuluş Savaşı' nda yemeye ekmek bulamıyorduk, senin resmindeki atlar nasıl semirmiş böyle? ' diye sorar. Usta ressam malzemelerini alır ve tablosundaki atı bir deri bir kemik hale getirir ²⁰⁴. Sanatçı, *Zeybekler Kurtuluş Savaşında* eserinde mor dağların tepelerinde, zeybekler için zorlu bir mücadelenin başlangıcını kadınlarında desteğini alarak göstermektedir ²⁰⁵.

Tablo 71: İbrahim Çallı, Zeybekler Kurtuluş Savaşında ²⁰⁶.

Kaynak: Gezgin, 2008: 77

²⁰⁴ <http://www.ensonhaber.com/Kultur-Sanat/126590/ataturku-kizdiran-tablo.html> (02.03.2015)

²⁰⁵ Gezgin, a.g.e., s. 76

²⁰⁶ TÜYB, 154×180 cm., T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu.

İbrahim Çallı tarafından 1936 yılın da yapılan Atatürk portresi, 2015 yılında yeni Cumhurbaşkanlığı sarayında toplantı odasındaki duvara asılır. İbrahim Çallı imzalı Atatürk portresi, ressamın Ankara’ da yaşayan torunu Yaşar Çallı’ yı memnun eder ²⁰⁷. TBMM’ de 25 yıl sanat danışmanlığı yapan ve portrenin asılmasının kendisini çok mutlu ettiğini belirten torun Yaşar Çallı kendisine telefonla ulaşan DHA muhabirine, ‘ En güzel Atatürk portresini rahmetli dedem İbrahim Çallı çizmişti ’ der ²⁰⁸.

Tablo 72: Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ ın Cumhurbaşkanlığı Sarayı’ nda Bakanlar Kurulu’ na başkanlık ettiği salona asılan İbrahim Çallı imzalı Atatürk portresi.

Kaynak:

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/190603/Ataturk_tablosunu_cizen_ressamin_torunundan_Erdogan_a_mesaj.html (12.03.2015)

Atatürk’ ün portresini çalışmış olan bir diğer Çallı Kuşağı ressamı da Feyhaman Duran’ dır. Duran, Çallı’ nın aksine Atatürk’ ün fizyonomi ²⁰⁹sine bir hüznü katar. Feyhaman Duran’ ın Atatürk portreleri incelendiğinde Atatürk’ ün delici bakışlarını görmek mümkündür ²¹⁰.

²⁰⁷ <http://www.etrak.com.tr/gundem/dedesi-tarafından-yapılan-ataturk-portresi-yeni-cumhurbaskanligi-sarayına-asildi-h13258.html> (12.03.2015)

²⁰⁸ <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1032510-o-tabloyu-yapan-ressamin-torunu-konustu> (12.03.2015)

²⁰⁹ Fizyonomi: Yüz çizgilerinin genel durumundan çıkan anlam.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=F%C4%B0ZYONOM%C4%B0 (16.09.2015), Diğer ifadeyle ilm-i kıyafet veya Arapların kullandığı ifadeyle ilm-i firaset, insanın iç âlemi ile dış görünümü arasındaki münasebeti inceleyen bilim dalıdır. <http://www.sizinti.com.tr/konular/ayrinti/fizyonomi-ilm-i-kiyafet.html> (16.09.2015)

²¹⁰ http://www.ayorum.com/haber_oku.asp?haber=3688 (16.09.2015)

Tablo 73: Feyhaman Duran, Atatürk portresi/1934.

Kaynak: <http://www.isteaturk.com/haber/3983/feyhaman-duran-ataturk-1934> (16.09.2015)

Tablo 74: Feyhaman Duran, Atatürk/1953 ²¹¹.

Kaynak: http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&modPainters_artistDetailID=240 (16.09.2015)

²¹¹ T  YB, 121 89 cm., Anadolu Üniversitesi Müzesi.

Namık İsmail de Atatürk portresi çalışmış bir diğer Çallı Kuşığı ressamıdır. *Atatürk/1935* adlı eserinde sağa dönük olarak, franklı resmettiği Atatürk' ün ceketinin yakasında, sol tarafta, altından gazilik madalyası, sağ tarafta, beyaz mendil görülür. Ressamın son çalışmalarından olan portrede yüzdeki anlatım etkin biçimde yansıtılır. Arka planda düz, açık renk bir fon kullanmaktadır ve böylelikle dikkatin figür üzerine toplanması amaçlanmaktadır. Ayrıca eserde dikkatli, titiz, ince ve zarif fırça vuruşları dikkati çeker²¹².

Tablo 75: Namık İsmail, Atatürk/1935²¹³.

Kaynak: <http://www.sanalda1numara.org/tr/ressamlarin-hayati-ve-eserleri/175710-namik-ismail-hakkinda-eserleri.html> (16.09.2015)

Yine empresyonist etkilerin bulunduğu Atatürk portrelerinin bir diğer sahibi de Nazmi Ziya Güran' dır. Sanatçı *Atatürk/1926* (bkz. Tablo: 76) isimli çalışmasında Atatürk' ü mareşal üniformasıyla, kalpaklı ve sağ elinde dürbün tutar pozda betimlemiştir. Ancak portredeki Atatürk yorgun bir ifade ile izleyiciye bakmaktadır.

²¹² S. Gürtuna, **Namık İsmail 1914 Resim Kuşığı İçindeki Yeri ve Önemi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, İstanbul: 1994, s. 105

²¹³ TÜYB, 90×120 cm., Moda Deniz Kulübü.

Tablo 76: Nazmi Ziya Güran, Atatürk/1926 ²¹⁴.

Kaynak:

http://vizyon21yy.com/images/Egitim_Genl/Onemli_Insanlar/Ressamlar/Turk_Ressamlar/Nazmi_Z_Guran/Nazmi_Ziya_Guran_Ataturk_Tablosu.jpg (16.09.2015)

²¹⁴ TÜYB, 146×96.5 cm., MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ÇALLI KUŞAĞI' NIN ESERLERİ

Çallı Kuşağı ressamlarının eserlerini peyzaj, natürmort, nü ve portre gibi başlıklar altında toplayabiliriz.

“ İbrahim Çallı resim sanatımıza çok zengin bir konu çeşitliliği katan bir kuşağa mensuptur. Konu olarak Yıldız Sarayı bahçeleri ve natürmortlar arasında sıkışıp kalan resim sanatımız, Çallı ve kuşağının çalışmalarıyla güncel olaylara kadar uzanan çok zengin bir konu çeşitliliğine kavuşur²¹⁵. ”

4.1. Peyzaj

Çallı Kuşağı' nın sıklıkla işlediği bir konudur peyzaj. Empresyonist etkilerin gözlendiği bu resimler, fırça darbelerinden ve kalın boya katmanlarından oluşmaktadır.

Tablo 77: İbrahim Çallı, Evler²¹⁶.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/evler-rZ0k8-t2b9qM5yvIh4MlgQ2> (10.04.2015)

²¹⁵ Giray, a.g.e., s. 75

²¹⁶ Duralit Üzerine Yağlıboya, 55×42 cm.

Empresyonist etkilerden bir diğeri de açık havada çalışmaktır. Çallı Kuşağı ressamları, açık havada çalışmaya başlayarak gün ışığı renklerini tuvallerine aktarmaktadırlar. Namık İsmail de *Köprü* tablosuyla, suyun üzerindeki ışık oyunlarını aktarmaktadır. Ayrıca ressam, köprü ve sandalları geniş fırça darbeleriyle resmetmektedir.

Tablo 78: Namık İsmail, Köprü/1924 ²¹⁷.

Kaynak: <http://www.meleklermekani.com/threads/namik-ismail-hakkinda-eserleri.107436/> (27.08.2015)

Namık İsmail, hızlı fırça vuruşlarıyla aktardığı resimlerinde de yansıttığı gibi, deniz tutkunuydu. ‘Korsan’ adını verdiği kotrasında çok sayıda deniz manzarası yaptı ²¹⁸.

Deniz manzarasının yansıtıldığı Feyhaman Duran’ ın *Peyzaj* (bkz. Tablo: 79) isimli eseri incelendiğinde özellikle ağaçlarda savruk fırça darbelerinin etkileri görülmektedir.

²¹⁷ Mukavva Üzerine Yağlıboya, 30×35.5 cm.

²¹⁸ http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=368 (09.09.2015)

Tablo 79: Feyhaman Duran, Peyzaj.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/feyhaman-duran/peyzaj-HtdisjfGdKdsn1Lxr2YH9w2> (27.08.2015)

Açık havada çalışmayı seçen Çallı Kuşağı ressamaları, özellikle Haliç ve Boğaziçi kıyılarından yapmış oldukları çok sayıdaki resimle Türk Resim Sanatı içinde ‘ *Boğaziçi Görünümleri* ’ olarak adlandırılan bir türün yaratıcıları kabul edilirler ²¹⁹.

Tablo 80: İbrahim Çallı, Boğaziçi ve Yalılar.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-%C3%A7alli/past-auction-results/3> (10.04.2015)

²¹⁹ <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/> (03.09.2015)

Tablo 81: İbrahim Çallı, Boğaziçi²²⁰.

Kaynak: http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/boğaziçi-FtJm_XGplbwXGH-iPIzLFQ2 (12.04.2015)

Tablo 82: Nazmi Ziya Güran, Haliç' ten Peyzaj²²¹.

Kaynak: <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/nazmi-ziya/> (03.09.2015)

²²⁰ TüYB, 55×70 cm.

²²¹ TüYB, 38×56 cm.

Tablo 83: İbrahim Çallı, Yıldız Parkı' ndan Boğaziçi ²²².

Kaynak: <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/ibrahim-calli/> (03.09.2015)

Boğaziçi Görünümleri türünün bir örneği, *Yıldız Parkı' ndan Boğaziçi* görüntüsüdür. Çallı bu eserinde anlık bir görüntüyü hızlı fırça darbeleri ile oluşturmaktadır. Sadece boğaziçini tuvallerine aktarmamışlardır. Aslında Çallı Kuşağı' nın başlıca ilham kaynağı İstanbul görüntüleridir.

İstanbul ve İstabul' a duyulan ilgi bu yıllarda tüm sanat dallarında yoğun bir ilgi odağı halinde karşımıza çıkar. İstanbul' a şiirler yazılır. İstanbul romanları kaleme alınır. Bu kapsam içinde ressamların fırçaları da İstanbul manzaraları üzerinde renklenir, ışıklanır ²²³.

Tablo 84: İbrahim Çallı, İstanbul ²²⁴.

Kaynak: <http://www.turkerart.com/ozel-koleksiyon-sergisi/ozel-koleksiyon-sergisi-24/> (10.04.2015)

²²² TÜYB, 51×75 cm.

²²³ Giray, a.g.e., s. 76

²²⁴ Karton Üzerine Yağlıboya, 24×30 cm., İmzalı

Tablo 85: Nazmi Ziya Güran, Taksim Meydanı/1935 ²²⁵.

Kaynak: <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/> (27.08.2015)

Nazmi Ziya *Taksim Meydanı/1935* isimli çalışmasıyla İstanbul' un farklı bir görüntüsünü ele alır ve meydandaki figürleri o dönemin kıyafetleri içerisinde resmeder.

Tablo 86: Ruhi Arel, Kağıthane ²²⁶.

Kaynak: <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/ruhi-arel/> (03.09.2015)

²²⁵ TüYB, 73×93 cm

²²⁶ TüYB, 53×72 cm.

Tablo 87: Namık İsmail, İstanbul Dolmabahçe/1933 ²²⁷.

Kaynak: <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/namik-ismail-2/> (03.09.2015)

Tablo 88: Hüseyin Avni Lifij, Haliç Görünümü/Fantastik Görünüm II ²²⁸.

Kaynak: <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/avni-lifij/> (03.09.2015)

²²⁷ Karton Üzerine Yağlıboya, 32×32 cm.

²²⁸ Karton Üzerine Yağlıboya, 12.7×21.9 cm.

Hüseyin Avni Lifij, *Haliç Görünümü/Fantastik Görünüm II* çalışmasıyla Çallı Kuşağı' nın yine en farklı bakış açısına sahip olan ressamı olduğunu kanıtlamaktadır. Eser hem kullanılan renkler hem de kompozisyon olarak diğer Çallı Kuşağı ressamlarının eserlerinden farklı görülmektedir.

İstanbul' u resmeden Çallı için ise Emirgân ayrıcalıklı bir yere sahiptir. “ Çallı, tablolarının, dostlarının arasında yaşamayı severdi. Dostlarının çoğunu sözü sohbeti yerinde olanlardan seçerdi. Fırsat buldukça sazlı sözlü yerlere giderdi. Emirgân onun sanat uğrağıydı. Tablolarının çoğuna bu şirin semtte başlamış yine burada bitirmiştir ²²⁹. ”

Tablo 89: İbrahim Çallı, Emirgân.

Kaynak: Giray, 2000: 77

Çallı Kuşağı ressamları, İstanbul' un mimari dokusunu da resimler. Saraylarını, camiilerini, medrese ve türbelerini en güzel şekilde yorumlamaktadırlar.

²²⁹ Tahsin, 1960' tan aktaran: Giray, a.g.e., s. 77 (Dostu Dr. Esat Minkari, Çallı' nın ölümünden önce, Çallı' dan yaşamını anlatmasını ister ve gizlice Çallı' nın anlatısını ses bandına kaydeder.)

Tablo 90: İbrahim Çallı, Topkapı Sarayı.

Kaynak: Giray, 2000: 78

İbrahim Çallı bu bağlamda Topkapı Sarayı' nı, Mahmud Paşa Türbesi' ni, Beyoğlu Aga Camisi' ni, Eyüp Sultan Camisi' ni, Bebek Camisi' ni ve Rumeli Hisarı' nı tuvaline aktarmıştır.

Tablo 91: İbrahim Çallı, Mahmud Paşa Türbesi ²³⁰.

Kaynak: http://www.turkcebilgi.com/ibrahim_%C3%A7all%C4%B1 (10.04.2015)

²³⁰ TÜYB, 66×81 cm.

Tablo 92: İbrahim Çallı, Beyoğlu Aga Cami ²³¹.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çallı/beyoglu-aga-cami-BOxA0dQch6xNfah7fQkD4g2> (12.04.2015)

Tablo 93: İbrahim Çallı, Eyüp Sultan Cami Önü ²³².

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çallı/eyüp-sultan-cami-önü-yhG8UTLn8KPXrcQqCbqnAw2> (12.04.2015)

²³¹ Tüyb, 80×55 cm.

²³² Duralit üzerine yağlıboya, 47×56 cm.

Tablo 94: İbrahim Çallı, Bebek Cami.

Kaynak: Giray, 2000: 125

Tablo 95: İbrahim Çallı, Rumeli Hisarı, Baltalimanı.

Kaynak: Giray, 2000: 128

Hikmet Onat, *Üsküdar’ dan* isimli çalışmasıyla İstanbul’ un mimarisini tuvale aktarırken aynı zamanda renk lekeleriyle empresyonistler için önemli olan ışığda izleyiciye yansıtmaktadır.

Tablo 96: Hikmet Onat, *Manzara, Üsküdar’ dan*/1959 ²³³.

Kaynak:

http://vizyon21yy.com/documan/egitim_ogretim/Onemli_Insanlari/Ressamlar/Turk_Ressamlar/Hikmet_Onat/Hikmet_Onat.html (03.09.2015)

Nazmi Ziya Güran ise İstanbul’ un mimarisini bambaşka bir açıdan –kendi evinden- resmeder. *Süleymaniye’ deki Kendi Evinden Fatih Cami’ ne Bakış* isimli eserinde ön planda ağaçların dalları ve yaprakları görülmektedir. Yaprakların arasından görülen manzara ve özellikle Fatih Cami izlenimci bir havayı yansıtmaktadır. Eserdeki hava perspektifi izleyiciye uzaklığı bildirmektedir. Ayrıca orta plandaki turuncu tonları ve arka plandaki mavi tonları zıtlık oluşturmaktadır.

²³³ TÜYB, 71×54 cm., İş Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü Arşivi.

Tablo 97: Nazmi Ziya Güran, Süleymaniye’ deki Kendi Evinden Fatih Cami’ ne Bakış ²³⁴.

Kaynak: <http://www.antikalar.com/nazmi-ziya-guran-ve-hikmet-onat/> (03.09.2015)

4.2. Natürmort

Çallı Kuşağı ressamlarının diğer bir konusu ise natürmortlardır. Ölü doğayı resmeden bu kuşak ressamlarının eserleri yine fırça darbeleriyle oluşturulmuştur.

Tablo 98: İbrahim Çallı, Güller.

Kaynak: Giray, 2000: 153

²³⁴ TÜYB, 72×60 cm., Antik A.Ş. Arşivi.

Tablo 99: İbrahim Çallı, Mor Salkımlar.

Kaynak: Giray, 2000: 123

İbrahim Çallı' nın natürmortlarında ‘‘kimi zaman bir Çanakkale vazosu, bazen bir halı ya da kilim parçası, kimi yerde de işlemeli bir bez parçası kompozisyonu geleneksel sanatlarımızın yapmacıksız katılımını gerçekleştirir²³⁵.’’

Tablo 100: İbrahim Çallı, Natürmort.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çallı/natürmort-oFZ6wPXfyLQrz20lWsRouw2> (21.04.2015)

²³⁵ Giray, a.g.e., s. 98

Tablo 101: Sami Yetik, Mavi Vazoda Krizantemler/1929 ²³⁶.

Kaynak: <http://www.rportakal.com/Article.aspx?PageID=3&ArtId=113> (03.09.2015)

Mavi Vazoda Krizantemler isimli eserde krizantemlerin yansımalarını başarılı bir biçimde işleyen Sami Yetik, kıvrak fırça darbeleriyle çiçekleri ustalıkla betimlemiştir.

Tablo 102: Feyhaman Duran, Natürmort.

Kaynak:

http://vizyon21yy.com/documan/egitim_ogretim/Onemli_Insanlari/Ressamlar/Turk_Ressamlar/Feyhaman_Duran/Feyhaman_Duran.html (03.09.2015)

²³⁶ Duralit üzerine Yağlıboya, 95×68.5 cm., İmzalı.

Tablo 103: İbrahim Çallı, Natürmort.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/natürmort-If9lvDLEPnQHV6HiKbGKTQ2> (20.04.2015)

Tablo 104: İbrahim Çallı, Vazoda Gelincikler.

Kaynak: http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/vazoda-gelincikler-syOPE1vx9T87Ls_Ck9Qow2 (20.04.2015)

Tablo 105: İbrahim Çallı, Şeftali Sepeti.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/şeftali-sepeti-ptq8yu5fF8Z2-7hIbSDmZQ2> (20.04.2015)

Tablo 106: İbrahim Çallı, Natürmort.

Kaynak: http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/still-life-3m_iMWLZmi_qNHHD_GFzMg2 (20.04.2015)

Tablo 107: Namık İsmail, Natürmort.

Kaynak: <http://www.baktabul.net/guzel-sanatlar/149942-namik-ismail-namik-ismail-kimdir-namik-ismail-hakkinda-eserleri.html> (03.09.2015)

Namık İsmail' in natürmortlarında ise fırça darbeleri belirginleşir. Balıklardan oluşan kompozisyonda, formlar bu fırça darbelerinin yönleriyle oluşturulur.

Tablo 108: İbrahim Çallı, Natürmort.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/natürmort-bqUI24FViZrd-6CbPJOrTg2> (21.04.2015)

Tablo 109: İbrahim Çallı, Natürmort.

Kaynak: http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/natürmort-kR7qy6usCsuUC3x_oGkM6g2 (21.04.2015)

Zengin meyve çeşidine sahip natürmortlara da imzasını atan Çallı için asıl önemli obje, meyvelerdense manolyalardır. İbrahim Çallı’ nın natürmortları incelendiğinde manolyaları ustalıkla çalıştığı görülmektedir.

Van Gogh’ un ayçiçekleri ne denli önemli ve ayrıcalıklıysa Çallı’ nın da manolyaları o denli önemli ve ayrıcalıklıdır. Türk resim sanatı içinde, İbrahim Çallı imzası manolya resimleri ile özdeş bir anlam taşır. İbrahim Çallı eski İstanbul’ un simgesi olan bu çiçeğe, manolyalara resimleri arasında özel bir yer ayırmıştır²³⁷.

Bu konuda Hasan Ali Yücel Çallı için şu sözleri söylemiştir.

“ Çallı’ dan önce, onun çiçeklerini tanıdım. Galiba Osmanlı Ressamları Cemiyeti’ nin sergisinde, beyaz giyinmiş gelinlik kızlar gibi manolyalar, koyu yeşillerin içinden tatlı gülücüklerle, sanki içime bakmıştı. Bu gülen, konuşan, şakalaşan, hayret ve hayranlık telkin eden renklerde meğer, Çallı İbrahim adlı sanatkar bir faninin neşeli ruhu parlıyormuş²³⁸. ”

Tablo 110: İbrahim Çallı, Manolyalar.

Kaynak: http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/manolyalar-_wgpOK4rqH5e-GGJSP_BQQ2 (20.04.2015)

²³⁷ Giray, a.g.e., s. 89

²³⁸ Yücel, 1960’ tan aktaran: Giray, a.g.e., s. 89

Bahçeden atölyeye, atölyeden tuvallere taşan manolyalar Namık İsmail’ in fırçasında en çarpıcı natürmortlara dönüşür ²³⁹.

Tablo 111: Namık İsmail, Manolya ve Karanfiller.

Kaynak: http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/work_2800.jpg (03.09.2015)

Tablo 112: İbrahim Çallı, Manolyalar.

Kaynak: <http://www.modaport.com/wp-content/uploads/2008/11/ibrahim-calli-bali-muzayede.jpg> (20.04.2015)

²³⁹ Giray, a.g.e., s. 89-98

Manolya, beyaz renginin üzerinde renk lekelerinin oyunlarına olanak sağlayan büyük çiçeği, bu çiçekleri çevreleyen kalın yapraklarının yarattığı koyu yeşil gölgeleri ile Çallı Kuşağı ressamlarının ilgisini çekmiş olmalıdır ²⁴⁰. Çallı Kuşağı' nı etkileyen bu bitki o dönemin Güzel Sanatlar Akademisi' nin bahçesinden temin edilmekteydi.

Tablo 113: 1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi ve bahçesindeki manolya ağacı.

Kaynak: Giray, 2000: 92

4.3. Nü

Çallı Kuşağı ile Türk Resim Sanatına giren nü, Türk Resim Sanatı için bir kırılma noktası sayılır. 1914 Kuşağı döneminde bir yenilik olan bu konu, başarılı bir şekilde Çallı Kuşağı ressamları tarafından işlenmiştir.

İbrahim Çallı' nın nü' leri kadının görsel çekiciliğini sanatsal verilerle bezeyen önemli çalışmalardır. Kapalı mekanların yalnızlığı içinde ayrımlı konumlarda resimlenirler ²⁴¹.

²⁴⁰ Giray, a.g.e., s. 99

²⁴¹ Giray, a.g.e., s. 99

Tablo 114: İbrahim Çallı, Nü/1955.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çallı/nü-0XhHD14quVgTmFRbog65Hw2> (21.04.2015)

Namık İsmail' in nü' lerinde ise belli belirsiz bir erotizmin varlığı dikkat çeker. Bir bacağı altına alarak oturan *Çıplak/1935* figürün zerafeti ise herşeyden önce dikkati çekmektedir. Beyaz çarşaf, modelin oturduğu zeminde ve fonda da devam ederek derinliği sağlamaktadır.

Tablo 115: Namık İsmail, Çıplak/1935²⁴².

Kaynak: <http://www.antikalar.com/namik-ismail/> (18.09.2015)

²⁴² TüYB, 50×60 cm., Özel Koleksiyon.

Tablo 116: İbrahim Çallı, Çıplak.

Kaynak:
(24.04.2015)

http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/zibrahim_calli_06_1.jpg

Tablo 117: İbrahim Çallı, Nü/1939.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/nü-zsQoTL14BgTNHBzVNZl2fg2> (21.04.2015)

Tablo 118: Feyhaman Duran, Yazmalı Çıplak/1929²⁴³.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/feyhaman-duran/yazmalı-çıplak-Wi-rP5dPJfbzoLYgyNux7w2> (18.09.2015)

Türkiye’ de 1909-1914 yılları arasında yurt dışında eğitim gören öncü sanatçılarımızdan bu yana çıplak modelden desen ve resim çalışmaları geleneği devam etmektedir. Bu öncü ressamlar biri olan Feyhaman Duran’ ın *Yazmalı Çıplak/1929* isimli çalışmasında model profilden resmedilmiştir. Empresyonist fırça darbelerinin okunduğu resmin geneline, yumuşak bir ışık ve dengeli bir renk dokusu hakimdir.

²⁴³ TüYB, 108×90 cm. İmzalı

Tablo 119: Hüseyin Avni Lifij, Nü' ler ²⁴⁴.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/huseyin-avni-lifij/nüler-9JRG0LOkB4MujyJ73paNtg2> (18.09.2015)

Çallı Kuşağı ile birlikte 1917' den sonra Sanayi-i Nefise' de çıplak modelden çalışmalar yapıldığını öğrenen dindar çevreler, bu olayı tepkiyle karşılarlar. Bu tepkilere karşı nü çalışan Çallı Kuşağı' nın bir diğer üyesi de Hüseyin Avni Lifij' dir. Sanatçı *Nü'ler* isimli çalışmasında birden fazla çıplak figürü bir ağacın yanında yeşil zeminde betimlemektedir.

²⁴⁴ Ebat: 25.5×16.5 cm.

Namık İsmail' in *Üryan* adlı çıplak model resmi de büyük tepki toplar. Sanatçı, arkası dönük modelin vücut hatlarının kıvrımlarına düşen ışığı resmeder.

Tablo 120: Namık İsmail, Üryan.

Kaynak: <http://www.rportakal.com/Article.aspx?PageID=59&ArtId=524> (19.09.2015)

Tablo 121: Namık İsmail, Nü²⁴⁵.

Kaynak: http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=368 (19.09.2015)

²⁴⁵ Mukavva Üzerine Yağlıboya, 99×67.5 cm., MSGSÜ

Tablo 122: Namık İsmail, Yarım Çıplak ²⁴⁶.

Kaynak: http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=368 (19.09.2015)

Tablo 123: Namık İsmail, Nü/1924 ²⁴⁷.

Kaynak: http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=368 (19.09.2015)

²⁴⁶ TüYB, 55×44 cm.

²⁴⁷ TüYB, 26×17 cm., Ömer Dinçkök Koleksiyonu.

Tablo 124: Ruhi Arel, Nü ²⁴⁸.

Kaynak: <https://www.google.com/culturalinstitute/asset-viewer/nude/HgFFkSHB1y1D3Q?hl=en-gb&projectId=art-project> (18.09.2015)

Ruhi Arel de yine çıplak modelden çalışan ressamlardanır. *Nü* eserinde, çıplak modelin peştemalla poz verdiği görülüyor.

Nü' ler Çallı Kuşağı ressamlarının tuvallerinde daha çok uzanıp yatmış bir şekilde gösterilir. Ancak soyunurken ya da giyinirken, sandalyede ya da kanepede otururken de gösterilmektedir.

Tablo 125: İbrahim Çallı, Çıplak.

Kaynak: <http://file.sanatteorisi.com/gallery/30/131/Ciplak.jpg> (22.04.2015)

²⁴⁸ TüYB, 69×123.5 cm., Sakıp Sabancı Müzesi.

4.4. Portre

Çallı Kuşağı ressamlarının tuvallerine yansıttıkları konulardan olan portre, modelin görünüşünü, kişiliğini ve ruh hâlini yansıtmaktır.

Bu dönem ressamlarının yapmış oldukları portrelerde, modele benzemesinin yanında, önceki dönem sanatçılarından farklı olarak modelin iç dünyasını da çehreye yansıtmalardır ²⁴⁹.

Türk empresyonistlerin başını çeken İbrahim Çallı, modellerini kendi yaşamlarını sürdürdüğü mekanlar içinde aktarmaya özen göstermektedir. Bu duruma örnek olabilecek olan *Portre* (bkz. Tablo: 126) çalışması ile yaşam kesiti aktarma konusunda ulaştığı üstün başarıyı kanıtlar. Omuzlarını açıkta bırakan giysisi bedeninin güzelliğini sergilerken şapka ile çerçevelenmiş güzel yüzünde yalnızlığın hüznünü yansıtan mavili kadın elinde ağzıtlı sigarası ile çağdaş yaşamın izlerini sunmaktadır ²⁵⁰.

Tablo 126: İbrahim Çallı, Portre.

Kaynak: <http://grafiksaati.org/Ressamlar/ibrahim%20calli/ibrahim%20calli%20NU%203.jpg> (22.04.2015)

Çallı ayrıca batılı ustaların resimleri üzerinde de araştırmalar yapmaktadır. Bu bağlamda Çallı' nın *Gül Koklayan Kadın*' ı John William Waterhouse' un kadın portresi ile inanılmaz bir benzerlik sergiler ²⁵¹.

²⁴⁹ Semih Altınölçek, **İbrahim Çallı Türk Resim Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul: 1994, s. 156

²⁵⁰ Giray, a.g.e., s. 99-100

²⁵¹ Giray, a.g.e., s. 100

Tablo 127: İbrahim Çallı, Gül Koklayan Kadın.

Kaynak: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/ef/ce/92/efce9283d0ba0c9b8f00c4b19a1b2643.jpg> (24.04.2015)

Tablo 128: William Waterhouse, *My Sweet Rose*.

Kaynak: <http://www.ibiblio.org/wm/paint/auth/waterhouse/rose.jpg> (27.04.2015)

Tablo 129: İbrahim Çallı, Fatma (Cimcoz) Barşal Portresi/1933.

Kaynak: http://4.bp.blogspot.com/-eqVdI23_kZo/VEbH5LlIKgI/AAAAAAAAuao/obw-MCDjakg/s1600/IMG_0412.JPG (20.09.2015)

“ Fatma Barşal’ ın görkemli yaşamının aydınlatamadığı hüznünü de Çallı’ nın fırçasından duyumsarız ²⁵². ”

Tablo 130: İbrahim Çallı, Portre.

Kaynak: http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çallı/portrait-NZ60HydiCs-faTFkI_8nVw2 (24.04.2015)

²⁵² Giray, a.g.e., s. 100

Tablo 131: İbrahim Çallı, Portre.

Kaynak: <http://www.hayatagaci.biz.tr/wp-content/gallery/ibrahim-calli/İbrahim-Çallı-Portre-02.jpg> (24.04.2015)

Tablo 132: İbrahim Çallı, Portre.

Kaynak: <http://www.hayatagaci.biz.tr/wp-content/gallery/ibrahim-calli/İbrahim-Çallı-Portre-01.jpg> (24.04.2015)

Tablo 133: İbrahim Çallı, Anadolu Güzeli.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/anadolu-güzeli-10OuUMMyhjg25zWS3Mai4w2> (24.04.2015)

Çallı' nın *Anadolu Güzeli* isimli çalışmasında ise geniş fırça darbeleriyle oluşturduğu yarım boy portrede yöresel bir hava yaşatır.

Tablo 134: İbrahim Çallı, Keriman Halis.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/keriman-halis-EY1rejXyAtxq6YGywlKm-Q2> (24.04.2015)

Çallı, Türkiye' nin ilk dünya güzelini tuvaline yansıttığı *Keriman Halis* portresinde ise modeli çağdaş kıyafetler içerisinde betimlemektedir. Kıyafetindeki ışık yansımaları dikkat çekicidir.

Diğer emresyonist ressam Sami Yetik ise çoğunlukla model olarak eşi Belkıs Yetik' i lekeci bir anlatımla yansıtır. Çok az sayıda portre çalışmış olmasının yanı sıra portreleri rahat ve zorlamasız bir anlatının ürünüdür. Eşi Belkıs' ı uyurken 15 dakikada çizdiği (bkz. Tablo: 136) tablosunda bu rahat anlatımı görmektediriz.

Tablo 135: Sami Yetik, Eşi Belkıs Yetik ²⁵³.

Kaynak: http://www.artnet.com/artists/sami-yetik/esi-belkis-yetik-a9Bke45z_779c_8RWmaamg2 (20.09.2015)

Tablo 136: Sami Yetik, Eşi Belkıs Yetik ²⁵⁴.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/sami-yetik/esi-belkis-yetik-XZLz2eV7IqdLMNdgpjnDqQ2> (20.09.2015)

²⁵³ TüYB, 40×32 cm.

²⁵⁴ TüYB, 40×33 cm.

Tablo 137: Sami Yetik, Eşi Belkıs Yetik/1941²⁵⁵.

Kaynak: http://www.artnet.com/artists/sami-yetik/esi-belkis-yetik-IinSNCLRey1T1M1sE_KEoQ2 (20.09.2015)

Yine eşi Belkıs Yetik' i betimlediği *Eşi Belkıs Yetik/1941* isimli eseri izlenimci bir ifade ile kendini gösterir. Tek yönden vuran ışıkla gösterişli kıyafetler içerisinde oluşturulan portre izleyiciye bakmaktadır.

²⁵⁵ Tüyb, 69×55.5 cm.

Nazmi Ziya Güran ise ünlü şair *Nazım Hikmet Portresi*' ni rahat fırça darbeleriyle izleyiciye bakar biçimde oluşturmaktadır. Eserde hakim olan tonlar turuncu ve mavidir. Mavi gözlü dev olarak da tanınan Nazım Hikmet Ran' ı, arka fonda daha iri fırça darbeleri kullanarak ön plana taşımıştır.

Tablo 138: Nazmi Ziya Güran, Nazım Hikmet Portresi/1936 ²⁵⁶.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/nazmi-ziya-güran/nazim-hikmet-portresi-d6Wcgkx05iufvPclN8kqVg2>
(20.09.2015)

Türk izlenimci Ali Sami Boyar da *Arap portresinde* (bkz. Tablo: 139) arka fonu tek renk tutarak tüm dikkatin portrede toplanmasını sağlar. Yakası kürklü yöresel kıyafeti ve fesi ile uzaklara bakan model, ışığın üzerindeki yansımalarıyla poz vermektedir.

²⁵⁶ TüYB, 60×55 cm.

Tablo 139: Ali Sami Boyar, Portrait of an Arab ²⁵⁷.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/ali-sami-boyar/portrait-of-an-arab-CdQe7uzJ1742FeuNEht05A2> (20.09.2015)

Feyhaman Duran da yine ışık yansımalarıyla, *Suriye Valisi Hüseyin Nazmi Paşa*'yı (bkz. Tablo: 140) resmeder ki kıyafetindeki işlemeler ve madalyaları fırça tuşlarıyla hayat bulur. Yine *Tambur Çalan Kadın/1963* adlı eseri de bu tarz lekelerden oluşur. Beyaz kıyafet içerisindeki kadının üzerine düşen yansımalar dikkat çekicidir. Fondaki yoğun kırmızı ve yaslandığı mavi, kadının dikkat çekiciliğini arttıran bir unsurdur. Bir eliyle tamburunu tutan kadının bakışları çevreyi süzer niteliktedir.

²⁵⁷ TÜYB, 81×65 cm.

Tablo 140: Feyhaman Duran, Suriye Valisi Hüseyin Nazmi Paşa/1957 ²⁵⁸.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/feyhaman-duran/suriye-valisi-huseyin-nazmi-pasa-kV7UWZKTTfscHyc9cU-Hqg2> (20.09.2015)

Tablo 141: Feyhaman Duran, Tambur Çalan Kadın/1963 ²⁵⁹.

Kaynak: <http://www.artnet.com/artists/feyhaman-duran/tambur-çalan-kadın-Xa-bmpZR7GAWjre5oZW9WA2> (20.09.2015)

²⁵⁸ Tüyb, 92×65 cm.

²⁵⁹ Ebat: 76×64 cm.

Çallı Kuşağı' nda egemen olan lekesellik İbrahim Çallı' nın *Neyzen* portresiyle doruğa ulaşır. Dergâhlarda yaptığı desen çalışmaları ve yağlıboyaya dönüşen bu resimleri Çallı' nın sanat anlayışında yeni bir döneme girdiğini kanıtlamaktadır. Sonuçta Çallı, lirik fırça vuruşlarının biçimlendirdiği renk lekelerinin dokuduğu coşku dolu resimlerin üretimine ara verip ayrıntı yerine büyük lekesel yorumlara, ışık yerine geometrik plan dağılımına, devinim yerine statik dengelere önem veren bir anlayışa yönelir ²⁶⁰.

Tablo 142: İbrahim Çallı, Neyzen.

Kaynak: Giray, 2000: 111

²⁶⁰ Giray, a.g.e., s. 110-113

SONUÇ

İzlenimcilik olarak bilinen Empresyonizm akımı XIX. yüzyılda Fransa' da vücut bulur ve temelinde dış dünyanın sanatçıda yarattığı etki yatmaktadır. Empresyonizmin öncülerinden ve doğayı hızlı fırça vuruşlarıyla tuvale aktardıkları izlenimlerden akımın özellikleri anlaşılmaktadır. Empresyonistlerin ortak özellikleri, fotoğraftan etkilenmiş olmaları, gün ışığının farklı saatlerde, mevsimlerde nesneler üzerindeki etkisini incelemeleri, akademik öğrenimi reddedip açık havada çalışmaları, doğada var olmayan siyah gölgeleri ve konturu atmaları, prizma renklerini kullanmaları, o günlerde Paris' te moda olan Japon sanatından etkilenmeleri, renkleri palette karıştırmadan tuvale yan yana uygulamaları olarak sayılır. Ayrıca ışık ve renk, empresyonist resmin başlıca öğeleridir.

Empresyonizmi ülkemize getiren Çallı ve Kuşığı, Türk Resim Sanatı' nın batı anlayışına yönelik bir sürece girmesinde önemli itici güçlerden biri olmaktadır. Çallı ve Kuşığı' nın yetiştığı atölyeler, çalışmaların tümünde gözlemlenen izlenimci anlayışını benimsemelerini sağlar. Bu kuşağın ressamlarından başta kuşağa adını veren İbrahim Çallı olmak üzere Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Namık İsmail, Nazmi Ziya Güran Fernand Cormon Atölyesi' nde çalışır. Avrupa' nın resim uygulamalarında görülen kuralları, kendilerine özgü bir karakter ile sergilerler. Çallı Kuşığı' nın çalıştığı Şişli Atölyesi ise Osmanlı' nın yenilgiler karşısında toplumun moral gücünü yükseltmek ve Türk resminin Avrupa başkentlerinde tanıtılması amacıyla savaş konulu resimler yapmasından dolayı çok önemlidir.

1914 Kuşığı olarak adlandırılan bu sanatçı grubu Osmanlı ile Cumhuriyet Dönemleri arasında bir köprü görevini üstlenmişlerdir. Bu grup başta İbrahim Çallı olmak üzere Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Nazmi Ziya Güran, Namık İsmail, Hüseyin Avni Lifij, Ruhi Arel, Sami Yetik ve Ali Sami Boyar gibi sanatçılardan oluşur. Çallı Kuşığı' nın önemli ressamı ve portre sanatının en önemli temsilcisi sayılan Feyhaman Duran, sağlam bir desen yeteneğine sahiptir. Portrelere ağırlık veren resimlerinde kompozisyon ve anlatımının kusursuzluğuna dayanan empresyonist bir anlayışa önem vermektedir. Çallı

Kuşağı' nın ressamlarından ve aynı zamanda bir peyzaj ustası olarak tanınan Hikmet Onat, Şişli Atölyesi' nde diğer 1914 kuşağı sanatçıları gibi savaş ve asker konularında resimler yapar. Savaş temalı resimler yapmasına rağmen eserlerindeki egemen tema deniz subayı olmasından dolayı denizdir. Çallı Kuşağı' nın yetenekli bir ressamı olan Nazmi Ziya Güran, resimleri ve çalışma tarzı ile empresyonizmi en üst seviyede temsil eder. Çallı Kuşağının önemli ressamlarından olan Namık İsmail, Türk resmine yeni girmiş olan figürü üstün bir anlatım biçimine ulaştırır. 1914 kuşağı içinde his dünyasını resimlerine en çok aktaran ressam Hüseyin Avni Lifij, in tablosunda kullandığı renkleri, genellikle empresyonist buluşlara dayanır. Çallı Kuşağı' nın bir üyesi olan Mehmet Ruhi Arel, Anadolu insanının günlük yaşamını konu alan resimlerini serbest fırça hareketleriyle yapar. Çallı Kuşağı' nın empresyonizmden etkilenen bir diğer ressamı Sami Yetik uzun süre cephede kalması nedeniyle çok sayıda askerlik ve kahramanlıkla ilgili resimler yapar. Cumhuriyet döneminin ilk paralarının ve pullarının ressamı olarak bilinen Çallı Kuşağı ressamlarından Ali Sami Boyar da empresyonizme yönelen ressamlar arasındadır.

Cumhuriyetin kuruluşuna tanıklık eden Çallı Kuşağı ressamlarının resimlerinde, savaş sahneleri ve ulusun lideri Atatürk görülür. Çallı Kuşağı içinde Atatürk ile en çok vakit geçiren ve kendisine defalarca poz veren Atatürk' ü yorumlayan sanatçı İbrahim Çallı' dır. İbrahim Çallı, renkleri karanlıktan aydınlığa çıkararak manzaradan natürmorta, günlük yaşam olaylarından, nü ve portreye kadar zengin bir konu çeşitliliğine sahip resimleriyle usta bir ressamdır. Çallı' nın usta bir ressam olmasının yanı sıra iyi bir eğitimci olduğu öğrencilerinin onun için yaptıkları yorumlardan anlaşılır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Altınölçek, Semih (1994), **İbrahim Çallı Türk Resim Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Başağaoğlu, İbrahim (2008), **Ord. Prof. Dr. Akil Muhtar Özden 'in Hayatı ve Türk Tıbbına Katkıları (1877-1949)**, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı, <http://www.klinikgelisim.org.tr/eskisayi/cilt21sayi2/akilmuhtarozden.pdf>, (13.03.2015)
- Başaran, Gamze (2014), **1914 Kuşağı Türk Ressamlarının Empresyonist Eğilimleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Başkan, Seyfi (2008), “ Son Dönem Osmanlı Resminde Figüratif Anlayış ve Tarih Yorumu ”, **Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi**, 51-12
- Bayer, Z. Canan (2012), **Cepheden Tuvale: Milli Mücadele**, Uşak Üniversitesi Büyük Taarruzun 90. Yılında Uluslararası Milli Mücadele ve Zafer Yolu Sempozyumu.
- Beksaç, Engin (2000) **Avrupa Sanatı' na Giriş**, İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Berk, Nurullah ve Turani, Adnan (1981), **Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi**, İstanbul: Tıglat Yayınları.
- Berk, Nurullah ve Özsezgin, Kaya (1983), **Cumhuriyet Dönemi Türk Resmi**, Ankara: Kültür Yayınları.
- Bulut, Ümran (2015), **Türk Resminde Kurtuluş Savaşı Teması**, <http://www.sanatteorisi.net/sanatteorisi.asp?sayfa=Makaleler&icerik=Goster&id=2550> (13.03.2015)
- Canikli, İlkay Canan (2005), **Ressam Güzin Duran**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cantay, Gönül (2002), **Ressam Feyhaman Duran**, Eyüpsultan Sempozyumu VI.
- Çermikli, Gülce (2009), **Namık İsmail' in Yaşamı ve Sanatı**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Dılmaç, Oğuz (2011), **1910-1930 Yılları Arasında Avrupa’ da Eğitim Alan Sanatçılarımızın Aldıkları Resim Eğitimlerinin Eserlerine Etkisi**, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, http://www.sanativetasarim.gazi.edu.tr/web/makaleler/7_oguz.pdf, (12.02.2015)
- Dönmez Yakarçelik, Nalan (2014), “ Deniz Müzesi Koleksiyonu İzdüşümünde Hüseyin Hüsnü Tengüz, Ali Sami Boyar ve İbrahim Seyfettin Soysalan’ ın I. Dünya Savaşı Etkisindeki Üretimleri ’’, **Sanat Dünyamız**, 143-57
- Elgün, Tülay (2000), “ Bir Geçiş Dönemi Sanat Akımı Olarak Empresyonizm ’’, **Türkiye’ de Sanat Plastik Sanatlar Dergisi**, 43-47
- Erden, Osman (2012), **Türk Resim Sanatı Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey**, 1. Baskı, İstanbul: Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.
- _____ (2012), **Modern Sanat Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey**, 1. Baskı, İstanbul: Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.
- Giray, Kıymet (2007), **Türk Resim Sanatının Bir Asırlık Öyküsü**, İstanbul: Akbank.
- Gombrich, E. H (1997), **Sanatın Öyküsü**, (Çev. Erol Erduran ve Ömer Erduran) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gökkaya, Evren Karayel (2013), “ Türk Resminde Öncü Bir İsim: Nazmi Ziya Güran Dönemi, Hayatı, Sanatı ’’, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, **Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 59
- Gönülal, Özand (2005), **İbrahim Çallı**, <http://www.sanatteorisi.com> (26.02.2015)
- Gören, Ahmet Kamil (1996), **1914 Kuşağı Sanatçıları Paris’ te**, İstanbul: Antik Dekor.
- _____ (1997), “ Türk Resim Sanatında Adı Konulmayan Yapıtlar: 2 Namık İsmail’ in Mısır Çarşısı ’’, **Tombak Dergisi**, 15-11
- _____ (1997), **Avni Lifij**, İstanbul: Yapı Kredi Sanat Yayıncılık.
- Güler, Ayşenur (2014), “ İbrahim Çallı, Kuşağı ve Paris ’’, **Sanat Dünyamız**, 143-7
- Gündoğan, Orhan Göktuğ (2005), **Edgar Degas**, 1. Baskı, İstanbul: abc Yayın Grubu.
- Gürtuna, S. (1994), **Namık İsmail 1914 Resim Kuşağı İçindeki Yeri ve Önemi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, İstanbul.
- Güven, Serdar (2010), **Ankara Devlet Resim ve Heykel Müesinde 1914 Kuşağı, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği ve d Grubu Ressamlar**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ankara.

- İnankur, Zeynep (1997), **XIX. Yüzyıl Avrupasında Heykel ve Resim Sanatı**, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- İrepoğlu, Gül (1986), **Feyhaman Duran**, İstanbul: Tifdruk Yayınevi.
- Keskin, Hasan (1997), “ Şişli Atölyesi ve Viyana Sergisi ”, **Zaman Gazetesi**.
- Newall, Diana (2012), **Empresyonistler Ayrıntıda Sanat**, (Çev. Elif Dastarlı) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Öndin, Nilüfer (2014), “ İdeolojinin Savaşı ”, **Sanat Dünyamız**, 143-43
- Özer, Sancar (2009), “ Hüseyin Avni Lifij ve Kadehli-Pipolu Otoportresi ”, **Lebriz Sanal Dergi**,
<http://lebriz.com/pages/lsd.aspx?lang=TR§ionID=6&articleID=483&bhcp=1>
(13.08.2015)
- Rona, Zeynep (2015), **Namık İsmail**,
http://lebriz.com/pages/doc_View.aspx?docID=143&pageID=21&lang=TR&bhcp=1
(19.03.2015)
- Selçuk, Mustafa (2012), “ Birinci Dünya Savaşı Sürecinde Harbiye Nezareti’ nin Çanakkale Kahramanlığını Yaşatma Amaçlı Faaliyetleri ”, **Avrasya İncelemeleri Dergisi**, 1\2-231
- Şerifoğlu, Ömer Faruk (2003), **Resim Tarihimizden: Galatasaray Sergileri (1916-1951)**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Toros, Taha (2003), “ Türkiye’ de İlklerin Ressamı Ali Sami Boyar ”, **Skylife Dergisi**,
<http://www.skylife.com/tr/dergi/2003-04> (23.08.2015)
- _____ (2015), **İbrahim Çallı**, <http://www.antikalar.com/ibrahim-calli> (27.02.2015)
- _____ (2015), **Hikmet Onat**, [antikalar.com](http://www.antikalar.com) (14.03.2015)
- Tansuğ, Sezer (1996), **Çağdaş Türk Sanatı**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tekinel, Türkan (2007), **Türk Resim Sanatında Çıplak**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Folies-Berg%C3%A8re'de_Bir_Bar#mediaviewer/File:Edouard_Manet_004.jpg
(03.03.2015)
- URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Folies-Berg%C3%A8re'de_Bir_Bar#mediaviewer/File:Edouard_Manet_004.jpg
(03.03.2015)
- URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Claude_Monet (05.03.2015)

URL, www.grafiksaati.com (05.03.2015)

URL, www.radikal.com.tr (25.11.2012)

URL, <http://grafiksaati.com/Ressamlar/Monet/monet.htm> (25.11.2012)

URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Pierre_Auguste_Renoir (08.03.2015)

URL, <http://www.wikiart.org/en/pierre-auguste-renoir/la-grenouillere-1869-2> (08.03.2015)

URL, <http://www.pierre-auguste-renoir.org/Dance-At-Bougival-large.html> (10.03.2015)

URL, http://artknowledgenews.com/tr/200704113204/Camille_Pissaro.html (09.03.2015)

URL, <http://www.camille-pissarro.org/Chaponval-Landscape-large.html> (11.03.2015)

URL, http://en.wikipedia.org/wiki/File:Camille_pissaro_place_du_theatre_francais.jpg (09.03.2015)

URL, <http://www.alfredsisley.org/Flood-at-Port-Marly-III.html> (09.03.2015)

URL, <http://www.ressamlar.gen.tr/alfred-sisley-kimdir-hayati-biyografisi/> (06.04.2015)

URL, <http://www.alka.com.tr/alphtml/modernresim/image/degas1.jpg> (04.04.2015)

URL, http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a7/Edgar_Germain_Hilaire_Degas_021.jpg (05.04.2015)

URL, http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bb/Edgar_Germain_Hilaire_Degas_012.jpg (05.04.2015)

URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Edgar_Degas (05.04.2015)

URL, <http://www.cal.bel.tr/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=4> (13.07.2015)

URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Burhan_Toprak (02.05.2015)

URL, <http://www.sanatteorisi.net/sanatteorisi.asp?sayfa=Galeri&icerik=Goster&id=2886> (15.02.2015)

URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Galatasaray_Sergileri (17.02.2015)

URL, <http://www.tdk.gov.tr> (23. 02. 2015)

URL, <http://www.ibb.gov.tr> (23. 02. 2015)

URL, <http://www.megep.meb.gov.tr> (24.02.2015)

URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/E%C5%9Fref_%C3%9Cren (26.02.2015)

URL, <http://tr.wikipedia.org> (26.02.2015)

URL, <http://egoistokur.com/bizi-hatirlayiniz-1001-kalem-kemalettin-tugcu/#> (10.03.2015)

URL, <http://www.antikalar.com> (27.02.2015)

URL, <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3214/feyhaman-duran.html> (13.03.2015)

URL, http://www.lebriz.com/v3_artst/san_Bio.aspx?sanID=80&lang=TR (13.03.2015)

URL, <http://www.artbiogs.co.uk/2/schools/academie-julian> (13.03.2015)

URL, http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/zfey_heman_duran_06.jpg (13.03.2015)

URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Feyhaman_Duran#/media/File:Yildizciceklinaturmort.JPG (13.03.2015)

URL, www.besiktascagdas.com, *Cumhuriyet resimleri sergisi* (13.03.2015)

URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Hikmet_Onat (13.03.2015)

URL, http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/z_slide0017_image009.jpg (13.03.2015)

URL, <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3222/hikmet-onat.html> (13.03.2015)

URL, <http://www.tablo.net.tr/detay.asp?uid=104&title=Hikmet-Onat> (14.03.2015)

URL, http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/work_503.jpg (13.03.2015)

URL, <http://www.antikalar.com/nazmi-ziya-guran/> (14.03.2015)

URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Nazmi_Ziya_G%C3%Bcran (14.03.2015)

URL, http://tr.wikipedia.org/wiki/Nazmi_Ziya_G%C3%BCran (14.03.2015)

URL, <http://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/nazmi-ziya-gurel-karacaahmet-e1319653601497.png> (15.03.2015)

URL, <http://www.tarihnotlari.com/nazmi-ziya-guran/nazmi-ziya-guran/> (15.03.2015)

URL, <http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/35586-yasam-iste-turk-ressamlarin-imzasini-tasiyan-en-degerli-10-tablo/1> (15.03.2015)

URL, <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3228/namik-ismail.html> (19.03.2015)

URL, <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3228/namik-ismail.html> (19.03.2015)

URL, http://upload.wikimedia.org/wikipedia/tr/e/e6/Ni_k%C3%B6yevi.JPG (19.03.2015)

URL, <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3228/namik-ismail.html> (19.03.2015)

URL, tdk.gov.tr (04.11.2015)

URL, https://serkanhizli.files.wordpress.com/2015/06/img_20150606_162022.jpg (13.08.2015)

URL, <http://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/kara-gun.jpg> (13.08.2015)

URL, <http://www.avnilifij.com/desenler/desen-043.JPG> (13.08.2015)

URL, <http://www.forumgercek.com/turk-ressamlarin-biyografileri/40251-turk-resim-sanatinin-ustalari.html> (18.08.2015)

URL, http://www.odtumd.org.tr/bulten/101/ruhi_bey.htm, Röportaj: Bilgehan Yıldırım (17.08.2015)

URL, <http://www.isteataturk.com/haber/print.php?haberno=6436> (17.08.2015)

URL, <http://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/portre-by-ruhi-are14.jpg> (18.08.2015)

URL, https://tr.wikipedia.org/wiki/Mehmet_Emin_Yurdakul (18.08.2015)

URL, http://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1/index.html (18.08.2015)

URL, <http://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/tascilar.jpg> (18.08.2015)

URL, <http://www.sanalmuze.org> (18.08.2015)

URL, https://www.google.com.tr/search?q=sami+yetik+top%C3%A7ular&biw=1280&bih=706&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CBoQsARqFQoTCJuNuMiHsccCFYjHFAodMpQKnA#imgsrc=DVNJwPD_43BWHM%3A (19.08.2015)

URL, <http://www.guzelsanatlari.gov.tr/TR,3236/sami-yetik.html> (18.08.2015)

URL, https://www.google.com.tr/search?q=sami+yetik+Do%C4%9Fu+Cephesinden+D%C3%B6n%C3%BC%C5%9F&biw=1280&bih=706&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0CAYQ_AUoAWoVChMIn_m6qoyxxwIVxVcUCh0EvwR4#imgsrc=nyW4MNbZJF_UkM%3A (19.08.2015)

URL, <http://www.antikalar.com/sami-yetik> (19.08.2015)

URL, <http://www.skylife.com/tr/dergi/2003-04> (23.08.2015)

URL, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Dretnot> (23.08.2015)

URL, <http://www.skylife.com/tr/dergi/2003-04> (23.08.2015)

URL, <http://www.akmb.gov.tr/userfiles/files/EskiErdem%20pdf/Erdem%2051.pdf>, s. 20 (23.08.2015)

URL, <http://www.akmb.gov.tr/userfiles/files/EskiErdem%20pdf/Erdem%2051.pdf>, s. 21 (23.08.2015)

URL, <http://www.isteataturk.com/haber/3982/ibrahim-calli-ataturk-portresi-1935> (11.03.2015)

URL, <http://www.isteataturk.com/haber/3982/ibrahim-calli-ataturk-portresi-1935> (11.03.2015)

URL, <http://www.isteataturk.com/haber/25/ressam-ibrahim-callidan-bilgi-alirken-20091937> (12.03.2015)

URL, <http://www.isteataturk.com/haber/3982/ibrahim-calli-ataturk-portresi-1935> (12.03.2015)

URL, <http://www.ensonhaber.com/Kultur-Sanat/126590/ataturku-kizdiran-tablo.html>
(02.03.2015)

URL, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/190603/Ataturk_tablosunu_cizen_res_samin_torunundan_Erdogan_a_mesaj.html (12.03.2015)

URL, <http://www.etaf.com.tr/gundem/dedesi-tarafından-yapılan-ataturk-portresi-yeni-cumhurbaskanligi-sarayına-asildi-h13258.html> (12.03.2015)

URL, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1032510-o-tabloyu-yapan-ressamin-torunu-konustu> (12.03.2015)

URL, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=F%C4%B0ZYONO M%C4%B0 (16.09.2015)

URL, <http://www.sizinti.com.tr/konular/ayrinti/fizyonomi-ilmi-kiyafet.html> (16.09.2015)

URL, http://www.ayorum.com/haber_oku.asp?haber=3688 (16.09.2015)

URL, <http://www.istataturk.com/haber/3983/fevhaman-duran-ataturk-1934> (16.09.2015)

URL, http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&modPainters_artistDetailID=240
(16.09.2015)

URL, <http://www.sanalda1numara.org/tr/ressamlarin-hayati-ve-eserleri/175710-namik-ismail-hakkinda-eserleri.html> (16.09.2015)

URL, http://vizyon21yy.com/images/Egitim_Genl/Onemli_Insanlar/Ressamlar/Turk_Ressamlar/Nazmi_Z_Guran/Nazmi_Ziya_Guran_Ataturk_Tablosu.jpg (16.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/evler-rZ0k8-t2b9qM5yvIh4MlgQ2>
(10.04.2015)

URL, <http://www.meleklermekani.com/threads/namik-ismail-hakkinda-eserleri.107436/>
(27.08.2015)

URL, http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=368 (09.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/fevhaman-duran/peyzaj-HtdisjfGdKdsn1Lxr2YH9w2>
(27.08.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-%C3%A7alli/past-auction-results/3>
(10.04.2015)

URL, <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/> (03.09.2015)

URL, http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/boğaziçi-FtJm_XGpIbwXGH-iPIzLFQ2
(12.04.2015)

URL, <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/nazmi-ziya/> (03.09.2015)

URL, <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/ibrahim-calli/> (03.09.2015)

URL, <http://www.turkerart.com/ozel-koleksiyon-sergisi/ozel-koleksiyon-sergisi-24/> (10.04.2015)

URL, <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/> (27.08.2015)

URL, <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/ruhi-arel/> (03.09.2015)

URL, <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/namik-ismail-2/> (03.09.2015)

URL, <http://blog.jollytur.com/1914-yili-tuvalindeki-istanbul/avni-lifij/> (03.09.2015)

URL, http://www.turkcebilgi.com/ibrahim_%C3%A7all%C4%B1 (10.04.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/beyoglu-aga-cami-BOxA0dQch6xNfah7fQkD4g2> (12.04.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/eyüp-sultan-cami-önü-yhG8UTLn8KPXrcQqCbqnAw2> (12.04.2015)

URL, http://vizyon21yy.com/documan/egitim_ogretim/Onemli_Insanlari/Ressamlar/Turk_Ressamlar/Hikmet_Onat/Hikmet_Onat.html (03.09.2015)

URL, <http://www.antikalar.com/nazmi-ziya-guran-ve-hikmet-onat/> (03.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/natürmort-oFZ6wPXfyLQrz20lWsRouw2> (21.04.2015)

URL, <http://www.rportakal.com/Article.aspx?PageID=3&ArtId=113> (03.09.2015)

URL, http://vizyon21yy.com/documan/egitim_ogretim/Onemli_Insanlari/Ressamlar/Turk_Ressamlar/Feyhaman_Duran/Feyhaman_Duran.html (03.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/natürmort-If9lvDLEPnQHV6HiKbGKTQ2> (20.04.2015)

URL, http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/vazoda-gelincikler-syOPE1vx9T87Ls_Ck9Qow2 (20.04.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/şeftali-sepeti-ptq8yu5fF8Z2-7hIbSDmZQ2> (20.04.2015)

URL, http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/still-life-3m_iMWLZmi_qNHHD_GFzMg2 (20.04.2015)

URL, <http://www.baktabul.net/guzel-sanatlar/149942-namik-ismail-namik-ismail-kimdir-namik-ismail-hakkinda-eserleri.html> (03.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/natürmort-bqUl24FViZrd-6CbPJOrTg2> (21.04.2015)

URL, http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/natürmort-kR7qy6usCsuUC3x_oGkM6g2 (21.04.2015)

URL, http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/manolyalar-_wgpOK4rqH5e-GGJSP_BQQ2 (20.04.2015)

URL, http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/work_2800.jpg (03.09.2015)

URL, <http://www.modaport.com/wp-content/uploads/2008/11/ibrahim-calli-bali-muzayede.jpg> (20.04.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/nü-0XhHD14quVgTmFRbog65Hw2> (21.04.2015)

URL, <http://www.antikalar.com/namik-ismail/> (18.09.2015)

URL, http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/zibrah-im_calli_06_1.jpg (24.04.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/nü-zsQoTL14BgTNHBzVNZl2fg2> (21.04.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/feyhman-duran/yazmalı-çıplak-Wi-rP5dPJfbzoLYgyNux7w2> (18.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/huseyin-avni-lifij/nüler-9JRG0LOkB4MujyJ73paNtg2> (18.09.2015)

URL, <http://www.rportakal.com/Article.aspx?PageID=59&ArtId=524> (19.09.2015)

URL, http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=368 (19.09.2015)

URL, http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=368 (19.09.2015)

URL, http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=368 (19.09.2015)

URL, <https://www.google.com/culturalinstitute/asset-viewer/nude/HgFFkSHB1y1D3Q?hl=en-gb&projectId=art-project> (18.09.2015)

URL, <http://file.sanatteorisi.com/gallery/30/131/Ciplak.jpg> (22.04.2015)

URL, <http://grafiksaati.org/Ressamlar/ibrahim%20calli/ibrahim%20calli%20NU%203.jpg> (22.04.2015)

URL, <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/ef/ce/92/efce9283d0ba0c9b8f00c4b19a1b2643.jpg> (24.04.2015)

URL, <http://www.ibiblio.org/wm/paint/auth/waterhouse/rose.jpg> (27.04.2015)

URL, http://4.bp.blogspot.com/-eqVdI23_kZo/VEbH5LlIKgI/AAAAAAAAAuao/obwMCDjakg/s1600/IMG_0412.JPG (20.09.2015)

URL, http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/portrait-NZ60HydiCs-faTFkI_8nVw2 (24.04.2015)

URL, <http://www.hayatagaci.biz.tr/wp-content/gallery/ibrahim-calli/İbrahim-Çallı-Portre-02.jpg> (24.04.2015)

URL, <http://www.hayatagaci.biz.tr/wp-content/gallery/ibrahim-calli/İbrahim-Çallı-Portre-01.jpg> (24.04.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/anadolu-güzeli-1OOuUMMyhjg25zWS3Mai4w2> (24.04.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ibrahim-çalli/keriman-halis-EY1rejXyAtxq6YGywlKm-Q2> (24.04.2015)

URL, http://www.artnet.com/artists/sami-yetik/esi-belkis-yetik-a9Bke45z_779c_8RWmaamg2 (20.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/sami-yetik/esi-belkis-yetik-XZLz2eV7IqdLMNdgpjnDqQ2> (20.09.2015)

URL, http://www.artnet.com/artists/sami-yetik/esi-belkis-yetik-IinSNCLRey1T1M1sE_KEoQ2 (20.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/nazmi-ziya-güran/nazim-hikmet-portresi-d6Wcgkx05iufvPclN8kqVg2> (20.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/ali-sami-boyar/portrait-of-an-arab-CdQe7uzJ1742FeuNEht05A2> (20.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/feyhaman-duran/suriye-valisi-hüseyin-nazmi-paşa-kV7UWZKTTfscHyc9cU-Hqg2> (20.09.2015)

URL, <http://www.artnet.com/artists/feyhaman-duran/tambur-çalan-kadın-Xa-bmpZR7GAWjre5oZW9WA2> (20.09.2015)

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Bursa’ da doğdu. 2001-2002 Necatibey Lisesi’ ni okul birincisi olarak bitirdi. 2001-2002 Mesleki Teknik Okullar Bursa ili Grafik Tasarım ve Teknolojisi branş birincisi oldu. 2005-2006 Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalını 3,89/4 (Yüksek Onur Derecesi) bölüm birincisi, fakülte ikincisi olarak bitirdi. Uludağ Üniversitesi’ nde ressam Rauf TUNCER’ in atölye öğrencisiydi. 2005 yılında U.Ü. 4. Kültür Sanat Yarışması’ na Özgün Baskıresim dalında katılmıştır. 2006 yılından bu yana Rize ilinde MEB’ e bağlı çalışmaktadır. Şu an Rize T.T. Güzel Sanatlar Lisesi’ nde resim öğretmeni olarak görev yapmaktadır. 2013 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’ nün tezli yüksek lisans programına giren YILDIRIM’ ın yabancı dili İngilizcedir. MEB Bilgi İşlem Grup Başkanlığı ve Aydın İl Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğiyle hazırlanan e-İngilizce Projesi’ ne katılmıştır. 2014 yılında Rize, Trabzon, Giresun, Ordu illerinde gerçekleştirilen Karadeniz’ in Renkleri Karma Resim ve Heykel Sergisi’ ne, 2015 yılında 40. Trabzon Sanatçıları Geleneksel Plastik Sanatlar Sergisi’ ne katılmıştır. 2015 Rize Valiliği ile Ekşioğlu Vakfı tarafından 4. Uluslararası Ovit Kar Festivali’ nde Kardan Adam Guinness Rekoru için öğrencileriyle birlikte katkı sağlamıştır. Rize Plastik Sanatlar Topluluğu’ nun üyesidir.

24-26 Nisan 2014 tarihleri arasında Antalya’ da düzenlenmiş olan 5th İconte International Conference On New Trends In Education And Their Implications “ Güzel Sanatlar Fakültesi Öğrencilerinin Fakültelerini Seçmelerine İlişkin Görüşlerinin Odak Grup Çalışması İle İrdelenmesi ” adlı bildiriye hocası Yrd. Doç. Dr. Zühal DİNÇ ALTUN ile birlikte sunmuştur. 16-18 Ekim 2014 tarihleri arasında Edirne’ de düzenlenmiş olan 9th International Balkan Education and Science Congress “ Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim Öğrencilerinin Sanatçı ve Görsel Sanatlar Öğretmeni Kavramlarına İlişkin Sahip Oldukları Metaforik Algıları ” adlı bildiriye hocası Yrd. Doç. Dr. Zühal DİNÇ ALTUN ile birlikte katılmıştır.